

Undersøgelse af danske translatørers arbejdsproces i forbindelse med oversættelse af medicinske tekster

<http://www.hurtioversætter.dk/Overs%C3%A6ttelse-fra-dansk-til-farsi.htm>

Anne Mette Grøndahl

Cand.ling.merc, Translatør & Tolk, engelsk

December 2013

Vejleder: Henrik Køhler Simonsen

**Department of International Business Communication
Copenhagen Business School**

Antal sider: 79,77 ns (181.478 typeenheder)

1. *Abstract*

A thesis on the working process of Danish state-certified translators and interpreters when translating medical texts

In this thesis, I examine the working process of Danish translators who are working with translations of medical texts. The reason for this choice of subject is that translation as occupation is changing dramatically for instance with regard to costs and the time available.

When examining the working process, I wanted to investigate which choices the translators make when choosing between the translation strategies called macro and micro strategies. Moreover, I examined whether the lack of knowledge in concern with the purpose of the text is significant in connection with the working process of the translator. Finally, I wanted to clarify whether the translators use the translation strategies unconsciously.

An empirical study has been carried out. It consisted of experiments with five educated translators with considerable experience in medical translation. The methods used in this study have been screen recording of their actions on a computer, think-aloud data recording in an attempt to record their thoughts in connection with their reflections and actions and finally a retrospective interview in order to clarify the process and their normal working situation.

The results of my survey show that the translators have a tendency to choose the communicative translation as their macro strategy, but that the end result seems to be the semantic translation which could be due to the fact that medical texts are very informative and that translators are focused on the communication and in 'getting the message across'. Moreover, my data seem to indicate that the translators are able to obtain good translation results even when they do not have specific knowledge of the purpose of the text, but that the translator and consequently the working process seem to be affected. Furthermore, the translators participating in my study do not seem to use the translation strategies consciously since they are aware that they are considering something and solving a problem, but do not have any recollection hereof afterwards. Finally, another important factor, which influence the work of translators, also seems to be the time pressure which affects the working process.

Indholdsfortegnelse

1. Abstract	3
2. Indledning & Problemformulering.....	7
2.1 Indledning.....	7
2.3 Afgrænsning.....	8
2.4 Empiri.....	8
3. Oversættelsesteori: Oversættelsesstrategier, formål og arbejdsproces	10
3.1 Baggrund for oversættelse	10
3.1.1 Teknisk sprog	10
3.1.2 Medicinsk sprog.....	11
3.1.3 Oversættelse.....	13
3.1.4 Oversættelsesteori	15
3.2 Oversættelsesstrategier	17
3.2.1 Makrostrategier.....	18
3.2.2 Semantisk oversættelse.....	20
3.2.3 Kommunikativ oversættelse.....	20
3.2.4 Semantisk/kommunikativ oversættelse	21
3.2.5 Mikrostrategier	22
3.2.6 Oversættelse af tekniske tekster i praksis.....	25
3.3. Formål - Skopos-teorien	27
3.3.1 Forholdet mellem kildetekst og måltækst.....	27
3.3.2 Forskellige meninger om teoriens grundlag.....	28
3.3.3 Vermeers <i>skopos</i> -regler.....	29
3.3.4 Kritik af <i>skopos</i> -teorien.....	30
3.4 Arbejdsprocessen i forbindelse med oversættelse	32
3.4.1 En oversætters arbejdsproces	32
3.4.2 Oversættelse som beslutnings- og kommunikationsproces	33
3.4.3 Oversættelseskompetencer	35
3.4.4 Kreativitet i oversættelsesprocessen	37
3.4.5 Bevidsthed i forbindelse med oversættelsesprocessen	37
3.4.6 Delkonklusion	39

4. Metode	40
4.1 Valg af metoder	40
4.2 Respondenterne	41
4.3 Test af forsøget.....	42
4.4 Omgivelserne under forsøget.....	42
4.5 Elektroniske hjælpemidler.....	43
4.6 Forsøgsteksten.....	44
4.7 Registrering af forsøg – <i>screen recording</i> som metode.....	45
4.8 "Tænke højt" som metode	45
4.9 Observation under forsøgene	47
4.10 Interview som metode	47
4.10.1 Retrospektivt struktureret interview	47
4.10.2 Interviewets udførelse.....	48
4.10.3 Interviewets ulemper og troværdighed	48
5. Analyse & Diskussion	50
5.1 Respondenternes makrostrategi.....	51
5.2 Respondenternes mikrostrategier.....	54
5.3 Kendskab til tekstens formål	59
5.4 Yderligere elementer i arbejdsprocessen.....	61
5.4.1 Beslutningsprocessen	61
5.4.2 Erfaring, viden og "tænke højt"-metoden.....	63
5.4.3 Research og søgestrategier	65
5.4.4 Udsættelse af beslutningsprocessen.....	70
5.4.5 Kreativitet	73
5.4.6 Bevidste/ubevidste valg	76
5.5 Teori vs. praksis	78
5.6 Undersøgelsen i forhold til de anvendte metoder	79
5.7 Delkonklusion	82
6. Konklusion & Perspektivering.....	83

Litteraturliste	85
Bilag 1 – Model of the writing process	91
Bilag 2 – Makrostrategi model	92
Bilag 3 –Göpferichs model.....	93
Bilag 4 - Hönigs model	94
Bilag 5 a-e, Forsøgsudskrifter	95
Bilag 6 a-e, Interviewudskrifter	109
Bilag 7 – Oversigt over respondenter	129
Bilag 8 – Instruktionsbrev til respondenter	130
Bilag 9 – Forsøgstekst	131
Bilag 10 a-e, Oversættelsesresultater	133
Bilag 11 – Interview-spørgsmål	138
Bilag 12 – Optagelser af forsøg og interview (vedlagt på CD)	140
Bilag 13 – Sammenligning af interviewene	141
Bilag 14 – Analyseskema over mikrostrategier	148
Bilag 15 – Samlet analyseskema over oversættelsesvalg.....	149

2. Indledning & Problemformulering

2.1 Indledning

Oversættelsesområdet er under forandring mht. tidsforbrug og omkostninger, ikke mindst inden for medicinsk teknisk sprog, som er et arbejdsfelt med konstant udvikling og stor betydning for forebyggelsen og helbredelsen af forskellige lidelser. Det konstante pres på oversættere for at levere en tilfredsstillende oversættelse på et minimum af tid må alt andet lige påvirke oversætteren og dennes arbejdsproces. Derfor ønsker jeg med dette speciale at undersøge arbejdsprocessen blandt uddannede translatører inden for oversættelse af medicinske tekster, herunder hvilke oversættelsesvalg translatøren foretager i forbindelse med anvendelse af bestemte teorier, samt hvordan translatøren påvirkes og tænker undervejs i processen.

2.2 Problemformulering

Mit hovedformål med undersøgelsen er at belyse følgende:

Hvordan er danske translatørers arbejdsproces inden for medicinsk sprog?

Som i al anden oversættelse anvendes der også oversættelsesstrategier ved oversættelse af tekster inden for medicinsk fagsprog. Disse kan være indeholdt i oversættelsen på forskellig måde og være anvendt mere eller mindre bevidst fra translatørens side undervejs i arbejdet. Da ovenstående formulering er meget bred, er en yderligere afgrænsning nødvendig. Undersøgelsen vil fokusere på følgende tre underpunkter:

- *Hvilke oversættelsesstrategier anvender translatørerne ved oversættelse af medicinske tekster?*
- *Har manglende kendskab til formålet med teksten betydning for oversætterens arbejdsproces?*
- *Er translatørerne bevidste om deres valg af oversættelsesstrategier?*

I forbindelse med besvarelsen af disse underpunkter har jeg opstillet følgende to hypoteser, som jeg vil søge svar på via min undersøgelse:

- 1) *Manglende kendskab til formålet med teksten har ikke betydning for oversætterens arbejdsproces!***
- 2) *Oversættere anvender oversættelsesstrategierne ubevidst.***

Da jeg bl.a. ønsker at undersøge danske translatørers brug af strategier i forbindelse med skriftlig oversættelse af medicinske tekster, finder jeg det interessant at se nærmere på, hvilke overvejelser oversætteren gør sig undervejs i arbejdet med teksten, samt at undersøge hvor bevidst oversætteren er herom.

2.3 Afgrænsning

Jeg ønsker ikke at gå nærmere ind i selve kvaliteten af oversættelsen eller oversættelsesprocessen i sig selv, da disse faktorer kan opfattes meget individuelt og kan påvirkes af forskellig praktisk tilgang, brug af hjælpemidler, erfaring og flere forskellige andre faktorer. Det vil derfor være nogle helt specifikke oversættelsesstrategier og -teorier samt dele af arbejdsprocessen, jeg vælger at fokusere på i min undersøgelse, hvilket vil blive nærmere defineret i det følgende. Derudover vil det anvendte tidsforbrug under forsøgene heller ikke være en faktor, da jeg ikke ser på oversættelseskvaliteten, men på bestemte områder inden for arbejdsprocessen, hvor tidsforbruget ikke har betydning for forsøget. Desuden vælger jeg kun at fokusere på translatørernes bevidsthed omkring bestemte oversættelsesstrategier og ikke på fx kulturelle forskelle og konsekvenser af globalisering.

2.4 Empiri

For at få et muligt indblik i arbejdsprocessen er dette speciale baseret på en empirisk undersøgelse, som består af data via observationer og interviews. De forskellige observationer er udført med registrering via et computerprogram under fem respondenters arbejde med en oversættelse,

hvor de samtidig er blevet bedt om at tænke højt, dvs. formulere deres tanker, undervejs i arbejdet. Umiddelbart efter forsøget har jeg udført interviews med respondenterne.

For at opnå det bedst mulige resultat har jeg som respondenter valgt fem erfarne translatører inden for medicinsk sprog. De empiriske data er opnået via optagelser under den enkelte oversætters skriftlige arbejde med en udvalgt teksttype, hvor oversætterens arbejde er blevet registreret via et program på computeren, som er nærmere omtalt i metodekapitlet, jf. afsnit 4.7.

Umiddelbart efter oversætteren har færdiggjort arbejdet, har jeg interviewet oversætteren for at spørge nærmere ind til dennes refleksioner og overvejelser undervejs i arbejdet mht. valget af oversættelsesstrategier, beslutninger samt processen i øvrigt. Baseret på mine empiriske data har jeg foretaget en sammenligning af resultaterne for derved at kunne vurdere, hvordan arbejdsprocessen er forløbet, hvordan de normalt arbejder, hvordan kendskabet til eller et evt. manglende kendskab til formålet påvirker oversætteren, samt hvor bevidst oversætteren har været undervejs i sit arbejde mht. valg af strategier.

I det følgende vil jeg belyse udvalgte punkter inden for danske translatørers arbejdsproces i forbindelse med medicinsk oversættelse. Som det første følger et teorikapitel, der behandler de udvalgte relevante oversættelsesteorier og –strategier for dette speciale, dvs. makro- og mikrostrategier, samt *skopos*-teorien (vedr. formål med teksten) og selve arbejdsprocessen, herunder bl.a. beslutningsprocessen, oversættelseskompetencer samt kreativitet og bevidsthed i forbindelse med oversættelsesprocessen. Derefter redegør jeg i metodekapitlet for de anvendte metoder i denne undersøgelse, og til slut bearbejder og kommenterer jeg i analysekapitlet de relevante registrerede data fra mine forsøg.

3. Oversættelsesteori: Oversættelsesstrategier, formål og arbejdsproces

Denne undersøgelse beskæftiger sig med arbejdsprocessen inden for oversættelse af medicinske tekster og omhandler dermed oversættelse af teknisk sprog. Dette kapitel omhandler teorien, der anvendes i forbindelse med oversættelse af medicinske tekster, og som danner baggrundsviden for metode- og empiri-afsnittene. De forskellige oversættelsesstrategier forklares, *skopos*-teorien¹ beskrives, da denne teori er stærkt forbundet med oversættelse af teknisk sprog ifølge Brotherston (2009: 249), og endelig forklares arbejdsprocessen i forbindelse med oversættelse (forsøgt klarlagt af bl.a. Göpferich (2012: 20), der forsker inden for oversættelsesprocessen for at finde forklaringer på, hvad oversætteren tænker/vælger undervejs. De nævnte punkter behandles, da min undersøgelse omhandler, hvordan oversætteren arbejder med medicinske tekster, herunder hvilke valg der tages under oversættelsen i forhold til strategier og formål, samt hvor bevidst oversætteren er herom.

3.1 Baggrund for oversættelse

3.1.1 Teknisk sprog

Da medicinsk sprog er omfattet af begrebet teknisk sprog, er det nødvendigt at beskrive forholdene i forbindelse med teknisk sprog og teknisk medicinsk sprog nærmere.

Ifølge Byrne (2006: 2-3) udgør teknisk oversættelse i dag ca. 90% af den samlede mængde af oversættelse i verden hvert år, hvilket er en kraftig stigning inden for de seneste årtier og en naturlig følge af lovgivningen i EU samt internationale standarder. En teknisk oversættelse er "en oversættelse af tekster omhandlende emner baseret på praktisk viden fra naturvidenskaben", og den kan karakteriseres ud fra emne, sprogtype og formål. Det afhænger af hvilken viden, der anvendes og præsenteres (Byrne, 2006: 8). Udfordringen og målet for oversætteren er at sikre, at al relevant information formidles på en sådan måde, at læseren kan anvende informationen nemt og effektivt (Byrne, 2006: 10):

"The purpose of technical translation is, therefore, to present new technical information to a new audience, not to reproduce the source text, per se, or reflect its style or language. Technical translation is

¹ Ordet "*skopos*" er græsk og betyder formål, *skopos*-teorien er grundlagt af Vermeer.

a communicative service provided in response to a very definite demand for technical information which is easily accessible” (Byrne, 2006: 11).

Teknisk oversættelse er ifølge Byrne en kommunikativ handling, som omfatter en række parter:

- initiativtageren til teksten
- forfatteren af teksten
- initiativtageren til oversættelsen
- oversætteren
- læseren og brugeren,

hvilket kan gøre det til en kompliceret proces at oversætte (Byrne, 2006: 12). Desuden er det ikke altid tydeligt, hvilken type tekst det er, eller hvad formålet med teksten er (Byrne, 2006: 30). I forbindelse med tekniske oversættelser fremhæver Byrne:

”We can say that, in general, the aim of a technical translation is to achieve a high level of acceptability, primarily because technical texts, particularly instructional texts, are intended to function first and foremost as a target language text” (Byrne, 2006: 24).

Det er derfor meget vigtigt at opnå en god kvalitet ved oversættelse af tekniske tekster med fokus på, at målteksten skal kunne fungere.

3.1.2 Medicinsk sprog

Oversættelse har formentlig eksisteret, lige siden mennesker fra forskellige samfund begyndte at kommunikere med hinanden, og de første medicinske oversættelser kan føres tilbage til det gamle Mesopotamien. Et af de ældste medicinske værker kan dateres tilbage til det 5. århundrede før Kristus og er skrevet af Hippokrates (Resurrecció et al., 2007: 15), en græsk læge, som i dag kaldes for lægevidenskabens fader (oldetopia.dk).

I løbet af de sidste 200 år er engelsk blevet det nye ”lingua franca”² inden for medicinsk sprog, men dette har ikke reduceret mængden af oversættelse pga. fx nødvendigheden af juridisk dokumentation i EU samt globaliseringen. I de fleste oversættelser i dag indgår engelsk som enten kilde- eller målsprog (Resurrecció et al., 2007: 18).

² ”lingua franca” betyder fællessprog.

Medicinsk oversættelse foregår bl.a. inden for specialeområder, men derudover er viden om bl.a. antropologi, psykologi, sociologi, økonomi og jura også nødvendig (Resurrecció et al., 2007: 20).

Der er mange forskellige tekstformer inden for medicinsk sprog, og de hyppigst oversatte tilhører genrerne:

- forskningsgenren (anvendes af forskere og læger til ny endnu ikke offentliggjort viden)
- ekspertgenren (anvendes af sundhedspersonale i fx spørgeskemaer, manualer osv.)
- uddannelsesgenren (anvendes til undervisning, fx i studieböger)
- erhvervs-genren (anvendes til handel med produkter og ydelser i sundhedssektoren, fx i patenter og indlægssedler) (Resurrecció et al., 2007: 31).

Der er flere forskellige læsere af medicinske tekster, som alle har brug for informationen af forskellige årsager, og som anvender den vidt forskelligt. Dette gør det vanskeligt for oversætteren at oversætte (Resurrecció et al., 2007: 52). De forskellige læsere af medicinske tekster kan ifølge Resurrecció et al. inddeles i 5 forskellige læserprofiler:

- 1) generelle læsere
- 2) patienter
- 3) studerende
- 4) sundhedspersonale
- 5) forskere.

Med hensyn til oversættelse er det vigtige ifølge Resurrecció et al. ikke, hvorvidt oversætteren er uddannet inden for medicin eller oversættelse, men om vedkommende har de nødvendige færdigheder for at kunne blive en dygtig formidler inden for medicinsk sprog:

"Comprehension takes place at a basic level in the cognition process; knowledge and expertise go beyond understanding and are of a higher order. Hence translators without a medical background can acquire an adequate grasp of a medical subject if they have access to appropriate documentation and develop strategies that enable them to think logically" (Resurrecció et al., 2007: 35).

Oversættelse af medicinsk sprog er specialiseret oversættelse, også kaldet oversættelse af sprog med et specifikt formål (language for specific purpose(s), LSP) (Korning Zethsen i Kastberg, 2003: 75). Betegnelsen "pragmatisk oversættelse" anvendes også af oversættelsesteoretikere for at angive, at det er oversættelse, hvor formålet er at oversætte et budskab så effektivt og nøjagtigt som muligt, og hvor hovedvægten hviler på indholdet af budskabet. Ifølge Olohan (i Baker et al.,

2009: 246-247) understreger Jumpelt, at de grundlæggende krav til en teknisk oversættelse er enkelhed, klarhed og præcision. Han mener, at en oversættelse skal kunne læses, som om den oprindelig var skrevet på målsproget. Der har imidlertid hersket uenighed blandt oversættelsesteoretikere om, hvorvidt fokus skal ligge på henholdsvis kilde- eller måltekst ved oversættelse af medicinsk sprog lige siden Ciceros tid (ca. 50 år før Kristus). Cicero forsvarede oversættelsesstrategien i et værk 46 år før Kristus: *"non verbum de verbo, sed sensum exprimere de sensu (not word for word, but sense for sense)"* (Resurrecció et al., 2007: 17). Men stadig i dag er der uenighed om, hvorvidt fokus skal ligge på en ordret oversættelse eller en mere frit tilpasset oversættelse. Ifølge Lundquist (2010: 9) viser en ord for ord-oversættelse, at oversætteren ikke kan overskue helheden i teksten, og at det derfor er nødvendigt at trække fokus væk fra det enkelte ord og se på andre betydningsenheder (fx hele teksten, sætninger, sammenhængen osv.), selvom dette kan virke forkert. Holm (1994: 73) mener, at oversættelsesteoriens hovedproblem altid har været et spørgsmål om, hvorvidt en oversættelse skal være så ordret som muligt, eller om det fungerer bedre, når oversætteren kan opnå en måltekst, der er så fri og naturlig som muligt. Hendes svar er, til forskel fra Lundquist, at løsningen må være en kombination af begge muligheder.

3.1.3 Oversættelse

Ifølge Buhl (2005: 29-34) er oversættelse vidensoverførsel, et håndværk (overførslen fra kildetekst til måltekst), kunst (når oversætteren ud fra sin viden helt automatisk vælger det rigtige udtryk) og et spørgsmål om smag (en oversætter har sit personlige sprog og sine favoritvendinger), jf. afsnit 5.4.5 i analysen.

Der er generelt en stigende bevidsthed omkring det komplekse ved at oversætte, og en erkendelse af at det både er en kognitiv og social disciplin, som ikke kan forklares udelukkende ud fra lingvistiske begreber (Schäffner, 2002: 1). Inden for de sidste 40-50 år er der sket en stor udvikling inden for oversættelse, og ifølge Munday (2001: 4) eksisterer der en kløft mellem oversættelsesprocessen og oversættelsesteoriene, da oversættelse har eksisteret så godt som altid, men teoriene er forholdsvis nye. I diskussionen af teoriene har selve begrebet "oversættelse" flere betydninger, da det både kan henvise til erhvervet, produktet (den oversatte tekst) eller processen (selve arbejdet).

Ifølge Pym (2010: 25) teoretiserer oversættere konstant. Når de støder på et oversættelsesproblem, er de nødt til at vælge mellem flere forskellige løsninger og dermed tage stilling til, hvordan et givet ord oversættes bedst. Eftersom oversættere selv skal tage beslutning om, hvordan de vil oversætte, er der ikke nogen garanti for, at to oversættelser af samme tekst vil være ens, jf. afsnit 5.4.3 i min analyse. Oversætteren er kun forpligtet til i hvert enkelt tilfælde at gøre sit allerbedste (Pym, 2010: 13).

Nida (i Venuti et al., 2000: 126-127) mener, at der aldrig kan være fuldstændig overensstemmelse mellem to sprog og derfor ikke en helt nøjagtig oversættelse, kun et resultat der ligger meget tæt på originalteksten. Det er sjældent, at både form og indhold kan gengives i en oversættelse, og derfor vil oversætteren ofte være nødt til at ofre formen for at opnå målet, hvilket Phillips (ifølge Nida) mener resulterer i, at man ikke lægger mærke til, at det er en oversættelse: *"The test of a real translation is that it should not read like translation at all"* (Nida i Venuti et al., 2000: 133).

Ifølge Newmark (1993: 126-127) eksisterer der to måder at oversætte på, som han kalder henholdsvis 1) "bund-til-top" (oversætteren begynder at oversætte straks uden at læse teksten igennem først) og 2) "top-til-bund" (oversætteren læser teksten igennem 2-3 gange, før oversættelsen påbegyndes). Han finder begge fremgangsmåder gyldige, men den første anser han dog for mere videnskabelig og objektiv end den anden, som han finder overdrevet.

Resurrecció et al. (2007: 95) finder, at en oversætters mål skal være at forstå teksten: *"Good comprehenders interact with the text, constructing meanings and monitoring their own understanding"*. Samtidig kan en oversætters valg af oversættelsesstrategier, fremgangsmåder og beslutninger afhænge af følgende fire faktorer:

- 1) forståelse (af kildeteksten)
(forudsætter baggrundsviden og kendskab til genrer)
- 2) oversættelsesprocessen
(forudsætter kendskab til strukturelle elementer i forskellige genrer)
- 3) sproglige forskelle

4) genreskift

(målteksten (fokus på effekt/virkning) kan tilhøre den samme genre som kildeteksten (dvs. form og indhold), men ikke nødvendigvis) (Resurrecció et al., 2007: 60).

Der er i dag generel enighed om, at det er en forudsætning, at oversætteren forstår kildeteksten for at kunne oversætte den (Schäffner, 2002: 2). Det, der ikke forstås i kildeteksten af oversætteren under arbejdet, kan meget let blive enten misforstået eller slet ikke forstået af læseren af målteksten (Resurrecció et al., 2007: 93).

Samtidig mener Holm (1994: 20), at oversætteren bør læse teksten igennem flere gange, inden oversættelsen påbegyndes for at sikre, at kildeteksten er forstået. Hun fraråder, at oversætteren blot går i gang med oversættelsen med det samme. Oversætteren skal ikke kun forstå emnet, men også lave en analyse af teksten og de anvendte termer samt vurdere afsenderens hensigt med teksten, modtageren samt formålet med oversættelsen (Holm, 1994: 20). Disse teorier anvendte respondenterne i mine forsøg dog ikke i praksis, som det vil kunne ses af min analyse, jf. afsnit 5.4.1.

3.1.4 Oversættelsesteori

Newmark (1981: 19) mener, at såkaldt oversættelsesteori hverken er teori eller videnskab, men viden som vi bør have med hensyn til oversættelsesprocessen. Det vigtigste i oversættelsesteori er at kunne finde egnede oversættelsesmetoder for flest mulige forskellige tekster og samtidig forsøge at give et indblik i forholdet mellem tanke, betydning og sprog og dermed tilbyde nogle regler og retningslinjer (Newmark, 1981: 36).

Ifølge Buhl (2005: 13-16) er oversættelsesteori viden om metoder, der anvendes i en oversættelsesproces. Metoderne giver et arbejdsgrundlag, som hjælper oversætteren med at finde evt. problemer i en tekst, forstå hvad de går ud på og finde den bedste løsning. Oversættelse er noget levende, fordi det er en kommunikationsproces. Derfor må oversætteren sørge for, at oversættelsen bliver dynamisk og undgå interferens (jf. afsnit 3.2.3).

En fuldstændig oversættelsesteori mener Kelly (ifølge Venuti et al., 2000: 4) består af tre dele:

- afklaring af funktion og mål
- beskrivelse og analyse af handlinger
- stillingtagen til forholdet mellem mål og handlinger.

Oversættelsesteoretikere har dog ifølge Kelly haft tendens til i perioder kun at fokusere på én af delene.

Ifølge Lundquist (2010: 25) er oversættelse specifik sekundær kommunikation, som er bundet til originalteksten, og denne binding er netop det største problem i forbindelse med oversættelse. Lundquist mener, at der eksisterer 3 faser i en oversættelsesproces, hvor den første er en analyse af teksten for at forstå den og dermed forstå emnet og hensigten. Schäffner (2002: 2) er enig i, at det er påkrævet at lave en eller anden form for analyse af kildeteksten undervejs i oversættelsesprocessen. Der er dog ikke enighed blandt oversættelsesteoretikere om, hvor dybdegående en sådan analyse skal være, eller hvilke elementer den skal indeholde. Analysen skal have det formål at klarlægge, hvor teksten kan give problemer i forbindelse med oversættelse heraf, og hvordan disse løses bedst muligt. Det er dermed ikke en tekstanalyse i sig selv, og det er derfor ikke muligt at opstille en model, der skal følges i så henseende (Schäffner, 2002: 5). Men ved at forstå kildeteksten får oversætteren et grundigt overblik og muligheden for at tilpasse denne til måltekstens krav mht. formål (kaldet *skopos*; mere herom i afsnit 3.3). Det at oversætte bliver dermed en procesorienteret fremgangsmåde, mener Trosborg (i Schäffner, 2002: 9). Trosborg opstiller forslag til, hvilke emner der kan indgå i en analyse af kildeteksten før/under oversættelse, som bl.a. kan indeholde overvejelser mht. kommunikationsformen (herunder afsender, modtager, tid, sted og måde), hvilken kontekst teksten indgår i (mht. situation og kultur) samt tekstfunktion og genre (Trosborg i Schäffner, 2002: 10-13). Disse overvejelser vil jeg imidlertid ikke gå ind i med denne undersøgelse, men i stedet fokusere på andre aspekter, primært oversættelsesstrategier (jf. afsnit 3.2).

De øvrige faser i forbindelse med oversættelsesprocessen udover analysen, som Lundquist nævner, er en overførsel af kildeteksten til målteksten samt en revision af målteksten. Overførslen af kildeteksten bør ifølge Lundquist (2010: 36) bygge på valg af en global strategi samt flere forskellige lokale strategier, også kaldet henholdsvis makro- og mikrostrategier (som beskrevet i afsnit

3.2.1-3.2.5), hvor der vælges bestemte sproglige udtryk. Den sidste fase i oversættelsesprocessen, revisionen af målteksten, bør ifølge Lundquist (2010: 49) sikre, at teksten kan forstås af læseren, at den er sammenhængende og opfylder hensigten, samt at den er i overensstemmelse med kilde-sproget. Det allervigtigste er, at revisionen sammenholdes med analysen, og at de lokale oversættelsesvalg (mikrostrategier) stemmer overens med den globale oversættelsesstrategi (makrostrategien) (Lundquist, 2010: 50), jf. Bilag 1.

3.2 Oversættelsesstrategier

Strategi betyder en handling for at nå et mål ifølge Kearns (i Baker et al., 2009: 282), hvor målet her er at løse et konkret oversættelsesproblem, som dermed gør oversættelsesstrategier til en række målorienterede handlinger (Jääskeläinen i Mees et al., 2009: 379-380). Ifølge Kearns (i Baker et al., 2009: 282) mener Chesterman, at termen "strategi" anvendes på mange forskellige måder inden for oversættelse, mens andre termer betegner det samme, såsom "fremgangsmåder", "ændringer" osv. Ifølge Kearns et al. mener Albir, at der er to definitioner af termen "oversættelsesstrategi": 1) betydningen af fremgangsmåden og 2) den tekstmæssige betydning. Da ordet "strategi" således kan referere til både fremgangsmåden (processen undervejs i oversættelsen) og resultatet (selve oversættelsen) heraf, er der derfor uenighed blandt oversættelsesteoretikerne omkring anvendelsen af ordet "oversættelsesstrategier", og hvad der helt præcis menes. Ifølge Kearns (i Baker et al., 2009: 283) mener Lörscher, at følgende er en beskrivende definition af termen "oversættelsesstrategi": *".. a potentially conscious procedure for the solution of a problem which an individual is faced with when translating a text segment from one language into another"*. Den manglende afklaring af begreberne med hensyn til oversættelsesstrategi skyldes muligvis, at akademiske studier af begrebet "oversættelse" først startede i 1970'erne, og derfor måske stadig er i de indledende faser, for så vidt angår etablering heraf som en disciplin (Schjoldager, 2010: 133).

Oversættelsesstrategier underbygger ifølge Jääskeläinen (i Tirkkonen-Condit et al., 1993: 111) oversætterens rolle som beslutningstager undervejs i en oversættelse, hvor de subjektive valg er en vigtig strategi, og hvor oversættelsesstrategierne er de midler, som oversætteren finder bedst anvendelige for at opnå målet: Oversættelsen.

Ved oversættelse anvendes forskellige strategier mere eller mindre ubevidst (Chesterman i Schäffner, 2000: 82). Ifølge Chesterman kan de forskellige strategier inddeles i:

- søgestrategier (søgen på internettet, paralleltekster, konsultering af kolleger osv.)
- kreative strategier (pauser, der tillader det ubevidste at arbejde)
- tekststrategier (tekstbearbejdning af forskellige dele af oversættelsen, inddelt i syntaktiske, semantiske og pragmatiske strategier),

som det også ses af min analyse, jf. afsnit 5.4.6.

Flere oversættelsesteoretikere på området har forsøgt at klarlægge de forskellige oversættelsesstrategier, hvoraf de relevante for denne undersøgelse vil blive beskrevet i det følgende. Når en tekst skal oversættes, er det nødvendigt at have strategier for udførelsen, hvilket oversættelsesteoretikere som Chesterman, Jääskeläinen og Lundquist (ifølge Schjoldager) omtaler som globale og lokale, mens de ifølge Schjoldager svarer til hendes makro- og mikrostrategier (Schjoldager, 2010: 67). Det er Schjoldagers betegnelser, jeg vil anvende i det følgende.

Jeg har valgt at se bort fra andre faktorer, der kan spille ind på en oversættelse, som fx globalisering og kulturelle mønstre, da min undersøgelse ellers vil blive for omfattende.

3.2.1 Makrostrategier

Makrostrategier er en række overordnede beslutninger, som oversætteren tager mere eller mindre bevidst. Erfarne oversættere vil gøre det automatisk og som ren rutine, mens studerende er nødt til at tillære sig dette for at kunne udføre tilfredsstillende oversættelser (Schjoldager, 2010: 67).

Ved valg af makrostrategier drejer det sig om, hvorvidt oversætteren vil have fokus på kildeteksten (dvs. form og indhold) eller målteksten (fokus på effekt/virkning). Ved valg af fokus på kildeteksten fungerer oversætteren som kommunikator og fremstiller en åben oversættelse (*overt translation*). Ved fokus på målteksten fungerer oversætteren som medie mellem parterne, og oversættelsen vil være skjult (*covert translation*) (Schjoldager, 2010: 72) (jf. Bilag 2).

Makrostrategier er generelle retningslinjer ifølge Jääskeläinen (i Mees et al., 2009: 380), der styrer mikrostrategier, og deres formål er at være problemløsende og beslutningstagende i forbindelse med oversættelse. Der er ifølge Schjoldager (2010: 71) delte meninger blandt oversættelsesteoretikere i forbindelse med valg af makrostrategier, hvor Vinay, Darbelnet, Newmark og Venuti klart foretrækker makrostrategier, der fokuserer på kildeteksten, hvorimod Nida foretrækker et fokus på målteksten. Ifølge Lundquist (2010: 36) er der i nyere oversættelsesteori mere fokus på, om oversættelsen er styret af originalteksten eller af målgruppen.

Ifølge Vinay og Darbelnet (i Venuti et al., 2000: 84-86) er der generelt tale om, at oversættere har to valgmuligheder mht. oversættelse: Enten at oversætte direkte/ordret (direkte overførsel af kildeteksten) eller indirekte. Den direkte oversættelse er mest almindelig, når den foregår mellem to sprog af samme sprogstamme, og i særlig grad når de samtidig har samme kultur til fælles.

Newmark mener (1998: 45), at hvis oversætteren har fokus på kildeteksten, vil oversættelsen enten være ord for ord (*word for word*), ordret (*literal*) eller semantisk (*semantic*). Hvis fokus er på målteksten, vil oversættelsen indeholde tilpasninger (*adaptation*), være fri (*free*) eller kommunikativ (*communicative*).

Der findes flere forskellige makrostrategier udover de allerede nævnte. Jeg vil i denne undersøgelse se nærmere på de makrostrategier, der benævnes semantisk og kommunikativ oversættelse af Newmark (1981: 39-42). Han mener, at disse er hans væsentligste bidrag til den generelle oversættelsesteori (Newmark, 1993: 10), og at de egner sig til enhver tekst (Newmark, 1981: 22). Han pointerer ifølge Munday, at disse makrostrategier bør erstatte de tidligere oversættelsestermer og dermed bidrage til at mindske kløften vedrørende valget mellem kilde- og måltekst (Munday, 2001: 44). Samtidig mener han, at de mindsker forskellen mellem direkte og fri oversættelse, hvor de to teorier semantisk og kommunikativ oversættelse kan overlappe i hele teksten eller dele af den (Newmark, 1981: 23). En semantisk oversættelse er en ord for ord-oversættelse, mens den kommunikative er en oversættelse af budskabet uden at tage for meget hensyn til kildetekstens ordlyd ifølge Buhl (2005: 71).

Inden for oversættelsesteori taler man generelt om tre hovedtekstfunktioner: den informative, den ekspressive eller den vokative. I medicinske tekster er det den informative tekstfunktion, der gør sig gældende, da den indeholder viden og fakta og omhandler et helt konkret emne (Buhl,

2005: 76). Oversættelsesteoretikere er dog uenige om, hvordan en informativ tekst bør oversættes. Ifølge Buhl mener nogle (som fx Newmark og Holm), at der bør være fokus på budskabet og modtagerens forståelse heraf, dvs. at den kommunikative metode bør anvendes (se mere herom i afsnit 3.2.3), mens andre (som fx Reiss og Lundquist) mener, at der skal være en præcis fagterminologi, der ikke ændrer på emne og indhold, dvs. den semantiske metode. Da der er mange delte meninger herom og forskellige informative tekster, er det derfor vidt forskelligt, om den kommunikative eller semantiske metode foretrækkes. Dog mener Buhl, at den kommunikative bør foretrækkes, når målgruppen er ikke-eksperter (Buhl, 2005: 79). Se mere om de to makrostrategier, semantisk og kommunikativ oversættelse, i de følgende afsnit.

3.2.2 Semantisk oversættelse

Ved anvendelse af semantisk oversættelse forsøger oversætteren at gengive den samme mening i målteksten som i kildeteksten (Newmark, 1981: 22), hvilket vil sige, at fokus er på afsenderen (Newmark, 1981: 43). Holm (1994: 77) mener dog, at oversætteren ikke må fokusere så meget på den semantiske oversættelse, at det naturlige i teksten går tabt.

Ifølge Newmark gælder følgende for en semantisk oversættelse:

"A semantic translation tends to be more complex, more awkward, more detailed, more concentrated, and pursues the thought-processes rather than the intention of the transmitter. It tends to overtranslate, to be more specific than the original, to include more meanings in its search for one nuance of meaning" (Newmark, 1981: 39).

Newmark mener, at semantisk oversættelse er forskellig fra ordret oversættelse (*literal translation*), idet den respekterer konteksten og endda fortolker og forklarer (Munday, 2001: 63). I semantisk oversættelse er oversætteren loyal over for forfatteren af kildeteksten, mens oversætteren er loyal over for kildesprogets normer i forbindelse med ordret oversættelse (Newmark, 1981: 63).

3.2.3 Kommunikativ oversættelse

Ved anvendelse af kommunikativ oversættelse forsøger oversætteren at opnå den samme effekt for læserne af målteksten som læserne af kildeteksten (Newmark, 1981: 22), hvilket vil sige, at

fokus ligger på modtagerne (Newmark, 1981: 43). Newmark påpeger, at i semantisk oversættelse udgør hvert oversatte ord et tab af betydning, mens dette ikke gælder i kommunikativ oversættelse (Newmark, 1981: 47).

Newmark mener, at en kommunikativ oversættelse skal læses, som om den var originalteksten og skal ifølge Nida lyde naturlig (Newmark, 1981: 68). Newmark finder, at den samtidig skal være mere klar:

"Generally, a communicative translation is likely to be smoother, simpler, clearer, more direct, more unconventional, conforming to a particular register of language, tending to undertranslate ..."
(Newmark, 1981: 39).

Holm (1994: 78) mener dog, at det netop er i forbindelse med den kommunikative oversættelse, at der lettest kan opstå interferens, hvilket betyder, at oversætteren får overført sit modersmåls grammatik osv. til målteksten og dermed laver oversættelsesfejl. Da interferens ifølge Holm er en ubevidst proces, som kan forårsages af selv meget erfarne oversættere, er det altid en fordel, hvis oversætteren kan tage en pause fra teksten – gerne flere dage hvis muligt – for bedre at kunne vurdere om sprog og indhold er korrekt. Mere følger herom i min analyse, jf. afsnit 5.4.5.

3.2.4 Semantisk/kommunikativ oversættelse

Newmark (1993: 10) finder, at en grundlæggende semantisk oversættelse også kan være stærkt kommunikativ, og der er ikke kun én semantisk og én kommunikativ fremgangsmåde, men et overlap mellem fremgangsmåderne, hvor en oversættelse kan være mere eller mindre semantisk/kommunikativ.

Holm (1994: 75) hævder, at det er disse to oversættelsesstrategier, der er mest brugt i dag, og understreger samtidig, at det er en fejl at tro, at man skal vælge enten den ene eller anden strategi. Da det er strategier, finder hun, at der hele tiden kan skiftes mellem disse:

"Selve oversættelsesprocessen i forbindelse med en given SL-tekst forløber altså som en vekselvirkning mellem de to metoder; de udelukker ikke hinanden, de supplerer hinanden" (Holm, 1994: 76).

[SL-tekst = kildetekst]

Ifølge Holm (1994: 76) er det tekstfunktionerne i kildeteksten, der bestemmer, hvornår de forskellige strategier anvendes.

Hvis der opstår en konflikt mellem de to former for oversættelse, dvs. hvis målteksten kommer til at lide under det, mener Newmark ifølge Munday (2001: 45), at det vil være den kommunikative oversættelse, der skal gælde. Newmark mener, at en semantisk oversættelse altid vil være dårligere end udgangspunktet i kildeteksten, og at en kommunikativ oversættelse vil være bedre, da oversætteren vil forbedre sproget i målteksten i forhold til kildeteksten (Newmark, 1981: 42). Endvidere mener han, at en ordret oversættelse er den eneste gyldige fremgangsmåde ved en kombineret semantisk og kommunikativ oversættelse (Newmark, 1981: 10). Samtidig pointerer han, at størstedelen af tekster nærmere kræver kommunikativ oversættelse end semantisk oversættelse (Newmark, 1981: 44).

Med hensyn til forskellene mellem semantisk og kommunikativ oversættelse udtaler Newmark:

"Translations are 'smooth' or 'awkward', while translation itself is an 'art' (if semantic) or a 'craft' (if communicative) (Munday, 2001: 46).

Beskrivelsen af semantisk oversættelse som kunst og kommunikativ oversættelse som håndværk er yderligere uddybet i følgende citat:

"All translation remains a craft requiring a trained skill, continually renewed linguistic and non-linguistic knowledge and a deal of flair and imagination, as well as intelligence and above all common sense. Semantic translation, basically the work of one translator, is an art. Communicative translation, sometimes the product of a translator's team, is a craft" (Newmark, 1981: 53).

Ifølge Newmark (1981: 67) er der stadig meget at undersøge med hensyn til de to ovennævnte oversættelsesteorier, og han er meget imod den tiltagende opfattelse af, at modtagerne af oversættelser får alt serveret: *"Are they to be handed everything on a plate?"*, hvor al oversættelse udelukkende er kommunikation, hvor læseren intet skal yde (Newmark, 1981: 51).

3.2.5 Mikrostrategier

Hvor makrostrategier er de overordnede beslutninger i forbindelse med oversættelsen, er mikrostrategier derimod specifikke problemer i forbindelse med ord, sætninger og udtryk. Ifølge

Schjoldager (2010: 89) vil bevidsthed herom forøge kvaliteten af oversættelsesarbejdet. Som nævnt tidligere i afsnit 3.1.4 skal der ifølge Lundquist (2010: 44) være overensstemmelse mellem makro- og mikrostrategierne, men ifølge Byrne (2006: 24) er det ikke alle oversættelsesvalg og -strategier, der behøver at stemme overens med den overordnede makrostrategi. Ifølge Jääskeläinen (i Mees et al., 2009: 378) vil en grundig analyse af mikrostrategierne i en oversættelse give velkvalificerede bud på de anvendte makrostrategier.

Vinay og Darbelnet mener ifølge Schjoldager (2010: 90), at der findes syv forskellige mikrostrategier, hvor de tre er direkte, og de resterende fire er indirekte. I det følgende er de direkte og indirekte strategier angivet med den engelske term i parentes i overensstemmelse med Schjoldager.

De tre direkte mikrostrategier er:

- 1) **Lån fra fremmedsprog** (*borrowing*)
direkte overførsel fra kildetekst til måltetekst, fx fra fremmedsprog, fx pizza
- 2) **Oversættelseslån** (*calque*)
det lånte udtryk oversættes ord for ord, fx skyskraber
- 3) **Ordret** (*literal translation*)
bogstaveligt, ord for ord.

De fire indirekte mikrostrategier er:

- 1) **Ordklaseskift** (*transposition*)
normalt ændres et adjektiv på engelsk til et adverbium på dansk eller omvendt
- 2) **Synsvinkelskift** (*modulation*)
ændring af mening/betydning/synspunkt
- 3) **Ækvivalens** (*equivalence*),
et andet udtryk for den samme betydning
- 4) **Tilpasning** (*adaptation*)
fjerner sig fra udtryk og indhold.

Herudover er der desuden Schjoldagers model (Schjoldager, 2010: 92), der er baseret på en lang række oversættelsesteoretikere og oversættere, og som desuden indeholder strategierne tydeliggørelse (*explicitation*) og tilføjelse (*addition*). Hun har tilføjet yderligere kategorier i sin model, så den lyder som følger:

- 1) direkte overførsel (*direct transfer*)
- 2) oversættelseslån (*calque*)

- 3) direkte oversættelse (*direct translation*)
- 4) indirekte oversættelse (*oblique translation*)
- 5) tydeliggørelse (*explicitation*)
- 6) omskrivning (*paraphrase*)
- 7) koncentreret (*condensation*)
- 8) tilpasning (*adaptation*)
- 9) tilføjelse (*addition*)
- 10) erstatning (*substitution*)
- 11) udeladelse (*deletion*)
- 12) ombytning (*permutation*).

Eftersom der som ovenfor nævnt findes mange forskellige mikrostrategier, er denne undersøgelse afgrænset til kun at omhandle følgende to mikrostrategier: Omskrivning (*paraphrase*) og tilføjelse (*addition*), da jeg anser dem for at være de oftest anvendte, og det desuden vil blive for omfattende at gå i dybden med dem alle.

De valgte mikrostrategier defineres som følger:

- a) Omskrivning (*paraphrase*) betyder, at kildeteksten gengives mere frit og på en måde, som er svær at definere (Schjoldager, 2010: 100) og ikke at forveksle med mikrostrategien tilpasning (*adaptation*), som er meget fri og kreativ (Schjoldager, 2010: 103).
- b) Tilføjelse (*addition*) betyder, at der tilføjes tekst i oversættelsen, som ikke indirekte fremgår af kildeteksten, men tilføjes for at give en yderligere forklaring til målteksten (Schjoldager, 2010: 104-105).

Ifølge Korning Zethsen (i Kastberg, 2003: 79) er en egnet makrostrategi en god start på en oversættelse, men hun finder, at det er nødvendigt at nå frem til mange flere specifikke mikrostrategier, da alting kan udtrykkes på mere end én måde, og dette især er gældende i forbindelse med oversættelse. Hun er enig med andre oversættelsesteoretikere i, at en tekstanalyse af kildeteksten er nødvendig for at finde formålet med den. Dette bør så sammenholdes med måltekstens tænkte formål. Ud fra en sammenligning af disse to formål, kan man derefter nå frem til, hvilke elementer der skal udelades, tilføjes, tilpasses eller bevares i oversættelsen, hvilket vil sige, hvilke mikrostra-

tegier, der skal anvendes. Det vil dog fremgå af min analyse, at en sådan tekstanalyse ikke foregik i praksis under mine forsøg, jf. afsnit 5.4.1.

3.2.6 Oversættelse af tekniske tekster i praksis

I teknisk sprog er det i følge Byrne (2006: 24) nødvendigt at oversætte nogle sætninger ordret, mens andre sætninger og endda hele afsnit kræver meget mere omfattende oversættelsesstrategier. Tidligere – op til omkring 1970'erne – blev en teknisk tekst altid betragtet som informativ og oversat så tekstnært som muligt med kun meget få ændringer ved hjælp af omskrivning (*paraphrase*). I dag fokuseres der mere på funktionalitet, og samtidig eksisterer der andre muligheder for oversættelse end udelukkende ud fra et fokus på kildeteksten (Schjoldager, 2010: 152).

Ifølge Byrne (2006: 21) er det nogle gange nødvendigt at ændre en tekst eller helt fjerne information. Der kan være flere forskellige årsager til ændring af teksten. Det kan fx skyldes dårligt formulerede kildetekster eller meget mangelfulde brugsvejledninger til maskiner, der i værste fald kan resultere i alvorlige eller endda fatale ulykker. I hvert enkelt tilfælde må oversætteren vurdere, hvordan budskabet formidles bedst muligt til læseren og dermed sørge for, at informationen enten omformuleres, suppleres og tydeliggøres, eller at læseren i det mindste gøres opmærksom på den mangelfulde information. Det er samtidig et lovkrav, at oversættere af tekniske tekster sikrer, at oversættelser indeholder tilfredsstillende information i forbindelse med håndtering af produkter og udstyr (Byrne, 2006: 18-19).

Fjernelse af tekst kan være nødvendigt af forskellige årsager, hvilket fx kan skyldes, at informationen ikke opfylder de gældende lovkrav, ikke er relevant, eller at den ikke giver mening for læseren (Byrne, 2006: 21). Med andre ord må information nogle gange ofres for at sikre kommunikationen. Göpferich er enig i dette og mener, at det kan være meget nødvendigt at udelade information, hvis det ikke har betydning for modtageren, eller hvis informationen blot skaber forvirring hos læseren, samtidig med at det kan være nødvendigt at tilføje yderligere information for at sikre, at kommunikationen bliver så effektiv som muligt (Byrne, 2006: 18).

Baker (2011: 205) hævder, at ændringer i teksten fra kilde- til måltekst vil kunne påvirke både tekstens indhold og argumentation, og at umotiverede ændringer i stilen (hvilket er en typisk

oversættelsesfejl) kan ødelægge tekstens sammenhæng (Baker, 2011: 222). Samtidig mener Baker (2011: 214-216), at det er umuligt at få målteksten til at være identisk med kildeteksten. Indimellem er oversætteren nødt til at gå på kompromis og vælge et lidt svagere udtryk eller andre ord, omskrive teksten, tilføje eller udelade information og dermed afvige lidt fra kildeteksten, hvilket vil sige anvendelse af forskellige mikrostrategier. Dette vil også fremgå af min analyse, jf. afsnit 5.2.

Tekstens sammenhæng afhænger ifølge Baker (2011: 232) af samspillet mellem den viden, som teksten repræsenterer, og læserens egen viden og forståelse af verden, som påvirkes af mange faktorer (som fx nationalitet, uddannelse og beskæftigelse). Oversætteren er derfor nødt til at tage højde for læsernes viden samt deres forventninger til verden omkring dem. Det er alt sammen faktorer, som påvirker tekstens sammenhæng, da vi kun kan forstå ny viden på baggrund af den viden, vi allerede har (Baker, 2011: 234).

Baker fremhæver, at oversætteren ikke altid er ekspert på området og derfor i sådanne tilfælde ved lige så lidt som læseren:

“It is very difficult indeed – for writers and translators alike – to judge what the average reader may or may not have at his or her disposal in terms of background information. Moreover, in the majority of cases, the translator is likely to be not as knowledgeable as the writer but rather as ignorant as the average reader, so that the translator’s judgement is further hampered by his or her own lack of knowledge” (Baker, 2011: 256-257).

Det kan derudover ifølge Baker være vanskeligt for oversætteren at afgøre, hvilken viden læseren allerede har.

3.3. Formål - Skopos-teorien

Skopos-teorien er ifølge Brotherston (2009: 249) stærkt forbundet med oversættelse af teknisk sprog, som nævnt i indledningen til dette teorikapitel, afsnit 3, og omhandler ifølge Lundquist (2010: 37) en ekstrem grad af funktionel oversættelse.

"*Skopos*" kommer af græsk for ordet "mål", "formål" eller "funktion" (Schjoldager, 2010: 154). Ifølge Schjoldager (2010: 152) blev teorien udviklet i Tyskland i 1970'erne af Vermeer, der udviklede en generel oversættelsesteori, som bygger på *skopos* og funktionalitet, for at understøtte en bedst mulig oversættelse. Senere er teorien blevet videreudviklet af Hönig, Kußmaul, Nord samt Reiß (Schäffner, 1998: 9).

Ved læsning af Vermeer og Reiss er der dog ifølge Schjoldager nogen forvirring om, hvornår betegnelsen "*skopos*" anvendes, da de anvender den om både formålet med kilde- og måltekst samt målet med oversættelsesprocessen (Schjoldager, 2010: 154).

3.3.1 Forholdet mellem kildetekst og måltekst

Skopos-teoriens kerne er, at der er andre måder at se oversættelse på end blot fokus på kildeteksten. Vermeer er stærk tilhænger af at være måltekstorienteret, men dette er ikke målet med *skopos*-teorien (Schjoldager, 2010: 152).

Vermeer mener ifølge Schäffner (1998: 10) at oversættelser skal ses som handlinger, og at tekster produceres med henblik på modtageren og med et bestemt formål. Dermed mener han, at det er tilbudt information, og at kildeteksten ikke længere skal ses som "den hellige original". Formålet med oversættelsen afhænger ikke af kildeteksten, men af måltekst-læsernes forventninger og behov. Dermed er oversætteren ifølge Vermeer nødt til at kunne sætte sig ind i den specifikke situation, der er gældende for modtagerne af oversættelsen og tilpasse teksten til modtagerens kultur. Oversætteren bliver dermed både mere fri til at oversætte og samtidig mere ansvarlig, mens viden og fremgangsmåder fra andre fag, såsom fx psykologi, sociologi og kommunikation, desuden bliver relevante.

3.3.2 Forskellige meninger om teoriens grundlag

Oversættelsesteoretikerne har forskellige meninger om grundlaget for *skopos*-teorien. Schjoldager mener, at teorien grundlæggende går ud på, at en kildetekst kan oversættes på flere forskellige måder afhængig af hvilket formål, der er det egnede i situationen (Schjoldager, 2010: 152). Ifølge Katan (i Baker et al., 2009: 72) tilpasses målteksten til modtagernes forventninger i målteksten. Ifølge Trosborg (i Schäffner, 2002: 43) mener Nord, at *skopos* betyder, at der er fokus på måltekstens tekstfunktion, hvilket vil sige den kommunikative funktion, som en tekst opfylder under udarbejdelsen og modtagelsen. Dette betyder, at den kommunikative funktion afhænger af en række faktorer såsom afsenders rolle, hensigten, modtagers forventninger, mediet, tid, sted og motiv. Desuden defineres analysen af måltekstens formål.

Vermeer selv, der har udviklet teorien, mener, at *skopos*-teorien fremfor alt fokuserer på formålet med oversættelsen, som påvirker oversættelsesmetoder og –strategier. Derfor er det i *skopos*-teorien altafgørende, at oversætteren ved, hvorfor kildeteksten skal oversættes, og hvilken funktion målteksten skal have (Munday, 2001: 79). Ifølge Vermeer (i Venuti et al., 2000: 221-222) må oversætteren derfor definere formålet (*skopos*) og udførelsesformen for at opfylde målet om en tilfredsstillende oversættelse. Målteksten skal henvende sig til modtageren og dennes kultur, hvilket betyder, at kilde- og måltekst kan være vidt forskellige både i formuleringen og overførslen af indholdet samt med hensyn til målsætningerne.

Det er dermed vigtigt at se på, hvordan målteksten skal anvendes, og hvem målgruppen er, hvilket også er Byrnes argument:

“... if technical texts are translated with a specific communicative situation in mind, surely this situation should form an integral part of the translation process and define the end result. In any case, using the source text as the sole means for determining the function of the source text and subsequently the target text is a risky business” (Byrne, 2006: 33).

Kort sagt tydeliggør *skopos*-teorien den intuitive viden om:

- at oversættere først og fremmest skal opfylde deres kunders ønske mht. oversættelse
- at oversættelse skal ses i et bredere og mindre sprogfokuseret perspektiv, hvor flere oversættelsesstrategier tillades
- at oversættelse skal udarbejdes af eksperter, som sikrer et professionelt niveau (Schjoldager, 2010: 153).

3.3.3 Vermeers *skopos*-regler

For at illustrere at *skopos* er det vigtigste element i en oversættelsesproces, har Vermeer opstillet en række regler, som oversættere bør følge i en bestemt rækkefølge:

- *skopos*-reglen: En menneskelig handling afgøres af formålet (*skopos*) og er derfor en funktion af formålet (der kan være mere end ét *skopos* i en oversættelse, hvilket betyder, at forskellige dele af kildeteksten kan oversættes med forskellige formål, og dermed kan oversættelsen indeholde flere *skopoi*)
- sammenhæng (dvs. målteksten skal være tilstrækkelig sammenhængende for at give mening i en kommunikationssituation)
- målteksten skal være tro mod kildeteksten (Schjoldager, 2010: 154).

De grundlæggende regler er dermed ifølge Vermeer:

1. Målteksten bestemmes af dens *skopos*.
2. En måltekst er et tilbud om information i måltekstens kultur og på målsproget, der bygger på information fra kildetekstens kultur og sprog.
3. En måltekst informerer ikke på en reversibel måde.
4. En måltekst skal være sammenhængende.
5. En måltekst skal stemme overens med kildeteksten.

Disse fem nævnte regler gælder i hierarkisk rækkefølge, hvor den første regel vedr. *skopos* er den altafgørende.

Nedprioriteringen af kildetekstens betydning er kendetegnende ved *skopos*-teorien, og en vigtig fordel ved teorien er, at den tillader, at en tekst kan oversættes på flere forskellige måder i forhold til måltekstens formål. Så længe målteksten opfylder *skopos*, er den tilfredsstillende både funktionelt og kommunikativt (Munday, 2001: 80).

Oversætteren må som ekspert være i stand til at sikre den kulturelle kommunikation og opnåelse af *skopos*, og dette er ifølge Vermeer vedkommendes allervigtigste opgave (Vermeer i Snell Hornby et al., 1994: 11).

Korning Zethsen (i Kastberg, 2003: 75) mener, at man alle dage siden Ciceros tid har diskuteret, hvorvidt en oversættelse skal have mest fokus på kilde- eller målteksten (jf. afsnit 3.1.2), hvor en ekstrem oversættelsesversion af kildeteksten kan være ord for ord-oversættelse, mens en ekstrem version af målteksten kan være en helt ny tekstversion, som intet har med en oversættelse at gøre. Oversættelsesteoretikere har forskellige definitioner for det samme i forbindelse med fokus på henholdsvis kilde- og måltekst, hvor fx Nida kalder det henholdsvis formel og funktionel ækivalens, og Newmark benævner det semantisk eller kommunikativ oversættelse. Det er ikke muligt for oversættelsesteoretikere at blive enige om enslydende definitioner, da det ifølge Vermeer (i Snell Hornby, 1994: 9) bunder i forskellen mellem ord og betydning, som stadig præger oversættelsesteori i dag:

“By far the most influential concept in the history of translation is that age-old dichotomy of word and sense, which traditional translation theory never managed to overcome, and which still besets translation studies today” (Snell-Hornby, 1994:9).

Men grundet den voldsomme stigning i antallet af tekniske oversættelser, jf. afsnit 3.1.1 og 3.1.2, er fokus på funktionaliteten af oversættelsen steget i modsætning til et fokus på kildeteksten før i tiden (Korning Zethsen i Kastberg, 2003: 76).

3.3.4 Kritik af *skopos*-teorien

De fleste oversættelsesteoretikere mener, at *skopos*-teorien har påvirket oversættelsesteori og -praksis i en positiv retning. Der er dog kritikere, som mener, at *skopos*-teorien ikke er en rigtig teori, som fx Newmark (i Schäffner, 2002: 83), der har udtalt, at det er for vidtgående at kalde det en teori, blot fordi man har oversat ordet ”mål” til græsk, kaldt det en oversættelsesteori og udeladt alle andre moralske faktorer på nær loyalitet, hvormed Newmark (1998: 3) med ordet ”loyalitet” sidestiller det med professionel kompetence.

Ifølge Schjoldager (2010: 181) er det korrekt, at det ikke er en videnskabelig teori. Teorien er ikke baseret på en hypotese, der er testet empirisk. Den beskriver et ideal, der ikke kan testes, da der ikke er empiriske fakta, men den giver til gengæld et godt forståelsesgrundlag for arbejdet med oversættelser, som opvejer manglen på empirisk materiale.

Kritikere mener samtidig, at *skopos*-teorien er uetisk, da den kan få oversættere til at tro, at oversættelsen er i orden, så længe *skopos* er opfyldt. Dette mener Schjoldager (2010: 181) er en misforståelse, da *skopos*-teorien ikke fortæller oversætterne, hvordan de skal oversætte. Den er en kontrollerende faktor, men den udelukker ikke andre påvirkende faktorer.

Selv argumenterer Vermeer imod kritikken således, når det gælder påstanden fra kritikere om, at ikke alle handlinger kræver et mål, og at *skopos*-teorien, som bygger på mål, dermed ikke kan anvendes: *"... can be answered prima facie in terms of our very definition of an action: if no aim can be attributed to an action, it can no longer be regarded as an action"* (Vermeer i Venuti et al., 2000: 224). At kende til målet er ifølge Vermeer kernen i *skopos*-teorien, og han mener, at alle oversættelser har et formål. En tekst kan have flere formål, og *skopos*-teorien opfylder netop dette (Vermeer i Venuti et al., 2000: 231).

Vermeer forsvarer sin teori med, at der er mange oversættelsesmuligheder og mange formål inden for samme tekst ifølge Munday:

"An important advantage of skopos theory is that it allows the possibility of the same text being translated in different ways according to the purpose of the TT and the commission which is given to the translator. In Vermeer's words:

"What the skopos states is that one must translate, consciously and consistently, in accordance with some principle respecting the target text. The theory does not state what the principle is: this must be decided separately in each specific case." (Munday, 2008: 80).

[TT = target text, dvs. målteksten]

Korning Zethsen støtter *skopos*-teorien og udtaler følgende herom:

"The skopos theory may sound banal and self-evident, but the fact seems to be that many translators still work much too sentence-based and often rely entirely on the source text without due consideration of the target group" (Korning Zethsen i Kastberg, 2003: 80).

Her fremhæver hun netop hensynet til målgruppen, hvor der i mange sammenhænge ofte benyttes en oversættelse, der er alt for sætningsbaseret.

3.4 Arbejdsprocessen i forbindelse med oversættelse

Det følgende omhandler, hvilke faktorer der spiller ind undervejs i oversættelsesprocessen, samt hvilke kognitive handlinger oversætteren foretager både bevidst og ubevidst.

Som nævnt tidligere, jf. afsnit 3.1.1 og 3.1.2, nødvendiggør globalisering samt EU-krav, at tekniske tekster skal oversættes til stadig flere forskellige sprog. Dette er samtidig med til at ændre oversætterens arbejdsproces, da de stigende omkostninger til oversættelse dermed bevirker, at man forsøger at begrænse kildetekstens omfang (Göpferich et al., 2006: 39).

En typisk opgave for en teknisk oversætter er ifølge Göpferich at optimere teksten og sørge for en sproglig og kulturel overførsel fra kildetekst til måltekst. Dette kalder Göpferich "intercultural technical writing". Men i praksis får oversættere dog ikke altid lov til at foretage en sådan optimering af en tekst, da der fortsat er mere fokus på effektivitet og lave omkostninger i forbindelse med oversættelse, som herved begrænser oversætteren (Göpferich, 2006: 44).

3.4.1 En oversætters arbejdsproces

En oversætters arbejdsproces er meget vanskelig at beskrive, og det er svært at klarlægge, hvad der sker under processen, hvilket kan illustreres via følgende citat:

"In the words of Mossop [...] there are "no systematic observations, or even self-descriptions, of how professional translators proceed when they translate". This is indeed true. We may speculate as to what is actually involved in translating a text and how it is done by a translator but in terms of what a translator actually does and when, we are still guessing to a large extent." (Byrne, 2006: 16).

Ifølge Venuti skal oversætteren være usynlig, oversættelsen skal være flydende og give indtryk af, at den ikke er en oversættelse, men selveste originalen. Dermed gives der en illusion om transparens (Munday, 2001: 146).

Ifølge Jääskeläinen (i Mees et al., 2009: 378) påpeger Levý, at teori ikke altid virker i praksis. Teorierne skal hjælpe oversætteren til at finde den bedste løsning, men i virkeligheden er oversættelsesarbejde meget pragmatisk, hvor oversætteren vælger den løsning, der virker bedst og samtidig er lettest, og hvor den bedste løsning ikke altid er mulig. Ifølge Levý viser forskning, at

oversættere ofte baserer deres valg på det, der "lyder bedst", hvor det er vanskeligt at afgøre, om valget afspejler reel viden eller blot intuition (se mere herom i min analyse, jf. afsnit 5.5).

3.4.2 Oversættelse som beslutnings- og kommunikationsproces

Ifølge Buhl (2005: 11) mener Holm, at oversættelse er en proces, man aldrig bliver færdig med, og hvor der hele tiden er svære valg, der skal tages undervejs. Buhl er enig heri og mener, at der foregår en lang tankeproces, når man begynder på en oversættelse: *"Resultatet af tankeprocessen bliver en lang række valg – eller måske snarere fravalg"* (Buhl, 2005: 11). Man må som oversætter hele tiden være opdateret med hensyn til viden om samt udvikling og ændring af de sprog, man arbejder inden for, så man kan fastholde et godt oversættelsesniveau. Alligevel er oversættelsesprocessen meget givende, når man som oversætter føler, at man har fundet det helt rigtige udtryk og har fået budskabet frem (Holm, 1994: 20).

Udover at være en beslutningsproces, hvorunder oversætteren hele tiden skal vælge mellem et antal alternativer i en række sammenhængende situationer: *"Først forstå, så oversætte. At oversætte er at vælge"* (Holm, 1994: 13), er oversættelse samtidig en kommunikationsproces, hvor formålet er at videreformidle viden (Lev i Chesterman, 1989: 38).

Ifølge Reiss (2000: 161) kan det ikke undgås, at der sker en ændring af budskabet undervejs i kommunikationsprocessen, når to sprog og en oversætter er involveret. Der vil ske utilsigtede ændringer pga. forskellige sprogstrukturer og forskelle i oversættelseskompetence. Samtidig sker der også tit tilsigtede ændringer, hvis formålet med målteksten er forskelligt fra kildeteksten.

Når det drejer sig om beslutningsprocessen i forbindelse med oversættelse, mener Jungerman ifølge Prassl (i Göpferich, 2009: 57), at denne kan inddeles i fire forskellige typer:

1) Den rutineprægede

Den rutineprægede beslutning tages ubevidst på baggrund af tidligere beslutninger, som efterhånden har udviklet sig til at være en rutine, der ikke kræver stor kognitiv aktivitet. Derved har oversætteren ledig kognitiv kapacitet til andre aktiviteter.

2) Den stereotype

Den stereotype beslutning sker spontant og også ubevidst, men her foretages et valg mellem flere mulige løsninger, hvor oversætteren kun til dels er bevidst om, at der foregår en vurdering.

3) Den reflekterede

Den reflekterede beslutning er den, der forbindes med almindelig beslutningstagning i hverdagen, som virker organiseret: Målet defineres, muligheder afsøges samt beviser herpå, og endelig tages beslutningen.

4) Den sammensatte

Den sammensatte beslutning, når oversætteren ikke er nået frem til en beslutning, og vedkommende dermed er nødt til at gætte for at nå frem til en konklusion. Det er ikke muligt at basere beslutningen på erfaring eller vaner.

Prassl (i Göpferich, 2009: 60-62) mener, at oversættelse er en række vidensbaserede beslutningsprocesser, som påvirker hinanden kraftigt. Prassl har udført forsøg i forbindelse med forskning inden for oversættelsesprocessen, der har vist, at oversættere opnår et meget bedre resultat, når deres løsninger er baseret på reflekterede beslutninger og forøget kognitiv involvering. Dog har hendes forsøg vist, at oversætterne har tendens til at begynde en oversættelse med rutineprægede beslutningsprocesser, og at de først skifter strategi, når de støder på problemer eller ikke kan finde tilfredsstillende løsninger, som det også ses af min analyse, jf. afsnit 5.4.1. Endvidere viser Prassls forsøg, at oversættere tager flere rutineprægede beslutninger end studerende (Prassl i Göpferich, 2009: 79), men at fejlprocenten i oversætternes oversættelser til gengæld er højere, når de tager rutineprægede beslutninger.

Ifølge Prassl (i Göpferich, 2009: 57-58) bygger oversættelsesprocessen på både viden baseret på oversætterens langtidshukommelse og research via fx ordbøger og paralleltekster, som det også ses af min analyse, jf. afsnit 5.4.3. Problemløsningen i forbindelse med oversættelsesprocessen består dermed af en kæde af både viden og research, før oversætteren finder frem til en løsning, der bygger på en beslutning eller et valg, der enten er bevidst eller ubevidst. Det vil ifølge Prassl sige, at oversætterens erfaring spiller en stor rolle i beslutningsprocessen, hvor mulighederne afhænger af, hvad oversætteren beslutter sig for. Følelser spiller desuden også ind i processen, og de kan være stærkere end fakta. Nogle gange kan oversætteren være tæt på en beslutning og

alligevel føle sig usikker, hvor det oftest i de situationer vil vise sig, at det er muligt at finde mere information.

Beslutningsprocessen afhænger ifølge Prassl (i Göpferich, 2009: 60) af flere faktorer, såsom fx graden af bevidsthed, koncentration, fleksibilitet, mængden af information og den kognitive proces. Den kognitive proces afhænger i særlig grad af adgangen til og mængden af relevant information. Ofte kan oversætteren vælge at udsætte beslutninger til senere, hvor der er mere overblik over muligheder, eller mere information er fremskaffet. Dette sker både bevidst og ubevidst (Prassl i Göpferich, 2009: 63), som det også ses af min analyse, jf. afsnit 5.4.4.

3.4.3 Oversættelseskompetencer

Ifølge Göpferich (2012: 11) er modeller til forklaring af udviklingen af oversættelseskompetencer stadig under udarbejdelse, da dette kræver langvarige undersøgelser, som er ekstremt besværlige og tidskrævende.

Især følgende tre faktorer spiller ifølge Göpferich en væsentlig rolle i forbindelse med oversættelseskompetencer:

- 1) kommunikative kompetencer inden for både kilde- og målsprog
- 2) kompetencer inden for domæne (dvs. det at kunne forstå kildeteksten og være i stand til at formulere målteksten)
- 3) kompetencer i forbindelse med elektroniske hjælpemidler og research (jf. Bilag 3),

men der er enighed blandt oversættelsesteoretikere om, at mange flere kompetencer spiller ind udover de nævnte tre (Göpferich, 2012: 13).

Ifølge Göpferich (2012: 13-15) har Hönig opstillet en model for den ideelle oversættelsesproces (Bilag 4) og mener, at det desuden er nødvendigt, at oversætteren besidder evnen til at udvikle en makrostrategi. Ifølge Hönigs model læser oversætteren først kildeteksten, før oversættelsen påbegyndes (som det vil kunne ses af min analyse, jf. afsnit 5.4.1, er dette ikke altid tilfældet), og oversætteren er altid måltekstorienteret. Regler og strategier anvendes i forbindelse med denne makrostrategi, og makrostrategien er ifølge Hönig nødvendig for at kunne kontrollere de anvendte

mikrostrategier i oversættelsen, hvilket bl.a. også Jääskeläinen er enig i, jf. afsnit 3.2.1. Beslutninger baseret på en makrostrategi fører dermed trin for trin til en måltekst. Kun konstant anvendelse af en makrostrategi fører til reelle oversættelseskompetencer ifølge Hönig (Göpferich, 2012: 16-17).

Hönig mener, at oversættelseskompetence består af fem underkompetencer samt psyko-sociale elementer (kognitive og holdningsmæssige bestanddele). Den vigtigste underkompetence er den strategiske, hvorved der sker en problemløsning samt effektivisering og planlægning af processen, med andre ord evnen til at udvikle og anvende en passende makrostrategi. Makrostrategien afgør, hvilke understrategier der er nødvendige at anvende, og både makrostrategien og de underliggende strategier afhænger af situationen og problemet (Göpferich, 2012: 17-18).

Oversættere, der er eksperter inden for et bestemt felt, har ikke kun en stor viden inden for området. Den viden, de besidder, er samtidig også blevet omstruktureret og forbundet på et højere plan. Dette gør det muligt for oversætteren at genkalde sig viden opnået over lang tid både hurtigere og mere præcist uden de store begrænsninger i hukommelsen. Denne mentale aktivitet spredt sig fra oversættelsesproblemet til hele teksten (Göpferich, 2012: 24).

Jo mere rutinerede oversættere bliver mht. oversættelseskompetencer, jo mere kognitiv kapacitet har de i overskud til at finde mere kreative løsninger. Det gælder både mht. løsning af mere komplekse kildetekstproblemer, antallet af alternative oversættelsesløsninger, større anvendelse af mikrostrategier, flere overvejelser i forhold til *skopos*, mere fokus på makrostrategier samt mere overordnede søgestrategier, hvilket bl.a. resulterer i mindre søgning via ordbøger. Dette betyder bl.a., at oversætteren bliver mere selvsikker, vælger større oversættelsesenheder samt finder flere kreative løsninger (Göpferich, 2012: 32-34), hvilket ikke synes at gøre sig gældende i mine forsøg, jf. afsnit 5.4.5.

Alt i alt forøges oversætterens linguistiske, kommunikative og kognitive kompetencer i takt med erfaring, hvilket giver oversætteren mere kontrol over oversættelsesprocessen samt bedre evne til at formulere, hvad der foregår tankemæssigt undervejs i oversættelsesprocessen (Göpferich, 2012: 34).

3.4.4 Kreativitet i oversættelsesprocessen

Undervejs i oversættelsesprocessen kan der opstå mange kreative løsninger. Bayer-Hohenwarter (i Göpferich, 2012: 39) beskriver kreativitet som et koncept, der er svært at definere og meget vanskeligt at måle, og påpeger, at videre forskning er påkrævet for at komme frem til, hvordan kreativitet opstår i forbindelse med oversættelse.

Newmark (1993: 9) mener, at der opstår kreativitet, hvor efterligningen ophører. De efterlignende processer er ifølge Newmark defineret af Vinay & Darbelnet som værende direkte oversættelse: lån fra fremmedsprog (*borrowing*), oversættelseslån (*calque*) og ordret oversættelse (*literal translation*) som nævnt tidligere, jf. afsnit 3.2.5. De øvrige fremgangsmåder, der defineres som indirekte oversættelse: ordklasseskift (*transposition*), synsvinkelskift (*modulation*), ækvivalens (*equivalence*) og tilpasning (*adaptation*), er alle mere eller mindre kreative. Jo flere valgmuligheder, jo mere kreativitet er nødvendig, både med hensyn til kvalitet og kvantitet.

Ifølge Bayer-Hohenwarter (i Göpferich, 2012: 39-41) udgør fremgangsmåderne kognitive skift mellem kilde- og måltekst, og kreativiteten udvikles hos oversætteren i takt med erfaringen. Det er umuligt at opstille en fuldstændig liste over definitioner på oversættelseskreativitet, men nogle enkelte kriterier er høj kognitiv præstation, fremragende kvalitet, fleksibilitet og tilstrækkelighed.

Hvis en oversættelse er direkte oversat fra kildeteksten, anses den for at være rutinepræget og uden kreativitet. For at kunne afgøre hvor kreativt en oversætter tænker, er det nødvendigt at fokusere på de nævnte kognitive kategorier (Bayer-Hohenwarter i Göpferich, 2012: 43). Mere om kreativitet i oversættelsesprocessen følger i analysen, jf. afsnit 5.4.5.

3.4.5 Bevidsthed i forbindelse med oversættelsesprocessen

I mit arbejde ønsker jeg at undersøge, hvor bevidst oversætteren er om sine valg af strategier undervejs i oversættelsen, vel vidende at det kan være vanskeligt at klarlægge, da der netop foregår meget ubevidst i processen. Meget procesorienteret viden foregår ubevidst, hvilket ikke kan klarlægges ved at spørge oversætteren, mens arbejdet udføres (Dam et al., 2005: 2).

Buhl (2005: 65) mener, at det ubevidste oversættelsesarbejde kan forklares ved at illustrere, hvordan oversætteren opdeler sin hjerne undervejs i processen, samtidig med at de forskellige dele stadig er i kontakt med hinanden i en konstant udveksling af information. Opdelingen sker ubevidst, hvor oversætteren hele tiden henter diverse information vedr. grammatik, semantik, syntaks osv. fra forskellige dele af hjernen.

Ifølge Jääskeläinen (i Tirkkonen-Condit et al., 1993: 108-109) mener Lörcher, oversætteren ikke arbejder bevidst med strategier, kun i en bevidst situation i forbindelse med problemløsning, og det er derfor ikke muligt at klarlægge dem via empirisk arbejde, da det ikke er tydeligt, hvad der sker. Kun når arbejdet foregår bevidst eller skiftevis bevidst og ubevidst, finder Lörcher, at det er muligt at undersøge via bl.a. "tænke højt"-metoden (som er nærmere omtalt i afsnit 4.8 og 5.4.2). Dette betyder dog ikke, ifølge Lörcher, at en ubevidst proces, der ikke kan klarlægges via "tænke højt"-metoden, ikke kan undersøges. Det skal blot ske via andre metoder, som fx at studere adfærden og handlingerne.

Ifølge Jääskeläinen (i Tirkkonen-Condit et al., 1993: 108-109) mener Howard, at bevidsthed er en subjektiv tilstand. Det er derfor kun muligt at afgøre, om en handling er bevidst eller ubevidst ved at spørge vedkommende. Det kan stadig være meget vanskeligt at afgøre, og svaret kan påvirkes af både den måde, spørgsmålet er stillet på, og hvilket svar vedkommende forventer, at spørgeren ønsker.

3.4.6 Delkonklusion

Generelt fremgår det af dette kapitel, at der er stor uenighed blandt oversættelsesteoretikere med hensyn til al oversættelsesteori. Dette gælder både med hensyn til anvendelse og definitioner af de forskellige oversættelsesstrategier samt *skopos*-teorien. Måske skyldes uenigheden det grundlæggende faktum, at oversættelse er noget personligt, der afhænger af oversætterens smag og personlighed. Samtidig er oversættelse en meget kompleks proces, der hele tiden handler om overvejelser samt valg og fravalg, hvor ét er teori, noget andet er praksis. Endvidere kan uenigheden måske også skyldes, at der fortsat er en stor afstand mellem oversættelsesprocessen og oversættelsesteorierne, da teorierne stadig er forholdsvis nye.

Med hensyn til bevidstheden om anvendelsen af oversættelsesstrategierne er det ifølge flere forskellige oversættelsesteoretikere svært at klarlægge, præcis hvornår oversætteren anvender strategierne bevidst eller ubevidst, da meget foregår ubevidst, og det samtidig er vanskeligt at spørge oversætteren undervejs i arbejdet. Der er derfor stadig meget at undersøge og klarlægge med hensyn til oversættelsesteorier og bevidstheden herom.

I det følgende vil jeg i mit metodekapitel komme nærmere ind på, hvordan mine forsøg er blevet udført med hensyn til at undersøge arbejdsprocessen nærmere, samt hvilke metoder jeg har anvendt i den forbindelse.

4. Metode

4.1 Valg af metoder

For at kunne vurdere danske translatørers arbejdsproces har jeg valgt at udføre en empirisk undersøgelse, hvor jeg i praksis går i dybden med fem respondenters arbejde og analyserer dette i forhold til at klarlægge deres brug af oversættelsesstrategier samt bevidsthedsniveau undervejs i processen. Derudover vurderer jeg, hvorvidt kendskab/manglende kendskab til formålet med teksten havde betydning for deres arbejdsproces. De fem respondenter er alle uddannet cand.ling.merc., translatør i engelsk, og de har god erfaring inden for oversættelse af medicinske tekster, som de hovedsageligt arbejder med. Forsøget er afgrænset til kun at omfatte forsøg med fem respondenter af hensyn til det empiriske arbejdes omfang.

Det empiriske arbejde er udført via tre forskellige metoder:

- 1) skærmoptagelser kaldet *screen recording*
(udtrykket *screen recording* anvendes herefter)
- 2) "tænke højt"
- 3) interviews.

Ifølge Göpferich er der fordele og ulemper ved alle nævnte metoder, men de frembringer alle forskellig information vedr. oversættelsesprocessen. Både "tænke højt"-metoden og det retrospektive interview giver kun oplysninger om information, der bliver eller er blevet bearbejdet til arbejdsafslutning (Göpferich, 2009: 170-171).

- 1) Den første metode, *screen recording*, hvor alle aktiviteter med keyboard og mus optages undervejs i oversættelsesprocessen, er blevet brugt for at klarlægge, hvordan respondenterne præcis arbejder, og hvilke hjælpemidler der anvendes undervejs. Programmet "Debut Video Capture Software Professional" er blevet installeret på den anvendte computer for at kunne registrere præcist, hvilke valg de foretager undervejs i arbejdet. Ifølge Göpferich er denne metode særligt egnet til at klarlægge, hvilke søgeformer der anvendes i en oversæt-

telsesproces, da de er en integreret del af processen i form af online ordbøger og hjemmesider på internettet (Göpferich, 2009: 173).

- 2) Den anden metode er "tænke højt"-metoden, hvor respondenterne samtidig blev bedt om at tænke højt undervejs i hele oversættelsesprocessen, både med hensyn til hvilke overvejelser og valg de foretog oversættelses- og søgemæssigt, og også i forhold til deres handlinger, fx ved gennemlæsning af teksten.
- 3) Endelig er den tredje metode, interviewet, blevet gennemført umiddelbart efter forsøget på basis af den udførte oversættelse, mens respondenterne stadig havde forsøget i frisk erindring, for at undersøge translatørens præcise overvejelser undervejs i arbejdet, dennes bevidsthed herom samt normale arbejdsforhold.

Data fra det empiriske arbejde er vedlagt som bilag i form af udskrifter fra både forsøg (Bilag 5 a-e) og interviews med respondenterne (Bilag 6 a-e), hvori henvisning til respondenterne er forkortet til "RESP.". Jeg er som interviewer benævnt "AMG". Desuden er der i forsøgsudskrifterne indsat klammer [], hvori jeg har tilføjet bemærkninger vedr. respondentens handlinger, som ikke er blevet nævnt af respondenterne under "tænke højt"-processen, men som jeg har vurderet havde betydning for forståelsen af forsøgsudskriftet. Det samme gør sig gældende i interviewudskrifterne, hvor respondenterne henviser til noget, der ikke tydeligt fremgår af sammenhængen, men som er blevet nævnt tidligere.

4.2 Respondenterne

De fem respondenter er udvalgt ud fra det krav, at de alle er uddannet cand.ling.merc., translatør og tolk i engelsk, og har erfaring med oversættelse inden for medicinsk sprog.

De er alle kvinder, arbejder som henholdsvis freelancere (respondent 2, 4 og 5) og ansatte i medicinalbranchen (respondent 1 og 3), er velfunderede sprogligt og har arbejdet en årrække som

translatører. Respondent 1 har arbejdet som oversætter i 7 år, respondent 2 i 17 år, respondent 3 i 3 år, respondent 4 i 10 år og respondent 5 i 5 år.

Bilag 7 oplyser nærmere om respondenterne, som i hele specialet er holdt anonyme, og derfor udelukkende er omtalt som henholdsvis respondent 1, respondent 2 osv.

4.3 Test af forsøget

Inden jeg startede det empiriske arbejde, testede jeg først forsøget via en testperson, som samtidig er respondent i forsøget - respondent 5.

I testen havde jeg planlagt, at respondenterne først læste et instruktionsbrev igennem med forklaring af forsøget (Bilag 8), før de fik udleveret forsøgsteksten med et kort afsnit i to forskellige skriftlige medicinske tekster, der skulle oversættes fra engelsk til dansk med et efterfølgende interview vedr. hver tekst. Dette viste sig dog at tage alt for lang tid, da jeg maksimalt ville lægge beslag på 1 time af respondenternes tid. Derfor fravalgte jeg den ene forsøgstekst. Mere om selve forsøgsteksten følger i dette kapitel, jf. afsnit 4.6.

4.4 Omgivelserne under forsøget

Forsøgene er udført på respondenternes arbejdsplads, dvs. enten på deres kontor eller hjemme privat, da flere af respondenterne (2, 4 og 5) arbejder hjemmefra som freelancere, og så vidt muligt ved deres egen pc for at gøre det så "normalt" og arbejdsvant som muligt for dem.

Med hensyn til respondent 3 blev forsøget udført på hendes arbejdsplads, men det kunne ikke lade sig gøre at udføre forsøget på hendes normale arbejds-pc, da IT-sikkerhedssystemerne på arbejdspladsen var for strikse. Derfor medbragte jeg min egen pc, hvilket dermed gjorde det lidt mindre arbejdsvant for hende.

Hvad angår respondent 1 blev forsøget udført på et lånt kontor ved Copenhagen Business School (CBS i det følgende), da hun kun havde været ansat kort tid på sin nuværende arbejdsplads og

derfor ikke ønskede, at forsøget skulle foregå dér. Hun medbragte sin egen private bærbare pc til forsøget for at gøre det så arbejdsvant som muligt.

4.5 Elektroniske hjælpemidler

Respondenterne valgte forskellige elektroniske hjælpemidler. Normalt er de vant til at bruge oversættelsessystemet SDL Trados® i deres arbejde, men dette var ikke en mulighed her, da respondenterne skulle have et så ensartet grundlag som muligt.

Som udgangspunkt fik de oplyst, at de måtte bruge Gyldendals Røde Ordbøger til tjek af termer og Google til søgning af elementer i teksten samt fremskaffelse af paralleltekster. Derudover brugte de alle forskellige online ordbøger:

Respondent 1: ordbogen.com, thefreedictionary.com

Respondent 2: Google Translate

Respondent 3: lægemiddelkorpus og Google Translate

Respondent 4: medicinordbogen.dk

Respondent 5: medicinordbogen.dk og EU's termbase IATE.

Kun en enkelt (respondent 2) valgte at slå en enkelt medicinsk term op i en medicinsk hardback ordbog.

De forskelligt anvendte online ordbøger kan vanskeliggøre analysen af det empiriske arbejde, da der derved er flere forskellige faktorer, der kan spille ind i forhold til fortolkningen af forsøgene pga. disse variabler. Jeg skønnede dog undervejs i testforsøget, at respondenterne kunne anvende de online ordbøger, de fandt nødvendige, da dette ville angive, hvor de normalt i deres arbejde finder oplysninger og tjekker termer og fakta. Dette gjorde det lettere for respondenterne at finde frem til de rigtige termer med velkendte hjælpemidler. Som udgangspunkt anvendte alle respondenter helt naturligt Gyldendals Røde Ordbøger og Google, hvilket indikerede, at disse er deres foretrukne arbejdsredskaber, og under forsøgene var det da også meget få termer, der blev tjekket i andre online ordbøger. Ved at tillade de forskellige online ordbøger er det muligt at aflæse,

hvilke vaner og rutiner respondenterne har i deres daglige arbejde, hvilket også stemmer overens med Jakobsen (i Dam et al., 2005: 177).

4.6 Forsøgsteksten

Som tidligere nævnt i afsnit 4.3 startede jeg med at have to forsøgstekster, hvoraf den ene blev fravalgt under testforsøget, da forsøget viste sig at blive for tidskrævende. Den valgte forsøgstekst er en tidligere eksamensopgave fra CBS, der omhandler fækal inkontinens (Bilag 9). Teksten er en medicinsk engelsk tekst fra AJCC (American Journal of Critical Care) til anvendelse ved et internt seminar i en dansk farmaceutvirksomhed. Formålet med teksten er at informere de danske seminardeltagere om den seneste forskning inden for behandling af inkontinens.

Teksten blev valgt på den baggrund, at det skulle være en medicinsk tekst, som ikke var for svære umiddelbart at sætte sig ind i ud fra det korte angivne afsnit, samt at den ville være forholdsvis let at oversætte. Ifølge Scott et al. (1994: 226) skal en tekst, man udvælger til oversættelse i kvalitative forsøg, helst dreje sig om et bestemt medicinsk emne eller område, og det behøver ikke være et aktuelt emne. Teksten må ikke være for teknisk eller af interesse for kun ganske få inden for medicin, og samtidig skal emnet være afgrænset og ikke brede sig i flere forskellige retninger. Sprogligt må teksten heller ikke være for komplekst konstrueret på engelsk med fx lange nominalled og passiver. Alt dette opfyldte min forsøgstekst.

Under forsøget skulle translatøren oversætte andet afsnit i teksten til dansk, da det omtalte produkt i teksten introduceres her, hvilket gør, at det er forholdsvis let at gå i gang med oversættelsen uden at skulle læse forudgående tekst for at forstå, hvad det drejer sig om. Hver enkelt respondents oversættelsesresultat blev gemt i et Word-dokument (Bilag 10 a-e), som efterfølgende er analyseret og sammenlignet med de øvrige respondents oversættelsesresultater med henblik på at klarlægge valg af oversættelsesstrategier (se analysen, jf. afsnit 5.1 og 5.2).

Oplysninger om forsøgstekstens formål var frit tilgængelige i forsøgene med respondent 2, 4 og 5, men ikke oplyst under forsøgene med respondent 1 og 3. Dette var tilfældet for samtidig at under-

søge, om oplysninger om formålet/manglende kendskab hertil har indvirkning på respondenternes arbejdsproces.

4.7 Registrering af forsøg – screen recording som metode

Forsøgene blev registreret ved hjælp af screen recorder programmet *Debut Video Capture Software Professional* fra hjemmesiden www.richsoftware.com/capture/index.html, som blev installeret på respondenternes pc'er (med hensyn til respondent 3 var programmet installeret på min medbragte pc).

Det installerede program optog, hvad respondenterne sagde, samt hvilke handlinger de udførte på pc'en i Word undervejs i oversættelsesprocessen og under søgning på internettet i online ordbøgerne og på diverse hjemmesider.

4.8 "Tænke højt" som metode

Respondenterne blev bedt om at "tænke højt" under forsøget og nævne alle deres overvejelser og handlinger. Denne metode valgte jeg, da det er en ofte anvendt metode i kvalitative forsøg for at få en mulighed for at registrere oversætterens overvejelser, uden at forstyrre denne alt for meget under processen.

Man kan dog ikke være sikker på, at metoden helt afspejler oversætterens overvejelser og heller ikke udelukke, at den forstyrrer oversætteren og dermed fordrejer processen. Det at oversætteren skal tale højt undervejs, hvor vedkommende kommenterer, hvad der foregår, som fx at teksten læses igennem, forstyrrer forståelses- og oversættelsesprocessen, men tilsyneladende kun kortvarigt, da oversætteren finder tilbage til processen igen ifølge Faber et al. (i Göpferich, 2012: 118). Ifølge Göpferich (2009: 178-179) er ekspertoversættelse en gentagen proces, hvor oversætteren vender tilbage til problemer i oversættelsen senere, hvilket også vil fremgå af analysen. Det vil derfor ikke kunne undgås, at metoden kan gribe forstyrrende ind i processen af og til (hvilket muligvis også var tilfældet i mit forsøg med respondent 1, jf. afsnit 5.4.2). Dermed er Göpferich

uenig med Ericsson og Simon, der har udviklet "tænke højt"-metoden, hvor respondenterne skal nævne alt, hvad vedkommende ser på, tænker, føler og gør, mens vedkommende udfører en opgave. Ericsson og Simon mener, at metoden ikke virker forstyrrende, men kun nedsætter tempoet lidt. Göpferich slår dog fast, at når det gælder en oversættelsesproces, findes der endnu ikke afklaring af, præcis hvordan og hvor meget oversættelsesprocessen påvirkes af denne metode, og om dette afspejles i den endelige oversættelse, men at det er dokumenteret, at processen tydeligvis påvirkes.

Desuden påviser Göpferich (2009: 180), at hun gennem sit empiriske arbejde har dokumenteret, at oversætteren arbejder mere med strategien "ord for ord"-oversættelse ved "tænke højt"-metoden, hvorimod der er mere fri oversættelse med udeladelser og tilføjelser, når metoden ikke bruges under en oversættelsesproces. Dette er muligvis også tilfældet i mine forsøg, se mere herom i analysen, jf. afsnit 5.1.

Göpferich (2009: 172) har udført empirisk arbejde, hvor oversættere har udtalt, at de også "tænker højt" i deres daglige arbejde (se mere herom i analysen, jf. afsnit 5.2). Dog er meget procesorienteret viden (som tidligere nævnt, jf. afsnit 3.4.5) ifølge Dam et al. (2005: 2) ubevidst, og det kan derfor ikke klarlægges ved at spørge oversætteren undervejs i oversættelsesprocessen.

En anden ulempe ved denne metode er, at der kan være stor forskel på, hvordan respondenterne formår at tænke højt undervejs i forsøget, som det også er tilfældet i mine forsøg, jf. afsnit 5.4.2. Dette kan ifølge Faber et al. (i Göpferich, 2012: 119-120) dog også skyldes, at oversætteren ikke vil afsløre usikkerhed i forhold til forståelsen eller oversættelsen. Metoden kan dog anvendes til at beskrive, hvilken viden oversætteren er i besiddelse af. Ikke kun hvordan oversætteren formulerer sig undervejs i forsøget, men også hvordan den viden anvendes i forhold til at oversætte, hvilket kan foregå ubevidst for oversætteren. Der er dog brug for en teori på området til afklaring af, hvilken procesviden der anvendes i forbindelse med "tænke højt"-forsøg ifølge Jakobsen (i Dam et al., 2005: 178-179). Dette er dog vanskeligt, da man ikke kan være sikker på, at "tænke højt"-metoden er en pålidelig afspejling af den procesviden, der anvendes under forsøget.

4.9 Observation under forsøgene

Jeg valgte at være til stede under forsøgene og notere undervejs for at få så mange observationer med som muligt til den efterfølgende analyse og fortolkning. Dette frarådes dog af Kristiansen et al., da man via dette kan risikere at påvirke respondenterne, hvorved de føler sig overvågede og måske som følge heraf handler anderledes, end de ellers ville have gjort (Kristiansen et al., 2008: 151). Min tilstedeværelse gjorde det dog lettere for mig at stille opfølgende spørgsmål i det efterfølgende interview. Som hovedregel var jeg blot den iagttagende og lyttende observatør. Kun i enkelte tilfælde stillede jeg spørgsmål til arbejdet undervejs, som fx til respondent 5 i forbindelse med dennes frustration over ikke at kunne finde frem til relevant information om det nævnte produkt i forsøgsteksten (se mere herom i analysen, jf. afsnit 5.4.3).

4.10 Interview som metode

4.10.1 Retrospektivt struktureret interview

Efter udførelse af oversættelsen blev respondenterne interviewet, et såkaldt retrospektivt struktureret interview (mere herom i det følgende), som blev optaget via det tidligere omtalte *screen recording*-program, jf. afsnit 4.7, for at få et så realistisk billede af en oversætters arbejde inden for medicinsk sprog som muligt (interview-spørgsmålene er vedlagt som Bilag 11).

Interviewene blev udført for at undersøge respondenternes normale arbejdsliv, deres handlinger og overvejelser under arbejdsprocessen med forsøgsteksten og i særlig grad for at klarlægge hvilke makro- og mikrostrategier de havde valgt, samt hvorvidt kendskab/manglende kendskab til formålet med teksten havde haft indflydelse på deres oversættelse. Derudover havde interviewet også til formål at klarlægge, hvor bevidste respondenternes handlinger havde været, og om de efterfølgende kunne huske, hvilke valg og fravalg de havde foretaget undervejs og hvorfor. Nogle ting huskes bedre end andre, og nogle gange er det kun ved at tale om det, at respondenterne lægger mærke til visse detaljer og forklaringer (Bauer et al., 2000: 45-46) (mere herom følger i min analyse, jf. afsnit 5.2 og 5.4.6).

Som tidligere nævnt er det et retrospektivt struktureret interview (en meget anvendt kvalitativ metode), jeg har udført i alle forsøg, hvor retrospektivt betyder, at respondenterne bliver bedt om at tænke tilbage på noget, der lige er foregået (i dette tilfælde forsøget i form af en oversættelse), mens struktureret betyder, at respondenterne alle får samme række spørgsmål (der ifølge Kvale (2012: 154) skal være formuleret kort og enkelt) med en lille mulighed for variation (Denzin et al., 2008: 124), hvilket i mine interviews betød opfølgende spørgsmål, når det var relevant (dette fremgår af interviewudskrifterne, jf. Bilag 6 a-e).

4.10.2 Interviewets udførelse

En god indgangsvinkel på et interview er indledende, harmløse spørgsmål ifølge Bauer et al. (2000: 51). Derfor indledte jeg de forskellige interviews med spørgsmål ang. respondentens erfaring: Hvor længe respondenterne har arbejdet som oversætter, og om det fortrinsvis er medicinsk sprog, respondenterne er beskæftiget med. Derudover var jeg opmærksom på at være interesseret og imødekomende, have min opmærksomhed på at lytte og forstå, hvad der blev sagt (anbefalet af Kvale et al., 2012: 159-161) og give respondenterne tid til at tænke sig om som anbefalet af Bauer et al. (2000: 51). Samtidig sørgede jeg for at stille opfølgende spørgsmål, når jeg fandt dette nødvendigt for at få et så uddybende interview som muligt og for indimellem at være sikker på at få hele meningen eller hele baggrunden med (Rubin et al., 2012: 117).

4.10.3 Interviewets ulemper og troværdighed

En af ulemperne ved retrospektive interviews er, at det kan være svært at finde den rigtige balance mellem interviewerens spørgsmål og respondenterens mulighed for at nå at reagere og tænke efter. En anden ulempe kan være, at respondenterne påvirkes til at svare på en bestemt måde, når de bliver bedt om at tænke tilbage på processen (Faber et al. i Göpferich, 2012: 121).

Troværdigheden af interviewene kan påvirkes af flere forskellige faktorer, og dermed kan der herske tvivl om, hvorvidt de indsamlede data er nøjagtige og sandfærdige. Udover de førnævnte ulemper kan interviewet desuden påvirkes af respondenternes ønske om at tage sig bedre ud eller

deres forsøg på at give intervieweren det svar, de formoder, at vedkommende forventer. Derudover kan respondentens hukommelse være begrænset, hvilket er en almindelig faktor i forbindelse med retrospektive interviews (Göpferich, 2009: 179). Sidstnævnte faktor var også tilfældet under mine interviews, som det vil kunne ses af interviewudskrifterne (jf. Bilag 6 a-e).

5. Analyse & Diskussion

Som tidligere nævnt i metodekapitlet er alle data vedlagt specialet som bilag:

- 1) selve optagelserne af forsøg og interviews (Bilag 12)
- 2) udskrifter af de forskellige optagelser af forsøgene og de udførte interviews (Bilag 5 a-e og 6 a-e)
(for et hurtigere overblik, jf. Bilag 13 vedr. sammenligning af interviews)
- 3) interview-spørgsmålene (Bilag 11)
- 4) oversættelsesresultatet fra hver respondent
(som et Word-dokument med farvemarkeringer af de valgte oversættelsesstrategier)
(Bilag 10 a-e).

Alle disse data danner grundlaget for min analyse og sammenligning af de forskellige forsøg og interviews. For et lettere overblik har jeg sammenlignet resultatet af oversætternes valg af mikrostrategier i en tabel (jf. Bilag 14) samt udarbejdet en oversigt over deres valg af oversættelse i forbindelse med forskellige termer i forsøgsteksten (Bilag 15).

For at kunne sammenligne de forskellige data er det nødvendigt, at udgangspunktet for forsøgene er ens, som Faber et al. (i Göpferich, 2012: 120) også nævner. Det betyder, at forsøgsteksten skal være ens i alle forsøg samt sprogretningen (fra engelsk til dansk), de elektroniske hjælpemidler og den tid, der er til rådighed. I mine forsøg er der dog afvigelser i form af de elektroniske hjælpemidler (som nævnt i metodekapitlet, jf. afsnit 4.5) og den anvendte tid, da der i forsøgene ikke var fokus på tidsforbruget, og det dermed er vidt forskelligt, hvor meget tid hver enkelt respondent har brugt. De har dermed haft mulighed for at stoppe forsøget, når de følte, at nu havde de opnået et for dem tilfredsstillende eller realistisk resultat i forhold til den tid, de ønskede at afsætte. Men som minimum er der brugt en time i alt på forsøg og efterfølgende interview.

Som nævnt i teorikapitlet har jeg i min undersøgelse af danske translatørers arbejdsproces inden for medicinsk sprog valgt at undersøge, hvilke makro- og mikrostrategier oversætteren vælger, om kendskab/manglende kendskab til formålet (*skopos*) har betydning for arbejdsprocessen, samt endelig hvordan arbejdsprocessen foregår, herunder hvor bevidst oversætteren er omkring sine oversættelsesvalg. Dermed er det følgende emner, analysen vil dreje sig om for at søge at afklare,

hvordan respondenterne arbejder:

- 1) Hvilken makrostrategi: Semantisk eller kommunikativ oversættelse?
- 2) Hvilke mikrostrategier: Omskrivning (*paraphrase*) og/eller tilføjelse (*addition*)?
- 3) Havde manglende kendskab til formålet med teksten betydning for oversætterens arbejdsproces?

Herunder vil jeg kommentere min hypotese:

Manglende kendskab til formålet med teksten har ikke betydning for oversætterens arbejdsproces.

- 4) Hvilke andre elementer af arbejdsprocessen indgår?

Hvilke typer beslutningsprocesser?

Hvordan påvirker erfaring, viden og "tænke højt"-metoden oversættelsesresultatet?

Hvordan bruges research og søgestrategier?

Er der kreativitet i oversættelsen?

Foretages oversættelsesvalgene bevidst eller ubevidst?

Herunder vil jeg kommentere min hypotese:

Oversættere anvender oversættelsesstrategierne ubevidst.

5.1 Respondenternes makrostrategi

Som makrostrategi vælger respondenterne alle den kommunikative oversættelse som strategi, da de alle har fokus på modtageren og budskabet frem for afsenderen, dog med undtagelse af respondent 3, der udtaler, at hun har fokus på selve kommunikationsprocessen. De ønsker alle at formidle bedst muligt. Dette afspejler sig i deres svar under interviewet:

Resp. 1: *"Jeg tænkte egentlig ikke så meget over afsender og modtager. Jeg tænkte mere på budskabetså har jeg nok haft mest fokus på modtager, fordi jeg tænkte mest på, hvordan kan jeg formidle den her information, så det giver mest mulig mening"* (Bilag 6 a).

Resp. 2: *"Jeg havde fokus på modtageren. Ja, det havde jeg, fordi at der var navnet på produktet her, og der var jeg lidt i tvivl om, hvorvidt jeg skulle oversætte det her navn. Ikke om jeg skulle oversætte navnet som sådan, men have en parentes med oversættelsen, og så gik jeg så op og læste den målgruppe, der var, og da målgruppen var fagfolk, som har med det her emne at gøre til hverdag ... så valgte jeg ikke at oversætte systemet"* (Bilag 6 b).

Resp. 3: *"Det jeg synes, der er mit fokus, det er egentlig kommunikationen mellem modtager og afsender. Jeg synes ikke, at man kan sige, at jeg fokuserer kun på det ene eller det andet eller mere på den ene eller den anden. Jeg tænker, hvad er det for et stykke kommunikation, der skal leveres her, og man skal jo ligesom være tro mod begge parterjeg synes ikke, at man skal være så tro, at*

man holder sig sådan ordret til teksten, for så synes jeg heller ikke, man er tro mod modtageren, fordi så er der noget i kulturen omkring teksten i den kultur, den fungerer i, som ikke bliver vedkommende, så jeg synes, at det er selve kommunikationsprocessen, der er vigtig" (Bilag 6 c).

Resp. 4: *"Hvem er modtagergruppen? Det er det allervigtigste for mig at få klarlagt [mht. afsender:].. hvis der ikke er andet, der taler imod, så kan jeg lige så godt bruge deres måde at sige tingene på. Altså, der hvor jeg står i en valgsituation, så kan jeg lige rette til deres sprog. Jeg er meget bevidst om modtageren ... Jeg kan godt forbedre det bagefter, men det ligger sådan i baghovedet hele tiden, mens jeg oversætter, det gør det" (Bilag 6 d).*

Resp. 5: *"Jeg tænkte i hvert fald, hvem målgruppen var ... men jeg må indrømme, at jeg glemte lidt at tænke på det, for jeg blev grebet af det problem, jeg havde. Det skulle bare løses. Det har jo selvfølgelig ligget lidt i baghovedet, tror jeg" (Bilag 6 e).*

Men det forekommer paradoksalt nok at være et semantisk oversættelsesresultat, der frembringes, dog måske med undtagelse af oversættelsen udarbejdet af respondent 3, der synes at være et mere kommunikativt oversættelsesresultat, idet den er mere frit tilpasset (mere herom i det følgende). De øvrige respondents semantiske oversættelsesresultat er fremkommet, på trods af at de havde fokus på modtageren og budskabet, idet de vælger den mere ordrette oversættelse frem for den frit tilpassede, som er gældende i kommunikative oversættelser. De udtaler dog alle i interviewet, at de tilpasser mere, end de oversætter ordret:

Resp. 1: *"Det er nok lidt mere frit tilpasset.... nok mere fokus på, at det lyder fornuftigt på målsproget, end at det er ord for ord. [AMG: .. generelt for den måde, du oversætter på?]: ...Ja, det er det nok. At det er lidt friere, men selvfølgelig med det forbehold, at når det er noget, der er medicinsk-teknisk, så skal det selvfølgelig være relativt nøjagtigt.*

Jeg har jo været lidt fri, i og med at jeg ikke har kunnet finde de måske lidt mere præcise tekniske betegnelser... Så der er det måske lidt mere en fortolkning på nogle punkter. På den anden side er det jo ikke helt så frit, fordi jeg har brugt ... eller, ja bare har taget nogle af de engelske og latinske ord og brugt dem i den danske" (Bilag 6 a).

Resp. 2: *"Nu kommer det jo an på, hvad man oversætter, og hvis man oversætter medicin, så skal man jo også passe på ikke at tilpasse alt for meget, men der kommer det så også an på, hvem målgruppen er ... Der kan jeg godt finde på at bruge et ordvalg, som jeg ved, at lægmænd vil kunne forstå ..." (Bilag 6 b).*

Resp. 3: *"Jeg er fri tilpasser – helt sikkert. Altså, det kommer selvfølgelig også an på ... Man må jo ikke gå ind og tolke i noget, som er faktisk, vel? jeg ville godt kunne gå ind og sige: "Den her sætning, den er simpelthen for lang, så den deler jeg op", eller: "Her er noget, jeg synes, der skal forklares" eller: "Her er noget, som ikke passer ind i vores system", altså vores sprogsystem og vores kultur, så jeg er helt klart en tilpasser" (Bilag 6 c).*

Resp. 4: *"Af de to [ord for ord eller frit tilpasset] er det frit tilpasset. Jeg sidder selvfølgelig og læser ord for ord, fordi jeg vil have betydningen af alle ord med. Jeg læser én sætning ad gangen ... Så*

prøver jeg at få overblik over sætningen. Hvad er det, den her sætning vil sige?... Der hvor jeg går ned på ord-niveau, det er så, hvor jeg skal se, hvad det betyder. Jeg er meget bevidst om modtageren. Jeg kan godt forbedre det bagefter, men det ligger sådan i baghovedet hele tiden, mens jeg oversætter, det gør det” (Bilag 6 d).

Jeg havde forventet en mere frit tilpasset tekst som resultat og dermed den kommunikative oversættelse, men grundet tekstens art (teknisk forklaring af et bestemt medicinsk udstyr) og forsøgets begrænsninger (kort tekst, forholdsvis afgrænset tid pga. respondenternes arbejde/planer) syntes respondenterne at være mere bundet af teksten oversættelsesmæssigt. Dette skyldes måske, at alle respondenterne som udgangspunkt valgte den kommunikative oversættelse som makrostrategi, hvor fokus er på budskabet og modtageren, men at de syntes at opnå et semantisk oversættelsesresultat med den ordrette (*literal*) oversættelse. Dette kan dog ifølge Newmark (1981: 10) godt kombineres (jf. afsnit 3.2.4), da ordret (*literal*) oversættelse er den eneste gyldige fremgangsmåde ved en oversættelse, der er både semantisk og kommunikativ. Desuden mener Newmark (1993: 10), at en semantisk oversættelse også kan være stærkt kommunikativ, hvor der kan ske et overlap mellem de to strategier.

Udover tekstens art og forsøgets begrænsninger kan ordret (*literal*) oversættelse desuden skyldes, at oversættere bruger denne strategi mere ved ”tænke højt”-metoden, som påvist af Göpferich (2009: 180), der mener, at der er mere fri oversættelse med udeladelser og tilføjelser, når metoden ikke bruges.

Måske er en del af forklaringen også som beskrevet tidligere af respondent 5:

”Jeg tror, at når det er lidt lettere for mig, så tilpasser jeg mere frit, og når det så bliver lidt svært, så tror jeg, at jeg tager meget ord for ord og forholder mig til de enkelte ord. [] Det flyder nok mere naturligt, når man kan ordene og forstår sammenhængen fuldstændig, i stedet for når man er lidt i tvivl om det ene og det andet” (Bilag 6 e).

Dette understøttes af Prassl (i Göpferich, 2009: 79), der i sine forsøg har påvist, at oversættere har en tendens til i begyndelsen at vælge en rutinepræget beslutningsproces, og at strategien først ændres, når de får problemer med at finde oversættelsesløsninger (mere herom jf. afsnit 5.4.1).

Som nævnt i teorikapitlet, jf. afsnit 3.2.6, mener Baker, at det helt generelt ikke kan lade sig gøre at få målteksten til at være identisk med kildeteksten, og at det derfor vil være nødvendigt at anvende forskellige mikrostrategier såsom at omskrive teksten eller tilføje og udelade information (Baker, 2011: 214-216). Dette vil også fremgå af følgende afsnit vedr. valg af mikrostrategier.

5.2 Respondenternes mikrostrategier

Som nævnt tidligere i teorikapitlet har jeg valgt at fokusere på mikrostrategierne omskrivning (*paraphrase*) og tilføjelse (*addition*) i min undersøgelse. På basis af de empiriske data (jf. Bilag 14) synes de foretrukne valgte mikrostrategier da også at være tilføjelser (*addition*) og omskrivninger (*paraphrase*) i henhold til Schjoldagers definitioner (2010: 104-105) (de to mikrostrategier blev beskrevet i teorikapitlet, jf. afsnit 3.2.5). Næsten alle respondenterne vælger tilføjelser (*addition*), på nær respondent 2, samt omskrivning (*paraphrase*), på nær respondent 5.

Imidlertid finder jeg det vigtigt også at nævne den indirekte mikrostrategi ordret (*literal*) oversættelse (eller direkte oversættelse (*direct translation*) som benævnt af Schjoldager (2010: 95), jf. afsnit 3.2.5), da denne fremgår tydeligt af respondenternes oversættelsesresultater og har betydning herfor, som nævnt ovenfor i afsnit 5.1 mht. valg, hvor oversættelsesresultatet er semantisk med en ordret (*literal*) oversættelse. Kun respondent 3 er mere fri i sin oversættelse med hele 10 omskrivninger og 2 tilføjelser. Til sammenligning har respondent 4 kun 2 omskrivninger og 4 tilføjelser, hvorimod de øvrige respondenter havde meget få mikrostrategier, som det ses af data vedr. deres oversættelsesresultater (Bilag 10 a-e, 14 og 15).

Dette kan bl.a. skyldes, at de respondenter, der vælger meget få mikrostrategier, fortrinsvis:

- vælger den rutineprægede tilgang til arbejdet
- ønsker at få meningen med teksten så tydeligt frem som muligt
- er påvirkede af metoden "tænke højt" (som tidligere nævnt i afsnit 5.1)
- finder teksten vanskelig

(især respondent 2 tilkendegiver dog, at dette ikke er tilfældet ("*.. den var ikke særlig svær i det hele taget ...*" (Bilag 6 b), og respondenterne udtalte da også alle, at det ikke var svært at forstå teksten, men enkelte steder svært at finde de rigtige termer (fx respondent 3: "*... jeg synes, at den var let at forstå men når man så går i dybden med den og begynder at grave i det, så er der jo nogle termer, der er vigtige at få oversat korrekt, som gør den svær ...*" (Bilag 6 c)

- kender til formålet (respondent 1, der ikke kender til formålet, har dog meget få mikrostrategier)

- og/eller har mindre fokus på modtagergruppen og kommunikationsformen end respondent 3 og 4, der har brugt flest mikrostrategier, og som samtidig har mest fokus på kommunikationssituationen.

Respondent 3 skiller sig tydeligt ud i oversættelsesresultatet med en noget mere frit tilpasset oversættelse pga. mange flere omskrivninger end de øvrige respondenter (jf. Bilag 10 c, 14 og Bilag 15). Dette kan skyldes, at hun er meget usikker på formålet (har ikke fået oplyst dette) og måske ønsker at ramme så bredt som muligt, hvorved hun bliver mere fri i oversættelsen. Den mere frit tilpassede oversættelse kan evt. også skyldes hendes arbejdsform, hvor hun normalt laver en rå oversættelse først for senere at vende tilbage for at arbejde mere i dybden (se mere herom i afsnit 5.4.4). Det sidste nåede hun ikke rigtigt i forsøget pga. selvvalgt tidspres (havde en aftale umiddelbart efter den afsatte time til forsøget). Derudover har hun måske været noget mindre påvirket af "tænke højt"-metoden i forhold til de andre i modstrid med Göpferichs teori herom (Göpferich, 2009: 180) (jf. afsnit 5.1). Undervejs i forsøget udtaler hun (Bilag 5 c, 49:54-50:00):

"Nu læser jeg det lige højt for mig selv. Jeg kan bedst ... godt lide at læse det højt, hvis ikke der er nogle, jeg forstyrrer."

Dette kunne tyde på, at hun er meget auditiv i sin arbejdsform og samtidig måske arbejder mere kreativt med sine oversættelsesvalg i forhold til de øvrige respondenter (se mere herom i afsnit 5.4.5).

Respondent 1 arbejdede i sammenligning med respondent 3 dog noget mere ordret, til trods for at hun heller ikke kendte til formålet med teksten. Dette kan skyldes, at hun ikke har så meget erfaring med at oversætte fra engelsk til dansk, men derimod med oversættelse i den anden sprogretning fra dansk til engelsk. Andre faktorer kan dog også skyldes, at hun ikke oversætter så meget mere, men mere arbejder som sprogkyndig, følte sig usikker på selve teksten og dens indhold, eller at det skyldes hendes arbejdsform (se mere herom i afsnit 5.4.4) samt yderligere ukendte faktorer, der også kan spille ind.

Adspurgte under interviewet om, hvorvidt respondenterne har valgt at udelade noget af kildeteksten under oversættelsen, svarer respondent 3 også som den eneste, at hun har udeladt

noget af teksten:

- Resp. 1: *"Ikke bevidst. Jeg overvejede lidt at udelade ordet "flange"... men jeg tænker, at det må være en vigtig information, så derfor så har jeg skrevet det på, selvom det måske ikke giver så meget mening på dansk" (Bilag 6 a).*
- Resp. 2: *"Nej, det tror jeg ikke. Det kan man jo så sige, at hvordan staver man "fækal"/"fekal"? Jeg fik ikke slået op i Retskrivningsordbogen. Det ville jeg måske under andre omstændigheder ..." (Bilag 6 b).*
- Resp. 3: *"Ja, jeg udelod noget til sidst. Der udelod jeg noget af beskrivelsen af det her "device" ... den her "pouch flange adaptor". Den udelod jeg som en selvstændig oversættelse, og hvor jeg bare skrev "tilslutning til påsætning", fordi det fandt jeg inde på den hjemmeside, og jeg kunne se, at det var sådan, de beskrev det, så det gjorde jeg.*

Og så var der et andet sted ... "Therefore, interventions that divert and contain feces ..." – der har jeg skrevet: "med foranstaltninger" ... Jeg ville blive nødt til at gå ind og arbejde mere, men nu valgte jeg "foranstaltninger" ...

Overvejede om jeg skulle tilføje noget i forbindelse med det der navn, det der produktnavn, og så undlod jeg at gøre det ..." (Bilag 6 c).
- Resp. 4: *"Nej, det synes jeg ikke. Man skal være tro mod teksten. Man skal finde en løsning. Specielt inden for medicin... Jeg forsøger at få alle betydninger med i teksten" (Bilag 6 d).*
- Resp. 5: *"Nej, det synes jeg ikke umiddelbart. Jeg håber ikke, at jeg har udeladt noget, som ikke skulle udelades. Det skulle jeg helst ikke have i hvert fald. Jeg må indrømme i lige det her tilfælde, der sad jeg ikke og dobbelttjekkede i teksten ... Det ville jeg selvfølgelig nok gøre, hvis det var, at det skulle sendes til en kunde jeg ville nok have sat mig lidt mere ind i produktet og læst meget mere om det" (Bilag 6 e).*

Til spørgsmålet under interviewet om de havde tilføjet noget under oversættelsen, svarede alle bekræftende, på nær respondent 2, som kun nævnte en omskrivning (havde heller ikke andre mikrostrategier), og respondent 5, som kun svarede på spørgsmålet vedr. udeladelser, på trods af at hun havde tilføjelser (det drejede sig dog også kun om 2 mindre tilføjelser, som hun formentlig ikke var bevidst om eller ikke længere kunne huske retrospektivt).

- Resp. 1: *"Jeg har ikke umiddelbart tilføjet noget Jo, så skal det være for at komme rundt om den der med "low pressure", men det har mere været, at jeg har ændret i konstruktionen. ... udover at lave om på ordstillingen osv., så har jeg ikke bevidst tilføjet. Eller jo, det er ikke helt rigtigt. Fordi i første linje har jeg tilføjet ordet "inkontinens". Det var lidt, fordi jeg havde problemer med "the first step in management is to identify"... det står også lidt længere nede i sætningen, men der har jeg tilføjet et ekstra ord ..." (Bilag 6 a).*
- Resp. 2: *"Jeg mener ikke, at jeg har udeladt noget, nej, det mener jeg ikke, og jeg har heller ikke tilføjet noget. Jeg har omskrevet lidt, så det blev mere dansk... fx den her ved "with an annular silicone*

low pressure balloon". Det kan man jo ikke skrive sådan på dansk, og der omskriver jeg det så ved at skrive "annulær". ... så "low pressure" det kommer så bagefter og bliver til "med lavt tryk" (Bilag 6 b).

Resp. 3: *"Ja, jeg udelod noget til sidst. Der udelod jeg noget af beskrivelsen af det her "device". .. den her "pouch flange adaptor. Den udelod jeg som en selvstændig oversættelse, og hvor jeg bare skrev "tilslutning til påsætning"... Og så var der et andet sted... "Therefore, interventions that divert and contain feces ..." – der har jeg skrevet: "med foranstaltninger"... Jeg ville blive nødt til at gå ind og arbejde mere, men nu valgte jeg "foranstaltninger" ... Jeg overvejede, om jeg skulle tilføje noget i forbindelse med det der navn, det der produktnavn, og så undlod jeg at gøre det" (Bilag 6 c).*

Resp. 4: [Respondenten kan huske noget, men ikke hvor præcis:] AMG: *"behandling af fækal inkontinens hos patienten", hvor du sagde, at du lavede det lidt om, for at modtageren skulle kunne forstå det."* RESP.: *"OK, det kan jeg ikke engang huske ... Nå ja, jeg skrev "inkontinens", for der står bare "fecal management". Så har jeg skrevet "behandling af fækal inkontinens". Sagde dog under forsøget vedr. en omskrivning: "Jeg sidder og tænker på, at jeg også skal lave en omvendt ordstilling, men det gør jeg bagefter" [i sætningen: "Udstyret består af en blød silikoneslange med en ca. 1 m lang ringformet lavtryksballon af silikone"] (Bilag 5 d: 26:14-26:18).*

Resp. 5: *"Nej, det synes jeg ikke umiddelbart. Jeg håber bare, at jeg har fået det rigtigt, kan man sige, med beskrivelsen af det. Jeg håber ikke, at jeg har udeladt noget, som ikke skulle udelades. Det skulle jeg helst ikke have i hvert fald" (Bilag 6 e).*

Der kan ifølge Byrne være flere forskellige årsager til ændring af en tekst, og nogle gange må der udelades eller tilføjes information, for at kommunikationen kan blive bedst mulig (Byrne, 2006: 18).

Jeg havde forventet, at der ville være mange flere mikrostrategier indeholdt i oversættelsesresultaterne, men det valgte afsnit som forsøgstekst var forholdsvis kort, for at det var realistisk muligt at nå både forsøg og interview inden for den afsatte tid til forsøget (1 time). Dermed begrænses muligheden samtidig for forskellige mikrostrategier.

Ved en sammenligning mellem forsøgsteksten (Bilag 9) og oversættelsesresultatet fra hver enkelt respondent (Bilag 10 a-e) synes det, at alle respondenter har valgt mikrostrategier forskellige steder i teksten, og at der dermed ikke er nogle ligheder mellem deres valg, med undtagelse af den sidste sætning i forsøgsteksten, hvor de alle har valgt mikrostrategier. Sætningen lyder således:

"The device consists of a soft silicone cannula approximately 1 m long with an annular silicone low-pressure balloon at the distal end ...",

som i respondenternes oversættelser bliver oversat således:

Resp. 1: "Aggregatet består af en blød silikonekanyle, *der er* ca. 1 m lang med en ringformet silikoneballon, *der har* et lavt tryk ved den distale ende, ...",

Resp. 2: "Anordningen består af en blød silikonekanyle ca. 1 m lang med en annulær silikoneballon *med lavt tryk i den distale ende ...*",

Resp. 3: "Systemet består af en 1 m lang blød silikonekateterslange *med en lavtrykscuff i den ene ende ...*",

Resp. 4: "Udstyret består af en blød silikoneslange *med en ca. 1 m lang ringformet lavtryksballon af silikone i den distale ende ...*",

Resp. 5: "Enheden består af et blødt silikonekateter, *som er* ca. 1 m lang med en ringformet lavtryksballon af silikone i den distale ende ...".

Farvemarkeringen i sætningen angiver, om det er henholdsvis en tilføjelse (med rødt) eller en omskrivning (med grønt). De har dermed vidt forskellige bud på en oversættelse, og samtidig resulterer de valgte mikrostrategier i, at sætningen ikke gengiver den rette betydning. Kun for respondent 5 er det lykkedes at opnå en korrekt oversættelse. Hvad angår respondent 1 og 2, får sætningen den betydning, at det ikke er en lavtryksballon, men at der kun er lavt tryk i den distale ende. Løsningen udarbejdet af respondent 3 resulterer i, at en længere beskrivelse udelades til fordel for en lidt anden betydning: "annular silicone low-pressure balloon at the distal end" oversættes til: "*med en lavtrykscuff i den ene ende*", og endelig giver sætningen oversat af respondent 4 indtryk af, at det er lavtryksballonen, der er ca. 1 m lang og ikke den bløde silikonekateterslange.

Da oversættelseskvaliteten ikke var et kriterium i denne undersøgelse, kan dette måske være årsagen til, at oversættelsen ikke er blevet læst/revideret mere grundigt efter endt oversættelse, og meningsforstyrrelserne dermed er opstået.

De mange forskellige bud på oversættelser og dermed brug af mikrostrategier kan skyldes, at oversættelse som sådan er en meget individuel proces. Dette kommer jeg nærmere ind på i afsnit 5.4.5. Endvidere kan det bl.a. skyldes, at de forskellige måder at researche og søge information på og de dermed følgende resultater heraf har betydning, jf. afsnit 5.4.3.

5.3 Kendskab til tekstens formål

Respondent 1 og 3 fik ikke oplyst formålet (skopos) med teksten, og dette påvirkede dem. Især respondent 3 var tydeligt påvirket og frustreret over ikke at kende til formålet, hvor hun i interviewet svarede:

"Jeg blev nødt til at sige, at det her det er formålet, fordi ellers så ville jeg ikke kunne oversætte den. Jeg bliver nødt til at antage, at det er modtageren [antog at målgruppen var fagfolk], fordi ellers så ville det være rigtig svært" (Bilag 6 c).

Som tidligere nævnt i afsnit 5.2 var hun den, der tilpassede teksten mest, hvilket bl.a. kan skyldes, at hun ikke kendte til formålet, men i sit arbejde altid er meget fokuseret på kommunikationssituationen. Derudover kan de øvrige nævnte begrænsninger i forsøget (jf. afsnit 5.1), dvs. tekstens art, det korte afsnit og den afsatte tid samt hendes sædvanlige arbejdsform, hvor hun i første omgang laver en rå-oversættelse, også have spillet ind.

Respondent 1 var mindre påvirket af det manglende kendskab til formålet og udtalte følgende i interviewet:

"Jeg kom i tanke om det undervejs, at det måske egentlig kunne have været meget rart at vide, hvad det egentlig var for en tekst, og hvem der skulle læse den. ... Jeg plejer normalt at tænke lidt over det. Hvis det fx er en patentansøgning, skal det jo være fuldstændig knivskarpt" (Bilag 6 a).

Dette skyldes muligvis, at respondenterne generelt var mest optaget af at komme i gang med oversættelsen samt påvirkningen af den rutineprægede beslutningsproces (mere herom jf. afsnit 5.4.1).

Især respondent 4 var meget optaget af kommunikationssituationen qua en supplerende kommunikationsuddannelse, hvor respondent 2 og 5 mere var fokuserede på at få oversat forsøgsteksten. Dog tænkte de alle undervejs over kommunikationssituationen og dermed også over formålet, som det ses af deres svar i interviewet:

Resp. 2: *"Ja, men det tænkte jeg så først over, da jeg kom ned til, at jeg skulle overveje, om jeg skulle oversætte det der system til dansk, da tænkte jeg over, hvordan det skal bruges."*

Resp. 4: *"Ja, det tænker jeg meget på. Jeg tænker meget på kommunikationssituationen. ... Mange af os gamle translatører, vi har bare lært at oversætte og er uddannet til, at det meget har været udenadslære... Men jeg har jo så taget kommunikationsuddannelsen i dansk virksomhedskommunikation som et universitetssidefag, og der lærer man alle de her ting med afsender, modtager og budskab..."*

Resp. 5: *"Lige i starten tænkte jeg på det, og så tror jeg, at jeg glemte det lidt faktisk. Det bør man jo selvfølgelig have i baghovedet."*

I forhold til min hypotese: ***Manglende kendskab til formålet med teksten har ikke betydning for oversætterens arbejdsproces***, kan det af respondenternes oversættelsesresultater udledes, at det er muligt at komme frem til et acceptabelt resultat ved oversættelse, mens det af respondenternes udtalelser kan udledes, at det kan påvirke oversætteren betydeligt ikke at kende til formålet med teksten, alt efter hvor fokuseret vedkommende er på kommunikationssituationen (jf. afsnit 5.1), samt hvilken beslutningsproces denne sædvanligvis anvender mest (jf. afsnit 5.4.1). Dermed kan der ikke svares bekræftende på hypotesen, da arbejdsprocessen kan blive påvirket. Ud fra respondenternes oversættelsesresultater er alle kommet frem til en succesfuld oversættelse, også respondent 1 og 3, der ikke kendte til formålet. Oversættelsesresultatet er måske nærmere blevet mere påvirket af respondenternes arbejdsform og –vaner (se mere herom i afsnit 5.4.4).

Oversættelsesmæssigt kan det dog konkluderes ud fra forsøget samt de førnævnte udtalelser, at det i høj grad kan have en psykisk påvirkning, hvis man som oversætter er fokuseret på kommunikationssituationen og ikke kender til formålet, men at det er muligt at vælge en vej ud af oversættelsen, der bliver mere generel og dermed rammer mere bredt. Dette er ifølge Byrne (2006: 30) i overensstemmelse med Vermeer, der har udtænkt *skopos*-teorien, som mener, at kendskab til formålet er kernen i teorien, men at der er mange oversættelsesmuligheder og formål inden for samme tekst, og at det må afgøres i hvert enkelt tilfælde. Ifølge Byrne er det ikke altid tydeligt, hvilken teksttype det drejer sig om, eller hvad formålet med teksten er, men målet skal altid være, at oversættelsen skal være så acceptabel som muligt og først og fremmest skal kunne fungere som måltekst. Ifølge Prassl (Göpferich, 2009: 58-60) betyder følelser i høj grad også noget i processen, og selvom oversætteren kan være tæt på en beslutning, kan vedkommende stadig føle sig usikker. Med hensyn til beslutningsprocessen spiller oversætterens erfaring samt adgangen til information en meget stor rolle (se mere herom i afsnit 5.4.2 og 5.4.3).

Jeg havde forventet, at det manglende kendskab til formålet ville påvirke respondenterne og var derfor overrasket over, at respondent 1 ikke blev mere påvirket og først kom i tanke om det undervejs i forsøget. Dette indikerer, at det i høj grad er den rutineprægede beslutningsproces, der gælder for hendes vedkommende, når hun oversætter, hvor hun baserer sit arbejde på erfaring og rutiner, hvor hun blot starter med at oversætte med det samme uden at læse teksten

først eller orientere sig om kommunikationsformen. Det samme gør sig gældende for respondent 2, som også først kom i tanke om formålet undervejs i arbejdet, da hun stødte på et oversættelsesproblem i form af produktnavnet, som hun kom i tvivl om, hvorvidt hun skulle oversætte.

Derimod var respondent 3 meget påvirket af det ukendte formål, hvilket tyder på, at hendes udtalelser om at være meget kommunikationsrettet (jf. afsnit 5.1) stemmer overens med hendes arbejdsform, hvor hendes rutineprægede proces er baseret på at kende til formålet og kommunikationsformen som det allerførste, før oversættelsen påbegyndes.

Et manglende kendskab til formålet ville givetvis også have påvirket respondent 4 meget, da hun som respondent 3 ligeledes var meget fokuseret på kommunikationsformen og kendskabet til formålet.

Havde det været muligt for respondenterne at afsætte mere tid til yderligere forsøg i forbindelse med kendskab til formålet, kunne det have været interessant at udføre nye forsøg, hvor det denne gang kun var respondent 1 og 3, der kendte til formålet, og hvor de øvrige – respondent 2, 4 og 5 – ikke havde kendskab til dette, for at undersøge, hvilken indvirkning dette ville have både psykisk og oversættelsesmæssigt.

5.4 Yderligere elementer i arbejdsprocessen

5.4.1 Beslutningsprocessen

Respondenterne oversatte fortrinsvis ud fra den rutineprægede beslutningsproces (denne er tidligere beskrevet i afsnit 3.4.2), hvor oversætteren baserer sin oversættelse på erfaring og rutiner (Prassl i Göpferich, 2009: 61). Dette gjaldt især for respondent 2, der straks gik i gang med at oversætte allerede inden for det første minut i forsøget:

"Jeg har lige læst den første sætning her og orienteret mig om, at det er noget med inkontinens, og så er jeg startet på at oversætte til dansk" (Bilag 5 b, 01:04-01:17).

Som tidligere nævnt i afsnit 3.4.2 og 5.1 er det i overensstemmelse med Prassls forskning (Prassl i Göpferich, 2009: 79), at oversætteren starter med rutineprægede beslutninger, indtil et oversættelsesproblem opstår. Når respondenterne stødte på oversættelsesproblemer i forsøgsteksten, var

det som oftest den reflekterede beslutning, der gjaldt, hvor de undersøgte løsningsforslagene og tog en beslutning (Prassl i Göpferich, 2009: 60-62), som fx i forsøget med respondent 2:

"Det er altid det, der er problemet med, at på engelsk der stiller man alle mulige ord foran [navneordet] som adjektiver, og det kan man ikke på samme måde på dansk, så derfor laver jeg om på en måde her. Der står "an annular silicone low pressure balloon", og det laver jeg så om, fordi det der "low pressure", det kan jo ikke stå her, og "silikoneballon" skal være ét ord, så derfor skriver jeg "silikoneballon med lavt tryk" (Bilag 5 b, 16:05-16:39).

I enkelte tilfælde, hvor respondenterne var nødt til at gætte på et løsningsforslag, da yderligere research ville være for tidskrævende, var det den sammensatte beslutning, der var gældende, da det ikke var muligt at basere valget på erfaring eller vaner (Prassl i Göpferich, 2009: 62). Dette var fx tilfældet for respondent 5 ved oversættelsen af termen *"pouch flange adapter"*:

"Jeg tror godt, at jeg godt nogenlunde kan gætte, hvad det er. At det er noget, der skal tilsluttes den der opsamlingspose, men jeg kan ikke finde det rigtige ord for det" (Bilag 5 e, 45:35-46:20). [Valgte termen "posekantforbindelsesstykke"]: *"Ja, jeg tror, at jeg siger, at det er det bedste bud" (Bilag 5 e, 47:52-48:16).*

Jeg havde ikke forventet, at respondenterne ville være så rutineprægede i deres handlinger, hvor de gik direkte i gang med oversættelsen og ikke havde brug for at tjekke termer. Jeg havde forventet, at de ville læse teksten igennem, inden de gik i gang med oversættelsen, hvilket kun én af dem gjorde, nemlig respondent 3.

Adspurgt under interviewet om de læser teksten, før de starter med at oversætte, svarede kun respondent 3, at hun altid læser teksten igennem, før hun påbegynder arbejdet. De øvrige starter enten med at oversætte lige med det samme eller skimmer lidt hist og her og læser måske første sætning, før de begynder på oversættelsen:

- Resp. 1: *"Nej, det gør jeg ikke. Det kan godt være – altså, det afhænger selvfølgelig lidt af, hvad det er for en tekst, men som regel starter jeg bare fra en ende af, men hvis det er en lidt længere tekst, så kan det godt være, at jeg lige bladrer den lidt igennem for at danne mig et overblik, men jeg læser den ikke som sådan. Jeg starter egentlig bare fra en ende af" (Bilag 6 a).*
- Resp. 2: *"Nej, det gjorde jeg ikke, og der kan jeg lige så godt sige, at hvis jeg får en meget stor opgave, da vil jeg nok orientere mig lidt mere, end jeg gjorde i dag. Det kommenterede jeg også undervejs, og jeg begyndte også at læse lidt i teksten i forvejen, efter og undervejs, men jeg læser ikke hele teksten igennem, og årsagen er simpelthen, at det er der ikke tid til. Jeg bliver presset på tiden hele tiden, og jeg kan simpelthen ikke nå det" (Bilag 6 b).*
- Resp. 3: *"Nej, jeg læste kun det stykke, jeg skulle oversætte, igennem. Men igen, hvis jeg så havde haft mere tid, så havde jeg læst det hele igennem. Det gør jeg altid" (Bilag 6 c).*

Resp. 4: *"Altså, hele denne her følgetekst? Nej, det gjorde jeg ikke. Jeg læste hovedet heroppe. Jeg skulle se, hvad er det for noget tekst. Overskriften ... Og den der communication situation, den læste jeg først. Så havde jeg ligesom kommunikationssituationen, og hvem det er, der skal have teksten. Det er det vigtigste for mig" (Bilag 6 d).*

Resp. 5: *"Normalt så skimmer jeg og springer rundt i den. Normalt er det også måske nok en længere tekst eller en manual eller et eller andet. Ja, og så læser jeg den bare lidt mere grundigt lige der, hvor man er og oversætter nu og her. Det er lidt rundt omkring" (Bilag 6 e).*

Dette er i direkte modstrid med Holm, der mener, at oversætteren bør læse teksten igennem flere gange, før oversættelsen påbegyndes (Holm, 1994: 20). Også Hönig mener, at oversætteren læser kildeteksten igennem først (Göpferich, 2012: 13-15). Newmark er dog uenig i dette og finder det overdrevet at læse teksten igennem på forhånd. Dermed valgte respondenterne at oversætte på den måde, som Newmark benævner "bund-til-top" (jf. afsnit 3.1.3), hvor oversætteren straks begynder at oversætte uden at læse teksten igennem først. Metoden finder Newmark mere videnskabelig og objektiv (Newmark, 1993: 126-127).

Desuden var der ingen af respondenterne, der udførte en tekstanalyse, før oversættelsen påbegyndtes, som det ellers anbefales af flere oversættelsesteoretikere, bl.a. Korning Zethsen (i Kastberg, 2003: 79), som nævnt i teorikapitlet, jf. afsnit 3.1.3 og 3.2.5. Dermed blev der ikke analyseret for at finde frem til formålet med teksten eller en egnet makrostrategi for derved at undersøge, hvilke mikrostrategier der skulle anvendes.

5.4.2 Erfaring, viden og "tænke højt"-metoden

Respondenterne i denne undersøgelse er eksperter inden for deres felt, medicinsk sprog, og dette sås tydeligt i forsøgene, hvor de var i stand til at genkalde sig viden opnået over lang tid hurtigt og præcist, som gælder fra et specifikt oversættelsesproblem til hele teksten, hvilket er i overensstemmelse med Göpferich (2012: 24). Jo mere rutinerede oversætterne er, jo mere kreative synes de samtidig at blive ifølge Göpferich (2012: 32-34), og jo mindre har de behov for at søge via ord-bøger, hvilket sås tydeligt i især forsøget med respondent 2, som startede oversættelsen straks og først langt senere i teksten havde behov for at tjekke en term. Dette stemmer helt overens med Göpferich (2012: 32-34): Jo mere rutineret oversætteren er, jo lettere er det også for vedkommende at formulere sig og anvende "tænke højt"-metoden. Dette var dog ikke udelukkende til-

fældet i mine forsøg, hvor respondent 2 og 4 med den længste erfaring inden for oversættelse (henholdsvis 17 og 10 år) ganske rigtigt formulerede sig meget under forsøget, men hvor også respondent 3 formulerede sig meget på trods af kun 3 års erfaring som oversætter. Dette kan dog skyldes hendes store fokus på kommunikation generelt, men måske også hvordan hun blev påvirket undervejs i forsøget, samt hvordan hun er som person. Måske er hun af natur ekstrovert og taler meget. Måske var hun nervøs under forsøget, hvor hun plejer at reagere ved at tale meget. Eller måske blev hun psykisk meget påvirket af andre faktorer, såsom min tilstedeværelse, sin deltagelse i forsøget, det at blive iagttaget og registreret med lydoptagelse undervejs, den uvante arbejdssituation med en anderledes tekstform (er vant til at oversætte indlægssedler) og/eller en uvant computer (jeg havde medbragt en computer, som nævnt i metodekapitlet, jf. afsnit 4.4) samt flere andre ukendte faktorer.

I stor modsætning hertil reagerede respondent 5 derimod helt modsat ved at tale meget lidt og nærmest kun for sig selv med enkelte ord eller en kort sætning i ikke mere end et par sekunder ad gangen, som oftest modsat respondent 3, der som regel talte i halve til hele minutter ad gangen og meget oftere under forsøget end respondent 5. Respondent 2 kommenterede også i interviewet, at det er meget uvant at skulle tale højt:

"Det foregår meget ubevidst, og derfor er det så uvant at skulle til at fortælle højt, hvad det er, man gør" (Bilag 6 b).

Der er dermed mange faktorer, der kan spille ind ved brug af "tænke højt"-metoden. Ifølge Göpferich er ekspertoversættelse en gentagen proces, og derfor vil metoden påvirke oversættelsesprocessen indimellem (som nævnt i metodekapitlet, jf. afsnit 4.8) (Göpferich, 2009: 178-179). Med gentagen proces menes der, at der er mange gentagne handlinger og beslutningsprocesser i en oversættelsesproces i kraft af konstante valg og fravalg (Buhl, 2005: 11) ofte via research og søgestrategier, som det også fremgår af det følgende, jf. afsnit 5.4.3.

"Tænke højt"-metoden greb muligvis også forstyrrende ind i processen under forsøget udført af respondent 1, da hun afslutningsvis ville forbedre 2. sætning i sit oversættelsesresultat:

"Her laver jeg lige lidt om på sætningskonstruktionen. – Øøøh, hvad var det nu, jeg ville der. Øøøh, nå, det kan jeg ikke lige huske, hvad det var, jeg ville der. Jeg synes lige, at jeg havde en god løsning inde i hovedet, men den stak af" [havde slettet starten af 2. sætning: "Årsagen til", men bibeholdt det] (Bilag 5 a, 52:45-53:06).

I interviewet spurgte jeg opfølgende:

"... du ville ændre på sætningskonstruktionen, hvor den gode løsning du sagde, du havde i hovedet, den forsvandt. Har det noget at gøre med, at du snakkede højt imens, eller var det meget svært at få styr på den?" (Bilag 6 a).

Respondent 1 svarede:

"Lige der tror jeg, at den røg, fordi jeg talte højt, men den kunne også godt være røget alligevel. Og så var det også ... nogle gange så får man lige en hurtig indskydelse, som når man prøver, så var det alligevel ikke helt så godt" (Bilag 6 a).

5.4.3 Research og søgestrategier

I mine forsøg baserer respondenterne deres oversættelsesproces på deres viden/erfaring og research via ordbøger og paralleltekster. Dette er i overensstemmelse med Prassl (i Göpferich, 2009: 57). Med hensyn til erfaring udtaler respondent 5 i interviewet: *"... jeg kender en lille smule til inkontinens og sådan noget fra Coloplast"* (Bilag 6 e), hvor hun tidligere har været ansat, og dermed trækker hun på tidligere erfaring. Det samme gør respondent 1: *"Altså det med patienter og intensivafdeling. Min mor har arbejdet på intensivafdeling, så det har jeg hørt lidt om, så sådan noget med indlagte patienter – altså hospitalized, indlagt osv., det synes jeg ... det faldt mig rimeligt nemt."* Respondent 4 trækker på sin erfaring i forbindelse med en term: *"Så er der "device". "Device", det er jo "medical device", udstyr. Så jeg skriver "udstyr"* (Bilag 5 d, 20:06-20:18) (hun tjekkede ikke termen via de elektroniske hjælpemidler).

Respondenternes research foregik via Google, paralleltekster og online ordbøger (jf. afsnit 4.5). Med hensyn til Google udtalte respondent 1 undervejs i forsøget: *"Fæcesinkontinens" – hurra. Man kan finde ud af meget ved at søge på Google"* (Bilag 5 a, 03:56-04:00).

De elektroniske ordbøger (som nævnt i metodeafsnittet, jf. afsnit 4.5) fordelte sig således: Resp. 1: ordbogen.com, thefreedictionary.com, Resp. 2: Google Translate, Resp. 3: lægemiddelkorpus og Google Translate, Resp. 4: medicinordbogen.dk og Resp. 5: medicinordbogen.dk og EU's termbase IATE. Men det var hovedsageligt Gyldendals Røde Ordbøger online eller Google, de anvendte til tjek af termer, som nævnt i metodekapitlet, jf. afsnit 4.5. Med hensyn til online ordbøger udtalte respondent 4 under forsøget: *"Gyldendals Røde Ordbøger – det er altid et godt udgangspunkt"* (Bilag 5

d, 05:30-05:33). Respondent 2 sagde under forsøget: *"Jeg skal lige slå et enkelt ord op for at være helt sikker på, at jeg har forstået det rigtigt ..."* (Bilag 5 b, 1:52-03:02).

Hvad Google angår, udtalte respondent 3:

"... er jeg ret sikker på, at der er nogle fagtermer, som bruges i forbindelse med beskrivelse af sådan et apparatur der, så det vil jeg så prøve at se, om jeg kan finde på Google, så jeg er sikker på, at jeg bruger de rigtige termer" (Bilag 5 c, 43:42-43:59) og

"Og der vil jeg prøve at gå ind og skrive produktets navn i Google-søgefeltet, og så skriver jeg 'site dk' bagefter for at se, om jeg kan få nogle danske sider frem om det her" (Bilag 5 c, 44:08-44:22).

Jeg var noget overrasket over at opdage, at både respondent 2 og 3 (med henholdsvis 17 og 3 års erfaring) brugte Google Translate indimellem, da dette altid frarådes kraftigt af fagfolk Respondenterne var godt klar over dette, og derfor gjorde de det med stort forbehold. Respondent 2 sagde under forsøget:

"Jeg prøver lige at gøre noget frækt her ... Noget frækt som Anne Mette nu får at se, som man ellers ikke gør ... Man kan sommetider gøre det, at man tager sin engelske oversættelse og sin engelske tekst, og så sætter den ind i Google og ser, hvad den kommer ud med på dansk, fordi sommetider så indeholder Google faktisk nogle forslag, som godt kan bruges ..." (Bilag 5 b, 21:46-24:52).

Respondent 3 sagde:

".. bruger jeg ... Google Translate, og det bruger jeg ikke sådan, hvor jeg kopierer teksten, og så sætter oversættelsen over og ikke forholder mig til det, men det gør jeg, fordi nogle gange så kan der være nogle vendinger, som man så kan arbejde videre på, og det er faktisk meget smart, hvis man er gået i stå, synes jeg" (Bilag 5 c, 00:22-00:59) og

"Så er jeg faktisk lidt i tvivl om, hvad sætningen overhovedet betyder ... så jeg vælger faktisk først at putte den ind i Google Translate, fordi så kan det være, at jeg kan udlede en betydning, selvom jeg godt ved, at de ofte laver nogle forkerte oversættelser, men jeg kan ofte finde ud af, hvad det betyder, og det er jeg lidt i tvivl om ..." (Bilag 5 c, 15:14-15:42).

Med hensyn til valg af termer udtaler respondent 3 under forsøget:

"... den term, den vælger jeg at bruge, fordi det var også det, der kom til mig ved første indskydelse, og det er noget, jeg også har brugt tidligere. Hvis ikke jeg havde valgt at bruge det, så var jeg gået videre på fx Google eller havde søgt på nogle paralleltekster" (Bilag 5 c, 10:02-10:21).

Dette viser, at der også her i høj grad bliver trukket på tidligere erfaring og ofte oversat ved første indskydelse (mere herom følger i afsnit 5.4.4), og at søgning på både termer og paralleltekster via Google er meget brugt af respondenterne. Respondent 1 siger under forsøget: *"Så prøver jeg lige at se, om jeg kan finde en paralleltekst og hente lidt inspiration frem"* (Bilag 5 a, 23:11-23:15). Respondent

4 udtaler: *"Jeg ville lave noget research på det, på emnet, sådan så jeg får de fagtermer, der er rigtige .."* (Bilag 5 d, 34:01-34:08).

Som hjælp til respondenterne til hurtig fremskaffelse af fagtermer og kilde til forsøgsteksten vedr. det beskrevne system havde jeg bagerst i den udleverede tekst opgivet kilden med producentens danske hjemmeside. Ingen af respondenterne bladrede dog længere frem end det opgivne afsnit og så derfor ikke kilden. Dette var samtidig en test af, hvor meget de orienterer sig i teksten, og som tidligere nævnt i afsnit 5.4.1 læste ingen af dem teksten igennem udover det opgivne afsnit. Dette ville de måske have gjort, hvis det havde været en virkelig arbejdsituation, da de som tidligere nævnt alle angiveligt plejer at orientere sig i teksten (med undtagelse af respondent 3, der plejer at læse teksten igennem), inden de begynder at oversætte. Enkelte af respondenterne (respondent 3 og 4) fandt dog frem til kilden ved at google på systemets produktnavn, da de nåede til det under oversættelsen af forsøgsteksten. Respondent 5 var så tydeligt frustreret over ikke at kunne finde frem til de rigtige fagtermer vedr. *"low pressure balloon"* eller billeder heraf, at jeg viste hende kilden (jf. Bilag 5 e, 28:19-28:51).

Respondent 3 sagde under forsøget:

"... jeg kunne godt tænke mig at se, hvad det her det var for noget, det der Flexi-Seal Fecal Management System, så det prøver jeg lige at google, det er jo altid så dejligt med Google, for at se om jeg kan se billeder af den, eller jeg kan se en beskrivelse" (Bilag 5 c, 29:23-29:42), *"Og så ser jeg, at der er et link, øverste link er fra det der Convatec, som er den, der er producenten af det her system, så det går jeg selvfølgelig lige ind på, for at se om jeg kan finde ud af, hvad det er for noget"* (Bilag 5 c, 30:20-30:31)

og langt senere opdager hun den danske hjemmeside:

"... der er ConvaTec DK, så den side vælger jeg at gå ind på, hvis jeg kan komme ind ... Her er så rigtig mange ting, jeg kan bruge, kan jeg se. Så vil jeg vælge at revidere nogle af mine termer i hvert fald, hvis jeg kan bruge det tekst, jeg kan finde herinde" (Bilag 5 c, 45:31-48:39).

Respondent 4 udtalte:

"Måske der findes noget på dansk ... Se, der er jo faktisk det firma, som har skrevet noget om det på dansk i mellemtiden ... Det er jo også smart. Så kan vi se, hvad de bruger af terminologi, som de er vant til at bruge ... Så skal vi bare have en beskrivelse" (Bilag 5 d, 28:34-29:33) og *"Nej, der er et billede af det. Jamen, det bliver bedre og bedre"* (Bilag 5 d, 30:00-30:02).

Ved sammenligning af deres oversættelsesresultater er der som tidligere nævnt i afsnit 5.2 stor forskel på, hvor de bruger mikrostrategier i teksten og hvilke. Med hensyn til deres oversættelsesvalg i forbindelse med de forskellige fagtermer er der også nogle steder store forskelle. Fx er det

vidt forskellige fagtermer, de er kommet frem til ved oversættelse af termen "*device*", hvor det er oversat med henholdsvis "*aggregatet*", "*anordningen*", "*systemet*", "*udstyret*" og "*enheden*" (jf. Bilag 15). Det er et godt eksempel på, hvor forskellige løsningsforslag til termer det er muligt at finde, men hvor betydningen stadig er den samme. Det samme gælder for termen "*divert*", hvor der også er vidt forskellige bud på en oversættelse: "*afhjælper*", "*omlægger*", "*kontrollerer*", "*udskiller*" og "*omleder*". Her er der dog en betydningsforskel i oversættelsen af sætningen, som respondenterne formentlig ikke alle har overvejet til bunds. En fagterm, der voldte dem alle problemer, var "*pouch flange adapter*", som de fandt frem til forskellige bud på: "*flangeadapter*" (både respondent 1 og 2 valgte denne), "*en tilslutning til påsætning*" (resp. 3), "*en adapter til en slange med pose*" (resp. 4) og "*et posekantforbindelsesstykke*" (resp. 5).

De mange forskellige bud på oversættelser er et resultat af, både hvordan og hvor respondenterne søger efter deres information. De forskellige bud er i overensstemmelse med Pym (2010: 25), der mener, at der ikke er nogen garanti for, at to oversættelser er ens, da oversætteren selv skal beslutte, hvordan oversættelsen skal foregå (som nævnt i teorikapitlet, jf. afsnit 3.1.3). Respondenternes foretrukne hjælpemiddel Google kan føre dem vidt omkring, men det afhænger samtidig af, om de får tanken om at søge på noget bestemt, og om de derefter er åbne overfor Googles forslag. Fx i forbindelse med det opgivne produktnavn på systemet i forsøgsteksten var det ikke alle respondenter, der valgte at søge på dette på Google, hvor de ellers ville have kunnet finde frem til producentens hjemmeside med oplysninger om og billeder af det specifikke udstyr, hvilket kunne have hjulpet dem med at finde frem til flere af de rigtige fagtermer. Selv for nogle af de respondenter, der valgte at søge på produktnavnet, gik der tid, før de fandt frem til producentens danske hjemmeside, efter at de i første omgang var stødt på den engelske hjemmeside. Dette var fx tilfældet for både respondent 3 og 4 som nævnt tidligere, hvorimod respondent 1 aldrig søgte på produktnavnet. Disse søgeresultater og mangel på samme kan selvfølgelig skyldes, at respondenterne befandt sig i en kunstig situation, som et sådant forsøg er, hvor det ikke var deres vante arbejds-situation, og hvor der ikke var samme tid afsat som normalt. Samtidig har de måske følt sig under pres i forhold til at få leveret en oversættelse, da de både blev observeret af mig og registreret via *screen recording*-programmet under forsøget, som nævnt i metodekapitlet, jf. afsnit 4.7 og 4.9. Derudover er de alle vant til at holde pauser i deres arbejde for at få oversættelsen mere på afstand og bedre kunne finde løsningsforslag, når de vender tilbage til denne.

Respondent 4 og 5 bekræftede, at de indimellem holder pauser og vender tilbage til oversættelsen senere: Respondent 4 svarede:

"Når jeg sidder med en længere tekst, så kan jeg måske arbejde koncentreret i 3 kvarter eller sådan noget i den retning, og så kan jeg mærke, at så har jeg brug for lige at få afstand. Så går jeg nedenunder og får en kop kaffe ..." (Bilag 6 d).

og respondent 5 svarede:

"Ja, det kan jeg godt. I hvert fald hvis jeg støder på et problem. Lige gå en tur og tænke lidt over det. Nogle gange kommer det bare lettere anden eller tredje gang, man kigger på det" (Bilag 6 e).

Respondent 1 pointerede, hvorfor det for hende er vigtigt at holde pauser:

"Både fordi det er meget intenst at sidde og oversætte og sidde og kigge og forholde sig til, og særligt hvis det er sådan lidt mere teknisk. Så vil jeg lige tage en pause, lige få tankerne lidt væk og så komme tilbage og kigge på det, fordi så nogle gange så er det sådan lidt: Nå ja, det skal jo være sådan her. Så det gør jeg tit" (Bilag 6 a).

Mere om behovet for at holde pauser følger senere i afsnit 5.4.5.

Ingen af respondenterne var helt tilfredse med deres endelige oversættelsesresultat, men under de givne omstændigheder og efter den afsatte tid (samt måske også ud fra oplysningen om at oversættelseskvaliteten var uden betydning i forsøget) valgte de at afslutte arbejdet og erklære, at de i det virkelige liv ville have researchet mere for at finde de helt rigtige fagtermer samt orienteret sig mere i den fulde tekst.

Respondent 4 tilkendegav:

"Jeg ville ikke aflevere teksten, som den er nu. Overhovedet ikke. Jeg ville lave noget research på det, på emnet, sådan så jeg får de fagtermer, der er rigtige, og så ville jeg selvfølgelig læse det igennem og se, om sproget hænger sammen ..." (Bilag 5 d, 33:47-34:10), og i interviewet udtalte hun: "... det jeg vil kalde en rå-oversættelse, det jeg har lavet nu" (Bilag 6 d).

Respondent 3 var enig heri:

"... jeg er på pkt. 1 i min oversættelse, som er, at nu har jeg lavet en råskitse, og så vil jeg lægge den væk, og så ville jeg sikkert redigere den 2-3 gange mere, før jeg er tilfreds med den" (Bilag 6 c). Under forsøget sagde hun: "Så ville jeg så, altså hvis jeg så skulle arbejde videre med teksten, så ville jeg så begynde at finde paralleltekster og så se hvad, altså jeg ville kigge nærmere på det her system, der ligger herinde, og så se, er der noget andet, jeg kan bruge" (Bilag 5 c, 51:28-53:45) og "... hvis nu det her havde været i professionel sammenhæng, så ville jeg have læst hele rapporten igennem, så jeg kunne se, hvad er det, det her det drejer sig om, og så ville jeg have søgt på en lignende tekst på nettet og så set, hvad kunne jeg finde af danske tekster, hvor jeg kunne hugge – simpelthen bare tyvstjæle og selvfølgelig forholde mig kritisk til det, men det ville jeg have gjort, hvis jeg havde 5 timer, men det har jeg ikke nu, men det er det, jeg ville have gjort" (Bilag 5 c, 32:35-33:06).

Ifølge Pym (2010: 13) er en oversætters eneste forpligtelse at gøre sit allerbedste, og dette forsøgte respondenterne også her at leve op til, selvom de var nødt til at afbryde, før de var helt tilfredse med deres oversættelse, da en mere grundig research ville blive for tidskrævende. Men normalt ville de have brugt meget mere tid på at sætte sig ind i teksten for at kunne levere en så korrekt og tilfredsstillende oversættelse som muligt og samtidig have gennemarbejdet denne meget mere. Dette bekræfter både respondent 1 og 5 i interviewene: Respondent 1: *"... jeg ville først have været tilfreds, hvis jeg kunne have fundet de rigtige oversættelser til de termer, som jeg havde vanskeligt ved at finde"* (Bilag 5 a), og respondent 5: *"... jeg kan ikke lide, at jeg ikke har helt de rigtige ord på for produktet, for det skal helst være rigtigt"* (Bilag 6 e).

Under interviewet spurgte jeg respondenterne, om de normalt er tilfredse med deres oversættelser, når de arbejder, og hertil svarede de alle bekræftende.

Respondent 5 svarede:

"Ja, det synes jeg som regel, jeg er. Hvis jeg ikke er, så siger jeg det. Så siger jeg, at jeg har været i tvivl om det og det afsnit. Gider I lige være ekstra opmærksomme på det? [til bureauet] Og så er der også altid en korrekturlæser på det, når jeg sender det ind til dem" (Bilag 6 e).

Respondent 3 svarede:

"Omstændighederne taget i betragtning, så synes jeg, at jeg er. ... jeg er ret godt til at prioritere, og jeg er god til sådan at få det ud af min tid, jeg har, men det er ikke altid, jeg sådan rent indholdsmæssigt og sprogligt ... hvor jeg tænker, det kunne godt blive bedre, men nu må det komme afsted ... det bliver jo sendt til godkendelse ved Lægemiddelstyrelsen, og så har de nogle kommentarer. Og så tænker jeg, at det er vigtigere at få det sendt afsted, så har de kommentarerne, og så kan jeg så arbejde videre med teksten. Så det er den strategi, jeg nogle gange er nødt til at lave" (Bilag 6 c).

Respondent 2 udtalte:

"... Men der sker jo det i dag, at den bliver sendt videre til en proofreader, som så faktisk sidder og gør det her, og så bliver det alligevel ikke den oversættelse, som jeg gerne vil have, det skal være. ... men jeg afleverer ikke noget, jeg ikke er tilfreds med, for det kan jeg personligt ikke leve med" (Bilag 6 b).

5.4.4 Udsættelse af beslutningsprocessen

I forbindelse med oversætterens beslutningsproces undervejs i oversættelsen kan oversætteren ifølge Prassl (i Göpferich, 2009: 63) vælge at udsætte beslutninger, indtil der er fremskaffet mere information, og/eller der er bedre overblik over mulighederne, hvilket kan foregå både bevidst og

ubevidst. Dette gør sig også gældende i mine forsøg, hvor respondenterne alle skriver et foreløbigt forslag, hvis de er i tvivl om oversættelsen, og derefter går videre med at oversætte. Senere går de tilbage til forslaget i teksten og researcher nærmere.

Dette fremgår af respondenternes udtalelser i henholdsvis forsøg og interviews:

- Resp. 1: *"Jeg er heller ikke helt tilfreds med min oversættelse på "divert". Jeg har valgt "afhjælper", men jeg må se, om jeg kan finde på noget bedre, når jeg kommer lidt længere hen"* (Bilag 5 a, 08:55-09:05).
- Resp. 5: *"Så kan man i hvert fald starte med det, og så kan man altid, når man så læser det igennem 2. gang, måske få det til at lyde lidt mere flydende end det der ord for ord"* (Bilag 6 e).
- Resp. 2: *"Ja, så kommer der en lidt vanskeligere sætning med nogle ord, som jeg nok kommer til at slå op for at få helt styr på, men jeg laver lige en foreløbig oversættelse af den, så jeg ligesom har fod på, hvordan den skal vendes"* (Bilag 5 b, 06:47-07:01).

Respondent 2 gik sjældent tilbage i teksten for at revidere eller finde alternative forslag til oversættelsen. Som regel havde hun forslaget til oversættelsen meget hurtigt uden den store tvivl om termene og var ikke nødt til at slå mange ord op.

"Jeg har lige oversat en sætning her, som der ikke har været nogle videre problemer med, såvidt jeg kunne se, men jeg skal lige have læst den igennem" (Bilag 5 b, 14:36-14:43) og *"Nu kommer der noget forklaring på, hvad det her udstyr egentlig består af. Det skal jeg lige læse igennem. ... Ja, det har jeg nu gjort, og jeg går i gang. Der er vist nok et til ord, jeg skal have slået op lidt senere hen, men jeg går straks i gang med at oversætte og prøver at danne mig et indtryk over sætningen"* (Bilag 5 b, 15:01-15:32).

Dette var meget generelt for respondenterne, hvor de forsøger at få et overblik over sætningen ved at lave en foreløbig oversættelse, før de begynder at slå termer op eller søge på paralleltekster.

- Resp. 4: *"Ja, jeg havde jo så i den her situation besluttet at forske lidt i det, og så fandt jeg så ud af, at nej, det tager nok længere tid at finde ud af, hvad det er. Så vil jeg hellere skrive noget og så komme tilbage til det. ... Hvis nu jeg skulle oversætte hele teksten, så kunne det jo godt være, at det gav sig selv, hvad det egentlig er for noget. Så ville det jo være dumt at bruge en masse tid på det"* (Bilag 6 d).

Denne udtalelse viser, at det er en ekspertoversættelse, hvor oversætteren er så forudseende at tage sine forbehold mht. tidsforbruget i forbindelse med researchdelen. Respondent 5 skriver normalt x'er i teksten, når hun ikke har løsningen på et ord og vender tilbage til det senere (jf.

Bilag 5 e, s. 3). Respondenterne havde alle de nævnte fremgangsmåder i deres arbejde, men respondent 3 gav udtryk for i særlig grad at arbejde med foreløbige oversættelser:

"Når jeg oversætter, så har jeg det faktisk bedst med og komme med sådan en råskitse, og så kan jeg godt finde på ... og ofte så går jeg tilbage i sætningen, og så redigere den løbende, fordi så føler jeg, at jeg arbejder ... altså det er i min hukommelse, at sætningen er i hukommelsen, og så kommer der ofte nogle bedre forslag ud af det, hvis jeg sådan sidder og modellerer lidt med det" (Bilag 5 c, 13:02-13:30). "Og det vælger jeg lige at markere med gult, fordi at der er noget med syntaksen, jeg synes, at der virker lidt ... det kunne jeg godt kigge på igen, og så vælger jeg altid at markere det, for så ved jeg, at så er det noget, jeg lige skal kigge på en ekstra gang" (Bilag 5 c, 11:01-11:15). "Nu vælger jeg, og det ville jeg selvfølgelig aldrig slippe afsted med ... nu vælger jeg at oversætte sætningen med noget, jeg tror, det er, fordi når jeg så har hele teksten oversat, så kan jeg gå ind og undersøge i dybden, hvad er det her, fordi det er altid farligt at gætte" (Bilag 5 c, 17:59-18:18). "... nu prøver jeg bare at oversætte det sådan lidt ordret, og så kigger jeg på det igen, sådan flere gange, og så laver jeg lidt om på det løbende, så jeg kan se, at det bliver oversat rigtigt, men det er simpelthen for at få alle ordene med, og så kan jeg bytte lidt om på det bagefter, så det er det, jeg gør nu" (Bilag 5 c, 41:38-42:04).

Af dette fremgår det tydeligt, at hun hele tiden vender tilbage til sine foreløbige forslag og redigerer løbende, mens forslagene arbejder i hendes underbevidsthed. Samtidig beskrev hun i interviewet meget udførligt, hvordan hun arbejder normalt:

"Altså, jeg vælger næsten altid at gøre det på den der måde med, at jeg oversætter det hurtigt, og jeg ved, at der er nogle af mine kolleger, de gør det på en anden måde. Men hvor jeg oversætter det hurtigt, læser det igennem og tager nogle noter til den der tekst, hvor jeg tænker, det her det kunne godt laves om, men jeg ved ikke, hvad det kunne laves om til. Men jeg lægger det væk og tager en anden oversættelse, og så arbejder det på en eller anden måde inden i én, og så tænker jeg rigtig meget på, hvordan jeg kan gøre det læsevenligt, fordi jeg synes, at der er rigtig mange af især indlægssedler, som jeg synes ikke er i orden. Så for mig er det lige så vigtigt at gøre det læsevenligt uden at overskride grænserne, altså forstået på den måde, at jeg ikke skriver noget, der ikke er der, uden at tolke for meget i det, men at læsevenligheden er der, fremfor at det bliver sådan ordret oversættelse af ting. Så det er sådan meget det, jeg tænker over, når jeg oversætter. ... Altså, jeg ved, at Anne, min kollega, hun arbejder sådan meget mere systematisk med en sætning ad gangen. Altså, hun læser selvfølgelig også teksten igennem og sådan nogle ting, men så gøre den 100% klar, og så går hun videre, så hun faktisk måske bliver hurtigere færdig, tror jeg, eller ikke har gang i så mange opgaver ad gangen, og det er jo også en god måde at gøre det på, tror jeg. Så der ikke er så meget redigeringsarbejde, og det er der jo rigtig meget af for mig, fordi jeg japper det igennem med første indskydelse til at starte med, og så går jeg først i gang med at arbejde med teksten bagefter. ... At lave en hurtig skitse og så arbejde med den her tekst, som jeg sagde, som et stykke kunstværk på en eller anden måde, fordi jeg kan ikke arbejde sådan, at jeg finder frem til den forkromede løsning første gang, jeg oversætter ... så det jeg ofte gør, det er, at jeg har gang i 5 tekster ad gangen, fordi så kan jeg arbejde på den måde, der er bedst for mig, med at jeg laver en hurtig oversættelse, lægger den væk og går i gang med en ny og så går tilbage" (Bilag 6 c).

[AMG: Bliver det ikke nogle gange lidt uoverskueligt, når du har gang i så mange oversættelser på én gang?]

Resp.: *"Nej. Det synes jeg ikke, fordi jeg kan godt glemme den tekst, i hvert fald ubevidst, men jeg ved af erfaring, at jeg glemmer den ikke sådan ubevidst, fordi det sidder ... Altså, der er alligevel nogle ting, der arbejder inde i mit hoved, for jeg kan se, at anden gang jeg tager den frem, så kan jeg ændre rigtig mange ting i den"* (Bilag 6 c).

Her udtaler respondent 3, at hendes sædvanlige arbejdsform normalt er at arbejde på helt op til 5 oversættelser ad gangen, hvor hun hele tiden vender tilbage til sine udkast og finder nye løsninger i modsætning til fx en kollega, der færdiggør hver oversættelse for sig.

Denne måde at arbejde på er generel for respondenterne, som ifølge Göpferich (2009: 178-179) er meget typisk for en ekspertoversættelse. Det betyder, at deres arbejdsproces er gentagen og ofte ud fra den første indskydelse, hvor de vender tilbage til problemerne senere i deres oversættelse. Det kan måske skyldes, at de ønsker at få et vist flow i arbejdsprocessen, hvor de føler, at de flytter sig i arbejdet og nærmer sig en tilfredsstillende og acceptabel måltekst forholdsvis hurtigt, både fordi de har behov for at føle fremgang, og måske samtidig fordi de som oftest føler sig presset på tid. Dette gør samtidig arbejdsprocessen mere kreativ og afvekslende, hvor de trækker på deres forskellige kompetencer og deres erfaring, og hvor de bliver hurtigere til at oversætte og mere tilbøjelige til at finde kreative og rigtige løsninger. Samtidig kan den lille afstand til teksten via pauser eller blot processen med at vende tilbage hjælpe dem til at se anderledes på et oversættelsesproblem og gøre det lidt lettere at finde frem til en tilfredsstillende løsning, jf afsnit 5.4.3. Mere herom følger i næste afsnit vedr. kreativitet.

5.4.5 Kreativitet

Newmark mener, at der opstår kreative løsninger, når der ikke længere er efterligning i form af fx ordret (*literal*) oversættelse. Jo flere valgmuligheder oversætteren har, jo mere kreativitet opstår der, både hvad angår kvalitet og kvantitet (Newmark, 1993: 9).

Ifølge Göpferich arbejder oversætteren mere kreativt og har mere overskud til at finde kreative løsninger, jo mere rutineret vedkommende bliver, både hvad angår valg af mikrostrategier og overvejelser mht. *skopos* (Göpferich, 2012: 32-34). Dette gør sig dog ikke gældende i mine forsøg, hvor den der umiddelbart arbejder mest kreativt, har flest mikrostrategier i sin oversættelse og er blandt dem, der har mest fokus på *skopos*, er respondent 3, som samtidig er den af responden-

terne med mindst erfaring som oversætter (3 år mod henholdsvis 17, 10 og 5 år). Hun anser sin oversættelse for at være et kunstværk, der skal arbejdes på i flere omgange:

"... så jeg ser det egentlig mere som sådan ... den tekst som et slags kunstværk, at man sådan oparbejder den, og derfor så ville jeg aldrig kunne gøre den færdig i løbet af 5 min., for den bliver en råskitse, og så er der noget, der arbejder oppe i hovedet på mig, og så ... jeg kommer løbende i tanke om bedre termer. – Fordi man kunne sige, at man kunne også have valgt en strategi, hvor jeg tager ord for ord, og så siger jeg, at jeg oversætter det, men det skal også give mening for den, der læser, og derfor så tror jeg, at det er rigtig vigtigt, at man ligesom prøver at modellere sætningerne, så de også ... altså ikke kun passer til målgruppen, men også ind i hele teksten som helhed ... at man ser den som sådan et stykke kommunikation og ikke bare ord" (Bilag 5 c, 21:39-22:43).

Denne udtalelse stemmer overens med Buhls syn på oversættelse (Buhl, 2005: 29-34), som tidligere nævnt i teorikapitlet, jf. afsnit 3.1.3, hvor han ser det som en vidensoverførsel, et håndværk (det at kunne oversætte fra kilde- til måltekst), kunst (når oversætteren automatisk vælger det rigtige udtryk) og et spørgsmål om smag (hvor han mener, at en oversætter vælger sin oversættelse ud fra sit personlige sprog). Buhl mener med andre ord, at en oversættelse afspejler oversættelsens personlighed, hvilket kunne være en af forklaringerne på den noget friere og dermed mere kreative oversættelse udarbejdet af respondent 3 i forhold til de øvrige respondents oversættelse. En anden forklaring kunne være, at hendes arbejdsvaner er anderledes end de øvrige respondents, som tidligere nævnt, jf. afsnit 5.4.1 og 5.4.4.

En mere generel forklaring kan være, at der muligvis er rigtig mange faktorer, der kan have betydning for det endelige oversættelsesresultat udover de tidligere nævnte, som fx alder, erfaring, ansættelse (har det betydning om man er ansat i medicinalindustrien eller arbejder selvstændigt?) samt påvirkning af forsøgssituationen, hvor flere forskellige faktorer kan spille ind:

- tekstens art, indhold og korte længde
- min observation og tilstedeværelse
- registrering af handlinger og lydoptagelse
- uvante omgivelser (med hensyn til respondent 1)
- uvant pc (med hensyn til respondent 3, som blev frustreret over, at tastaturet var anderledes. Samtidig er hun vant til at arbejde med 2 skærme: *"Jeg plejer faktisk at arbejde med 2 skærme, fordi så kan jeg have den engelske tekst på den ene og den danske tekst på den anden ..."*)
- manglende kendskab til formålet (med hensyn til respondent 1 og 3)
- brug af Word og ikke Trados som normalt

- tidsforbruget

samt sandsynligvis mange flere faktorer.

Helt grundlæggende for forsøgene kan den faktor samtidig gøre sig gældende, at respondenterne har følt sig hæmmet af den kunstige situation, som et forsøg nu engang vil være, hvilket kan have været hæmmende for deres kreative løsningsforslag og indfald.

Chesterman (i Schäffner, 2000: 82) mener, at der eksisterer flere forskellige kreative strategier, som anvendes mere eller mindre ubevidst (mere herom følger i afsnit 5.4.6). En af disse kreative strategier, som kan foregå ubevidst undervejs i oversættelsesarbejdet, er de pauser, oversætteren foretager i arbejdet (dvs. de tidspunkter i forsøgene, hvor respondenterne ikke tænker højt). Ifølge Jakobsen (i Dam et al., 2005: 173) har forskere opdaget, at pauserne ikke betyder, at der ikke arbejdes med oversættelsen. Tværtimod er det her, at der foregår kognitivt arbejde og findes kreative løsninger. Pausernes længde afhænger samtidig ofte af planlægningen af de sproglige enheders kompleksitet og angiver, at der er et problem, der skal løses. Pauserne er derfor ikke kun stilstand, hvor der ikke sker noget, men er ofte en meget intens kognitiv aktivitet. Men indtil forskerne kommer nærmere på, hvad der foregår kognitivt, mens oversætteren stirrer på et bestemt ord i teksten, er man stadig nødt til at forsøge at gætte sig til, hvad oversætteren havde af overvejelser imens (Göpferich et al., 2012: 2).

Derudover kan der også være længere pauser, hvor oversætteren lægger oversættelsen helt væk i et længere tidsrum. Ifølge Holm (1994: 78) er det en fordel at lægge teksten væk (som også nævnt i teorikapitlet, jf. afsnit 3.2.3) for på den måde at få afstand til teksten og dermed få mulighed for bedre at kunne vurdere den sprogligt og indholdsmæssigt. Holm mener, at det mest ideelle ville være at lægge teksten væk i flere dage. Dette er dog ikke muligt ifølge respondenterne pga. det store tidspres inden for oversættelse i dag. Som nævnt i afsnit 5.4.3 holder respondenterne dog normalt korte pauser i løbet af deres arbejdsdag, hvor de enten holder fri eller arbejder videre med en anden oversættelse som en del af deres strategi for derved at lade oversættelsen arbejde videre ubevidst, og hvor de finder løsninger eller bedre forslag, når de vender tilbage til oversættelsen.

Tidspresset er en væsentlig faktor i oversætterens arbejdsproces i dag, som formentlig kan være medvirkende til, at oversættelsesresultatet påvirkes. Især respondent 2 understregede problemet med de hårde tidskrav til oversættere i dag:

"Det ville have været ideelt at have tid til at lægge den væk og læse den igennem i morgen. Det er der ikke tid til i verden mere. Der er så stort tidspres på det her arbejde, at vi har erfaret, at mens vi har siddet her, så ringer der en kunde og skælder ud over, at jeg ikke er gået i gang med vedkommendes opgave her til morgen. Sådan er betingelserne. Jeg har ikke tid til det" (Bilag 6 b).

Tidsfaktoren kan resultere i, at kreativiteten i arbejdsprocessen bliver hæmmet, samt at de øvrige strategier, der indgår i en oversættelsesproces, ligeledes bliver påvirket mere eller mindre ubevidst. Mere herom i det følgende afsnit.

5.4.6 Bevidste/ubevidste valg

Som nævnt i teorikapitlet, jf. afsnit 3.2, anvendes forskellige strategier mere eller mindre ubevidst i en oversættelsesproces, som fx søgestrategier, kreative strategier og tekststrategier (Chesterman i Schäffner, 2000: 82). Søgestrategierne er, som tidligere nævnt i afsnit 5.4.3, søgen på internettet via Google efter information og paralleltekster samt via forskellige online ordbøger. De kreative strategier er, som nævnt i afsnit 5.4.5, bl.a. de pauser i arbejdsprocessen, der gør det muligt for det ubevidste at arbejde, og endelig omfatter tekststrategierne tekstbearbejdningen af oversættelsen.

Af de forskellige interviews fremgik det, at respondenterne tilsyneladende efterfølgende godt kunne huske noget retrospektivt, med hensyn til hvorvidt de havde arbejdet med strategier (jf. afsnit 5.2), men at de tilsyneladende undervejs i deres oversættelse var skiftevis bevidste og ubevidste om anvendelsen og generelt ikke arbejdede med bevidsthed herom.

Dette bekræfter til dels min hypotese: **Oversættere anvender oversættelsesstrategierne ubevidst**, hvor det er nødvendigt at tilføje, at oversætterne er bevidste om, at de overvejer og tager beslutninger, men at de ikke altid er bevidste om, hvornår de gør det. Dette skyldes, at erfaring og rutineprægede beslutninger spiller ind, jf. afsnit 5.4.1 og 5.4.2, hvilket respondent 3, 2 og 1 også bekræfter med deres udtalelser i interviewet:

- Resp. 3: *"Jeg var i hvert fald bevidst på den måde, at jeg forstod, at her er noget, jeg skal overveje, men jeg var ikke helt bevidst om, hvad det var, jeg skulle overveje" (Bilag 6 c).*
- Resp. 2: *"Det foregår meget ubevidst, og derfor er det så uvant at skulle fortælle højt, hvad det er, man gør. Det er meget ubevidst, for jeg tror, at når man har arbejdet i så mange år, som jeg har, så går man jo bare til det. Man kigger på sætningen, og så gør man det, man mere eller mindre plejer. Det er meget ubevidst, det der foregår. Det bliver man klar over, når man bliver bedt om at tale højt. Så er man klar over, hvor ubevidst det egentlig er" (Bilag 6 b).*
- Resp. 1: *"... det er svært at sige. Altså nogle steder laver man bevidst om på noget ... Andre steder så er det nok bare måske lidt erfaringen, der siger, at man bedre kan angribe visse ting ved at lave lidt om på noget. Så det er nok en blanding" [af bevidste og ubevidste handlinger]. "... Det gør nogen forskel i hvert fald [erfaring]. Det er klart, jo mere man arbejder med noget, jo mindre bevidste valg træffer man på nogle punkter. Eller – man er selvfølgelig bevidst om, hvorfor man gør, som man gør, men man tænker ikke over det" (Bilag 6 a).*

Indimellem er oversætteren dog bevidst om sit valg af strategier, som udtalelsen af respondent 4 undervejs i forsøget bekræfter: *"Jeg sidder og tænker på, at jeg også skal lave en omvendt ordstilling, men det gør jeg bagefter"* (Bilag 5 d) (jf. afsnit 5.2). Hun udtalte dog noget andet i interviewet, da hun blev spurgt om, hvorvidt hun er bevidst om brugen af strategier: *"Nej, det er jeg ikke. Det kommer automatisk ... jeg har mest fokus på terminologien."* Dette bekræfter min hypotese om, at oversætteren ikke er sig bevidst om brugen af strategier, men hendes udtalelse kan dog også skyldes, at hun befandt sig i en kunstig situation mht. forsøg og interview og derfor ikke efterfølgende huskede, hvad hun havde foretaget af overvejelser og beslutninger.

Respondent 5 følte sig som den eneste bevidst om sin brug af strategier, men som hun ganske rigtigt udtalte i interviewet, er det jo netop ikke altid muligt at være klar over det, når man foretager sig noget ubevidst:

"Det følte jeg mig rimelig bevidst om, tror jeg, ja. Det synes jeg. Det tror jeg i hvert fald, at det var. Nogle gange ved man det jo ikke, når det er ubevidst. Men jeg følte mig bevidst om de ting, jeg gjorde" (Bilag 6 e).

Respondent 3 forklarede endvidere, at de tillærte strategier danner et grundlag, som anvendes automatisk:

"Så man kan sige, at når jeg oversætter, altså, så synes jeg egentlig, at jeg er meget pragmatisk, når jeg gør det. Jeg tænker ikke bevidst over alle de strategier, jeg nu har lært på CBS, men der er selvfølgelig nogle strategier, men jeg synes, at det kommer sådan løbende til mig, alt efter hvad det er for en tekst,

jeg oversætter, så vælger jeg derudfra, og alt efter hvor meget tid jeg har selvfølgelig” (Bilag 5 c, 31:37-31:58).

Det er muligt, at respondent 3 er mere præget af de tillærte strategier via uddannelsen i forhold til de øvrige respondenter, da hun er den senest uddannede, men at hun ikke er bevidst om sin brug heraf. Det forklarer måske samtidig, hvorfor hun som den eneste læste teksten igennem, før hun begyndte at oversætte, som nævnt i afsnit 5.4.1. Der kan også spekuleres i, om dette er forklaringen på, at hun blev så påvirket af det manglende kendskab til formålet med teksten, jf. afsnit 5.3.

Det er ifølge Dam et al. (2005: 2) netop meget vanskeligt at forsøge at afgøre, hvor bevidst oversætteren er om sine valg af strategier, da der foregår meget ubevidst undervejs i oversættelsesprocessen. Da meget procesorienteret viden, som oversættelse er, foregår ubevidst, kan det derfor ikke dokumenteres ved at spørge oversætteren undervejs i processen. Kun ved brug af ”tænke højt”-metoden og ved at spørge oversætteren undervejs i processen, om en netop foretaget handling skete bevidst eller ubevidst, er det muligt at få et indblik. Dette ville dog have gjort forsøget meget mere tidskrævende, og de svar der ville blive givet, ville stadig kunne have været påvirket af, hvad den interviewede forventede, at spørgeren ville høre, eller hvordan spørgsmålet var stillet (Jääskeläinen i Tirkkonen-Condit et al., 1993: 108).

5.5 Teori vs. praksis

Inden for oversættelse er diverse strategier meget omtalt og diskuteret, og der er stor uenighed om både benævnelsen og brugen af dem som nævnt i teorikapitlet. Det fremgår desuden af mine forsøg, at oversætterne i praksis har kendskab til strategierne og anvender dem, men ofte uden at være bevidste herom. Ifølge Levý gælder oversættelsesteorierne ikke altid i praksis, da oversættelse er pragmatisk arbejde, hvor oversætteren skal finde den bedste løsning, og hvor der samtidig er tendens til at vælge den letteste:

“Translation theory tends to be normative, to instruct translators on the optimal solution; actual translation work, however, is pragmatic; the translator resolves for that one of the possible solutions which promises a maximum of effect with a minimum of effort” (Levý 1989: 49).

Ifølge Jääskeläinen (i Mees et al., 2009: 378) mener Levý, at forskning (udført af bl.a. Jääskeläinen) har påvist, at oversættere ofte begrundes deres løsninger med det, der ”lyder

bedre/mærkeligt/flydende”, hvor det er svært at afgøre, om beslutningen er baseret på viden eller intuition.

Netop dette fremgår af forsøget med respondent 3, som to gange undervejs i sin oversættelse formulerer sig med præcis samme ordlyd: ”det lyder bedre”. Respondent 3 udtalte følgende:

”... jeg synes bare, at det lyder bedre, og det handler selvfølgelig også om, hvordan man synes, at sproget det kommer til at flyde. Det kan også være, at jeg ændrer det, når jeg læser teksten igennem til sidst” (Bilag 5 c, 06:07-06:26) og ”... nu skulle jeg til at oversætte ordret, men så ser jeg så, at på dansk der vil det lyde bedre at sætte noget af det, der står til sidst i den engelske sætning foran i den danske” (Bilag 5 c, 08:26-08:37).

Dette kunne indikere, at det bl.a. også er sådan, oversættere tænker, når de overvejer løsninger på oversættelsesproblemer, hvor der udover teori kan være mange andre faktorer, såsom fx erfaring, viden og intuition, der påvirker oversætteren undervejs i oversættelsesprocessen.

5.6 Undersøgelsen i forhold til de anvendte metoder

De anvendte metoder i undersøgelsen er valgt med henblik på at få det bedst mulige resultat frem, der giver det mest sandsynlige billede af, hvordan en oversætters arbejdsproces inden for medicinsk sprog foregår. Metoderne *screen recording* og ”tænke højt”, hvor henholdsvis skrift og tale registreres, er ifølge Jakobsen (i Dam et al., 2005: 174) to stærke metoder, der supplerer hinanden godt. Dette er også tilfældet i denne undersøgelse, hvor mange brugbare udtalelser og handlinger fremkom via disse metoder, og hvor oversætteren formulerede sig ud fra sin korttids-hukommelse og indimellem arbejdede meget ubevidst og automatisk.

Ved metoden *screen recording* blev det registreret, hvordan oversætteren arbejdede med sin oversættelse i Word, herunder hvilke valg og fravalg der blev foretaget, og hvor den gentagne arbejdsproces, de forskellige beslutningsprocesser og udsættelsen af beslutningsprocessen, blev meget tydelige. Endvidere blev al research og alle søgestrategier via internettet registreret, hvor det fremgik, hvordan respondenterne fik deres informationer via online ordbøger, paralleltekster og Google.

”Tænke højt”-metoden understøttede metoden *screen recording*, idet respondenterne samtidig med oversættelsesprocessen skulle formulere alt, hvad de havde af overvejelser og tanker under-

vejs i forbindelse med både arbejdet med at oversætte, søgning af information samt øvrige handlinger, såsom fx at læse før, under og efter oversættelsen. Denne metode tydeliggjorde respondenternes valg og fravalg, i det omfang de huskede at tænke højt, hvilket for nogle af respondenternes vedkommende var vanskeligere end for andre. Samtidig understregede metoden, at der foregik både bevidste og ubevidste valg, men at det dog var vanskeligt at afgøre, præcis hvornår der foregik noget bevidst eller ubevidst.

Endnu en metode, det retrospektive interview, blev anvendt straks efter forsøget for at opnå yderligere oplysninger samt for at få uddybet respondentens handlinger og tanker så vidt muligt. Det fremgik i nogle tilfælde, at oversætteren ikke efterfølgende havde en erindring om de valgte handlinger og løsninger, da disse enten ikke havde lagret sig i respondentens korttidshukommelse, eller fordi de forskellige handlinger og tanker ikke var foretaget bevidst.

I forening har disse tre metoder resulteret i meget solide og brugbare data, som det fremgår af dette analysekapitel, der medvirker til at give et levende og troværdigt billede af danske translatørers arbejdsproces.

Der må dog tages visse forbehold ved anvendelsen af disse metoder og i det hele taget i alle empiriske undersøgelser, der involverer oversættere og autentiske tekster ifølge Jakobsen (i Dam et al., 2005: 177). Det er nødvendigt at tillade mulig påvirkning fra diverse forskellige faktorer, og at diverse variabler samtidig evt. interagerer, uden at det er muligt at kontrollere disse.

Nogle grundlæggende faktorer, der spiller ind, gælder bl.a. "tænke højt"-metoden, hvor vi ikke kan være sikre på, at metoden virkelig afspejler den reelle viden, der anvendes, eller at det der registreres, er det fuldstændige billede af processen. Derudover er der den risiko, at metoden forstyrrer den proces, der ønskes registreret (Jakobsen i Dam et al., 2005: 179), som tidligere nævnt i metodekapitlet, afsnit 4.8, som det muligvis også sås under forsøget med respondent 1, der glemte sin gode løsning. Endelig er der den mulighed, at respondenternes præstationer kan være vidt forskellige (Jakobsen i Dam et al., 2005: 176), på trods af at de er eksperter inden for samme felt, hvilket også fremgik af mine forsøg, jf. afsnit 5.4.3. Dog blev forskellene minimeret lidt ifølge Göpferich (2012: 28), idet oversættelsen skulle ske til deres modersmål, som er det samme sprog, de under forsøget skulle tænke højt på. Respondenternes vidt forskellige præstationer kan, som tidligere nævnt, skyldes mange forskellige faktorer.

Derudover bliver metoden retrospektivt interview også påvirket af forskellige faktorer, bl.a. måden spørgsmålene formuleres på af interviewer, samt om interviewpersonen svarer i forhold til, hvad vedkommende tror, at interviewer ønsker, som tidligere omtalt i metodekapitlet, jf. afsnit 4.10.3.

Som konklusion på dette er det som undersøger vigtigt at være opmærksom på, at det ikke vil være den fuldstændige virkelighed, der tydeligt fremgår i en undersøgelse, da det vil være umuligt at opnå en fyldestgørende objektiv gengivelse, som Rubin et al. konstaterer i det følgende:

"Man må derfor som undersøger acceptere, at man ikke kan måle virkeligheden direkte, men kun vurdere den ud fra, hvordan interviewpersonerne oplever den under påvirkning af deres erfaring, viden og forventninger. Det oplevede er derfor aldrig objektivt, men subjektivt" (Rubin et al., 2012: 15).

Rubins pointe er, at for interviewpersonen ligger vægten på det subjektivt oplevede og beskrevne.

5.7 Delkonklusion

På baggrund af mine udførte forsøg og de dermed opnåede data vil jeg konkludere, at danske translatører er meget opmærksomme på at få formidlet den bedst mulige kommunikation og samtidig det bedst mulige oversættelsesresultat. Dermed er deres udgangspunkt den kommunikative oversættelse, der er den mest anvendte makrostrategi, men på trods heraf synes det som oftest at ende med et semantisk oversættelsesresultat på mikrostrategi-niveau og dermed en mere ordret oversættelse fremfor en mere frit tilpasset. Dette skyldes formentlig bl.a., at medicinske tekster typisk er meget informative tekster, hvor det er vigtigt, at informationen er nøjagtig og ikke kan misforstås, samt translatørernes arbejdsvaner og erfaring.

Et manglende kendskab til formålet med teksten synes at have betydning for arbejdsprocessen, idet dette kan betyde stor psykisk påvirkning af oversætteren og dermed medføre vanskeligheder for denne med hensyn til beslutningsprocessen undervejs i oversættelsen. Dog synes det muligt for respondenterne, der ikke havde kendskab til formålet med teksten, at levere en oversættelse, der var på niveau med den, der blev udarbejdet af de respondenter, der kendte til formålet.

Andre elementer af arbejdsprocessen, såsom bevidsthed med hensyn til valg af oversættelsesstrategier, synes at pege på, at translatørerne hovedsageligt arbejder ubevidst med strategierne. Nok gør de sig klart, at der er noget, de er ved at overveje, men de er ikke altid bevidste om, at det er teoretisk viden, de arbejder med i deres forsøg på at løse et oversættelsesproblem via deres sædvanlige arbejdsform, der hovedsageligt er baseret på viden, erfaring, rutiner og intuition.

Kreativitet og søgestrategier spiller ligeledes en stor rolle for både arbejdsprocessen og oversættelsesresultatet, hvor pauser i arbejdet forekommer at være vigtige for både at opnå kreativitet og gode løsninger. Dog spiller tidsfaktoren en væsentlig rolle i denne proces, da det store tidspres inden for oversættelse i dag i høj grad sætter rammerne for danske translatørers arbejdsproces og mulighederne inden for disse.

6. Konklusion & Perspektivering

I min undersøgelse ønskede jeg at undersøge danske translatørers arbejdsproces inden for medicinsk sprog og i den forbindelse fokusere på:

- deres anvendelse af oversættelsesstrategier (makro- og mikrostrategier)
- hvorvidt manglende kendskab til formålet med en tekst har indflydelse på deres arbejdsproces
- hvor bevidste de var om brugen af de forskellige strategier undervejs i deres arbejde.

Dette er blevet undersøgt via et empirisk arbejde, der inkluderede forsøg med fem udvalgte respondenter, der alle arbejder som uddannede, erfarne translatører inden for medicinsk sprog. Tre af respondenterne arbejder selvstændigt som freelance-oversættere, mens de resterende to er ansat i medicinalindustrien. Forsøgene er blevet udført under anvendelse af kvalitative metoder, der indebar:

- *screen recording* af forsøget (registrering af deres handlinger på pc'en undervejs i arbejdet, dels i Word, mens de skrev, og dels på internettet, hvor de søgte i forskellige online-ordbøger og via Google)
- "tænke højt"-metoden (hvor respondenterne hele tiden skulle tale højt under forsøget og på den måde forsøge at sige højt, hvad de havde af tanker under hele processen)
- et retrospektivt interview umiddelbart efter forsøget, hvor jeg stillede spørgsmål til både teorien (oversættelsesstrategierne og *skopos*-teorien) samt til selve processen og deres normale arbejdsforhold.

Resultatet af forsøgene viser, at respondenterne ikke på alle punkter arbejder i overensstemmelse med teorien udlagt af diverse oversættelsesteoretikere. Dette gælder for så vidt angår *skopos*-teorien, hvor det manglende kendskab til teksten ikke har den store betydning for alle respondenterne. Det er muligt for dem at nå frem til et tilfredsstillende resultat alligevel uden at blive synderligt påvirkede af det manglende kendskab. Men det fremgik dog til gengæld af forsøget, at det manglende kendskab til formålet med teksten havde en meget stor psykisk påvirkning af én af oversætterne, som følte sig mere usikker på oversættelsen og blev frustreret.

Desuden viser data, at kun én respondent læste teksten igennem, før hun begyndte at oversætte. De andre respondenter forklarede, at de i deres normale arbejde heller ikke læser teksten igen-

nem, før oversættelsen påbegyndes. Her bryder respondenterne med oversættelsesteoretikerne, der hævder, at det er nødvendigt at læse kildeteksten først. Dette skyldes formentlig både arbejdsvaner og det store tidspres, som translatører arbejder under, hvor der ikke er tid til at sætte sig grundigt ind i teksten, og hvor tidsforbruget er en meget stor faktor i en oversætters arbejde i dag.

Derimod var der andre teorier, der gjorde sig gældende, som fx brugen af makro- og mikrostrategier. Respondenterne anvendte disse, men skiftevis bevidst og ubevidst. Efterfølgende viste det sig, at deres brug af strategier havde været stort set ubevidst. Dette blev beskrevet meget ramende af respondent 3, der udtalte, at hun godt var klar over, at hun overvejede noget indimellem, men ikke var bevidst om, hvornår og præcis hvad der foregik.

Hermed blev mine hypoteser besvaret bekræftende:

- 1) Det er muligt at udføre oversættelser, hvor kendskabet til formålet med teksten mangler, uden at oversætterens arbejdsproces bliver påvirket, dog med undtagelser for nogle translatører, der muligvis er mere fokuserede på kommunikationssituationen end andre. Dermed kunne noget tyde på, at Vermeers *skopos*-teori ikke har den store betydning for oversættelsesresultatet, men at det manglende kendskab tilsyneladende kan påvirke oversætteren og arbejdsprocessen.
- 2) Oversætterne anvender hovedsageligt oversættelsesstrategierne ubevidst, og i det hele taget foregår meget oversættelsesarbejde ubevidst i konstant skiftende og gentagne processer, hvor der hele tiden sker valg og fravalg for at opnå det mest tilfredsstillende resultat.

Dermed bidrager min undersøgelse til den eksisterende viden inden for den vigtige forskning i oversættelsesprocessen, som bl.a. udføres af Göpferich, hvor der stadig er brug for mere forskning på området for at klarlægge en oversætters arbejdsproces og definere, hvordan en oversætter tænker og bliver påvirket undervejs i arbejdet, samt hvordan *skopos*-teorien blandt andre teorier har indflydelse på oversættelsesprocessen. Meget er stadig uafklaret med hensyn til viden om oversættelsesprocessen, herunder bevidsthedsniveau og de forskellige psykologiske mekanismer og påvirkninger (herunder bl.a. tidsfaktoren), som foregår undervejs.

Litteraturliste

Baker, Mona (2011). *In Other Words. A coursebook on translation*, 2. udg., Routledge, London, England.

Bayer-Hohenwarter, Gerit (2012). *Translational creativity: how to measure the unmeasurable*. I Behind the Mind. Methods, models and results in translation process research, redigeret af Göpferich, Susanne, Jakobsen, Arnt Lykke og Mees, Inger M., 1. udg., 3. oplag, Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark, s. 39-60.

Brotherston, Gordon (2009). *Script*. I Routledge Encyclopedia of Translation Studies, redigeret af Baker, Mona og Saldanha, Gabriela, 2. udg., Routledge, Taylor & Francis Group, London, England, s. 249-256.

Buhl, Ole (2005). *Oversættelse fra teori til praksis*, 1. udg., 1. oplag, Systime Academic (Gyldendal), Århus, Danmark.

Byrne, Jody (2006). *Technical Translation. Usability Strategies for Translating Technical Documentation*, Springer, Dordrecht, Holland.

Chesterman, Andrew (2000). *Teaching Strategies for Emancipatory Translation*. I Developing Translation Competence, redigeret af Schäffner, Christina og Adab, Beverly, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Holland, s. 82.

Dam, Helle V., Engberg, Jan og Gerzymisch-Arbogast, Heidrun (2005). *Knowledge Systems and Translation*, Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin, Tyskland, s. 1-16.

Dimotrova, Birgitta E. (2005). *Expertise and Explicitation in the Translation Process*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Holland.

Faber, Dorrit og Hjort-Pedersen, Mette (2012). *Manifestations of inference processes in legal translation*. I Behind the Mind. Methods, models and results in translation process research, redigeret af Göpferich, Susanne, Jakobsen, Arnt Lykke og Mees, Inger M., 1. udg., 3. oplag, Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark, s. 107-124.

Göpferich, Susanne (2006). *Modifications in documentation processes and their impact on the work of technical communicators and translators and their training*. I LSP & professional communication, 6 (1): s. 38-51.

Göpferich, Susanne og Jääskeläinen, Riitta (2009). *Process Research into the Development of Translation Competence: Where are we, and where do we need to go?* I Across Languages and Cultures 10 (2), Akadémiai Kiadó, Budapest, Ungarn, s. 169-191.

Göpferich, Susanne (2012). *Towards a model of translation competence and its acquisition: the longitudinal study Trans Comp*. I Behind the Mind. Methods, models and results in translation process research, redigeret af Göpferich, Susanne, Jakobsen, Arnt Lykke og Mees, Inger M., 1. udg., 3. oplag, Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark, s. 11-38.

Holm, Lis (1994). *Oversættelsesteori og praksis*, forlaget systime a/s, Herning, Danmark.

Jakobsen, Arnt Lykke (2005). *Investigating Expert Translators' Processing Knowledge*. I Knowledge Systems and Translation, redigeret af Dam, Helle V., Engberg, Jan og Gerzymisch-Arbogast, Heidrun, Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin, Tyskland, s. 173-192.

Jääskeläinen, Riita (1993). *Investigating Translation Strategies*. I Recent Trends in Empirical Translation Research, redigeret af Tirkkonen-Condit, Sonja og Laffling, John, University of Joensuu, Faculty of Arts, Joensuu, Finland, s. 99-120.

Jääskeläinen, Riita (2009). *Looking for a working definition of 'translation strategies'*. I Methodology, Technology and Innovation in Translation Process Research – A Tribute to Arnt Lykke Jakobsen, redigeret af Mees, Inger M., Alves, Fabio og Göpferich, Susanne, Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark, s. 375-388.

Katan, David (2009). *Culture*. I Routledge Encyclopedia of Translation Studies, redigeret af Baker, Mona og Saldanha, Gabriela, 2. udg., Routledge, Taylor & Francis Group, London, England, s. 70-73.

Kearns, John (2009). *Strategies*. I Routledge Encyclopedia of Translation Studies, redigeret af Baker, Mona og Saldanha, Gabriela, 2. udg., Routledge, Taylor & Francis Group, London, England, s. 282-285.

Korning Zethsen, Karen (2003). *A Skopos Approach to Translation Strategies*, i LSP Translation in the New Millennium – A Cross-Baltic Symposium on Didactics and Research, redigeret af Kastberg, Peter, Det Erhvervssproglige Fakultet, Handelshøjskolen i Århus, Danmark, s. 75-80.

Lev, Jifii (1989). *Translation as a decision process*. I Readings in Translation Theory, Chesterman, Andrew, Oy Finn Lectura AB, Finland.

Lundquist, Lita (2010). *Oversættelse. Problemer og strategier, set i tekstlingvistisk og pragmatisk perspektiv*, 4. udg., 2. oplag, Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark.

Medicinsk museion, Københavns Universitet (2013). *Det livslange varmetab – Arven fra Antikken*. Hentet 31. maj 2013 fra <http://www.oldetopia.dk/det-livslange-varmetab-arven-fra-antikken/>

Munday, Jeremy (2001). *Introducing Translation Studies – Theories and applications*, Routledge, London, England.

- Munday, Jeremy (2008). *Introducing Translation Studies. Theories and applications*, 2. udg., Routledge, London, England.
- Newmark, Peter (1981). *Approaches to Translation*, Pergamon Press Ltd., London, England.
- Newmark, Peter (1993). *About Translation*, Multilingual Matters Ltd., London, England.
- Newmark, Peter (1998). *More Paragraphs on Translation*, Multilingual Matters Ltd., Clevedon, England.
- Newmark, Peter (2002). *The Deficiencies of Skopos Theory: A Response to Anna Trosborg*. I *The Role of Discourse Analysis for Translation and in Translator Training*, redigeret af Schäffner, Christina, Multilingual Matters Ltd., Clevedon, England, s. 83-84.
- Nida, Eugene (2000). *Principles of correspondence*. I *The Translation Studies Reader*, redigeret af Venuti, Lawrence og Baker, Mona, Routledge, London, England, s. 126-140.
- Olohan, Maeve (2009). *Scientific and technical translation*. I *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, redigeret af Baker, Mona og Saldanha, Gabriela, 2.udg., Routledge, Taylor & Francis Group, London, England, s. 246-248.
- Prassl, Friederike (2009). *Translators' decision-making processes in research and knowledge integration*. I *New Approaches in Translation Process Research*, redigeret af Göpferich, Susanne, Alves, Fabio og Mees, Inger M., Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark, s. 57-81.
- Pym, Anthony (2010). *Exploring Translation Theories*, Routledge, London, England.
- Reiss, Katharina (2000). *Type, kind and individuality of text. Decision making in translation*. I *Translation Studies Reader*, redigeret af Venuti, Lawrence og Baker, Mona, 2. udg., Routledge, London, England, s. 160-171.
- Resurrecció, Vincent Montalt og González Davies, Maria (2007). *Medical Translation Step by Step – Learning by Drafting*, T.J. International Ltd, Cornwall, England.
- Schäffner, Christina (1998). *Translation and Quality*, Multilingual Matters Ltd., Clevedon, England.
- Schäffner, Christina (2002). *The Role of Discourse Analysis for Translation and in Translator Training*, Multilingual Matters Ltd., Clevedon, England, s. 1-8.
- Schjoldager, Anne (2010). *Understanding Translation*, 1. udg., 2. oplag, Authors and Academica, Aarhus, Danmark.
- Trosborg, Anna (2002). *Discourse Analysis as Part of Translator Training*. I *The Role of Discourse Analysis for Translation and in Translator Training*, redigeret af Schäffner, Christina, Multilingual Matters Ltd., Clevedon, England, s. 9-52.

Venuti, Lawrence og Baker, Mona (2000). *The Translation Studies Reader*, Routledge, London, England, s. 1-8.

Vermeer, Hans J. (1994): *Translation today: Old and new problems*. I *Translation Studies: An Interdiscipline*, redigeret af Snell Hornby, Mary og Pöchhacker, Franz og Kaindl, Klaus, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Holland.

Vermeer, Hans J. (2000). *Skopos and Commission in Translational Action*. I *The Translation Studies Reader*, redigeret af Venuti, Lawrence og Baker, Mona, Routledge, London, England, s. 221-232.

Vinay, Jean-Paul og Darbelnet, Jean (2000). *A Methodology for translation*. I *The Translation Studies Reader*, redigeret af Venuti, Lawrence og Baker, Mona, Routledge, London, England, s. 84-93.

Metodelitteratur:

Bauer, Martin W. og Gaskell, George (2000). *Qualitative researching with text, image and sound – a practical handbook*, SAGE Publications Ltd, London, England.

Denzin, Norman K. og Lincoln, Yvonne S. (2008). *Collecting and Interpreting Qualitative Materials*, 3. udg., Sage Publications, Inc., California, USA.

Kristiansen, Søren og Krogstrup, Hanne Kathrine (2008). *Deltagende observation – Introduktion til en samfundsvidenskabelig metode*, 1. udg., 5. oplag, Hans Reitzels Forlag, København, Danmark.

Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2012). *Interview*, 2. udg., 5. oplag, Hans Reitzels Forlag, København, Danmark.

Rubin, Herbert J. og Rubin, Irene S. (2012). *Qualitative Interviewing – The Art of Hearing Data*, Sage Publications, Inc., Los Angeles, USA.

Scott, Wendy og Mühlhaus, Susanne (1994). *Languages for Specific Purposes*, Kingston University School of Languages, Surrey, England.

Sekundære kilder:

Metodelitteratur:

Dahler-Larsen, Peter (2008). *At fremstille kvalitative data*, 2. udg., Syddansk Universitetsforlag, Odense, Danmark.

Speciale-litteratur:

Annegrethe Jørgensen (2005). *Færdig til tiden*, Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark.

Lis Hedelund (2001). *Korrekt sprog og rigtige kommaer*, Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark.

Lotte Rienecker, Peter Stray Jørgensen og Signe Skov (2012). *Den gode opgave. Håndbog i opgaveskrivning på videregående uddannelser*, 4. udg., Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark.

Mette Bjørn (2012). *Lynspeciale – sådan gør du!*, Bogforlaget Frydenlund, Frederiksberg, Danmark.

Peter Stray Jørgensen, Lotte Rienecker og Signe Skov (2011). *Specielt om specialer*, Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark.

Signe Hegnelund (2009). *Akademisk argumentation*, Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark.

Vibeke Ankersborg (2011). *Specialeprocessen – Tag magten over dit speciale!*, Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg, Danmark.

Ordbøger

Engelsk-dansk, Gyldendals Røde Ordbøger, 14. udg., 1. oplag, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København, Danmark.

Gyldendals Fremmedordbog, 1984, 9. udg., 2. oplag, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København, Danmark.

Nudansk Ordbog, 1989, 13. udg., 11. oplag, Politikens Forlag A/S, København, Danmark.

Bilagsliste

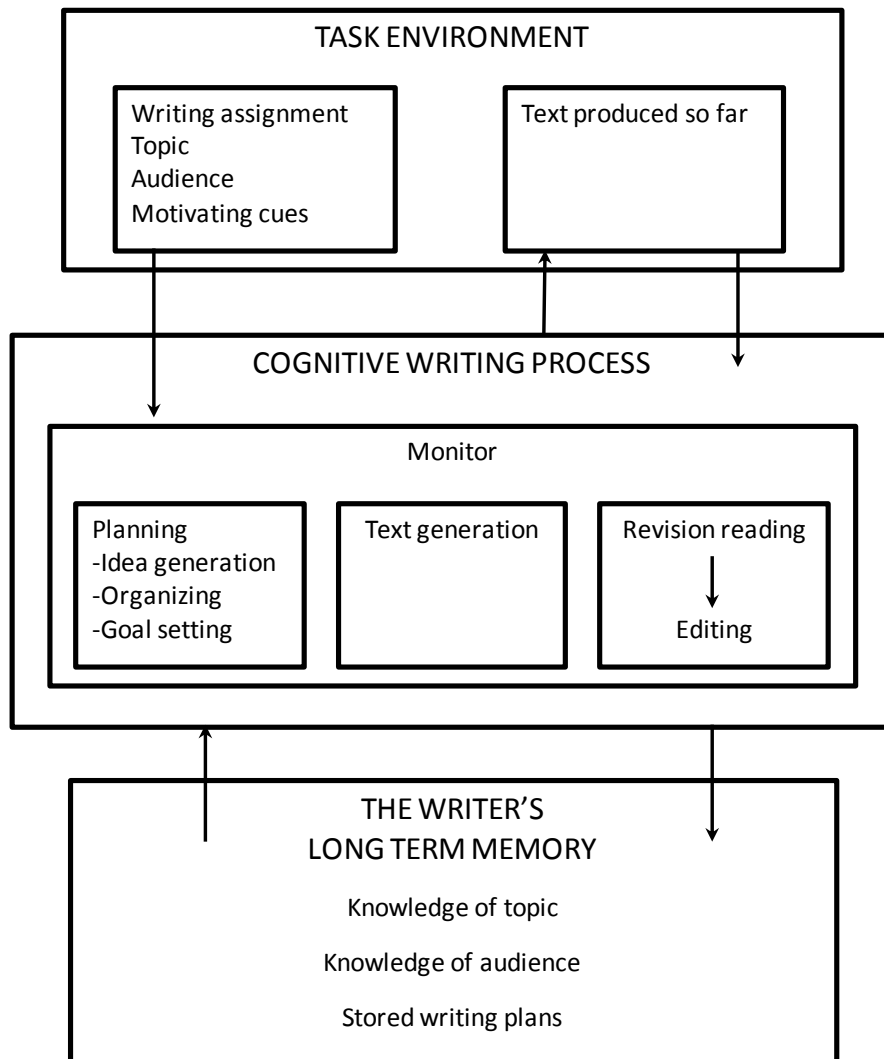
Teori

BILAG 1	Model of the writing process
BILAG 2	A model of macrostrategies
BILAG 3	Göpferich's translation competence model
BILAG 4	Hönig's model of an ideal translation process

Empiri

BILAG 5 (a-e)	Forsøgsudskrifter (respondent 1-5)
BILAG 6 (a-e)	Interviewudskrifter (respondent 1-5)
BILAG 7	Oversigt over respondenter
BILAG 8	Instruktionsbrev til respondenter
BILAG 9	Forsøgstekst
BILAG 10 (a-e)	Oversættelsesresultater (af respondent 1-5)
BILAG 11	Interview-spørgsmål
BILAG 12	Optagelser af forsøg og interview (respondent 1-5) (vedlagt på cd)
BILAG 13	Sammenligning af interviewene (respondent 1-5)
BILAG 14	Analyseskema over mikrostrategier (respondent 1-5)
BILAG 15	Samlet analyseskema over oversættelsesvalg (respondent 1-5)

Bilag 1 – Model of the writing process

Adapted from: Fig. 2.1, s. 20, "Model of the writing process",
"Expertise and Explicitation in the Translation Process",
Birgitta Englund Dimotrova

Bilag 2 – A model of macrostrategies

SOURCE-TEXT ORIENTED MACROSTRATEGY	TARGET-TEXT ORIENTED MACROSTRATEGY
Focus on source-text form and content	Focus on target-text effect
Communication of somebody else's communication	Mediation between primary parties in a communication
Overt translation	Covert translation

Adapted from: Fig. 14, s. 72, "A model of macrostrategies" i
"Understanding Translation", Anne Schjoldager

Bilag 3 –Göpferich’s translation competence model

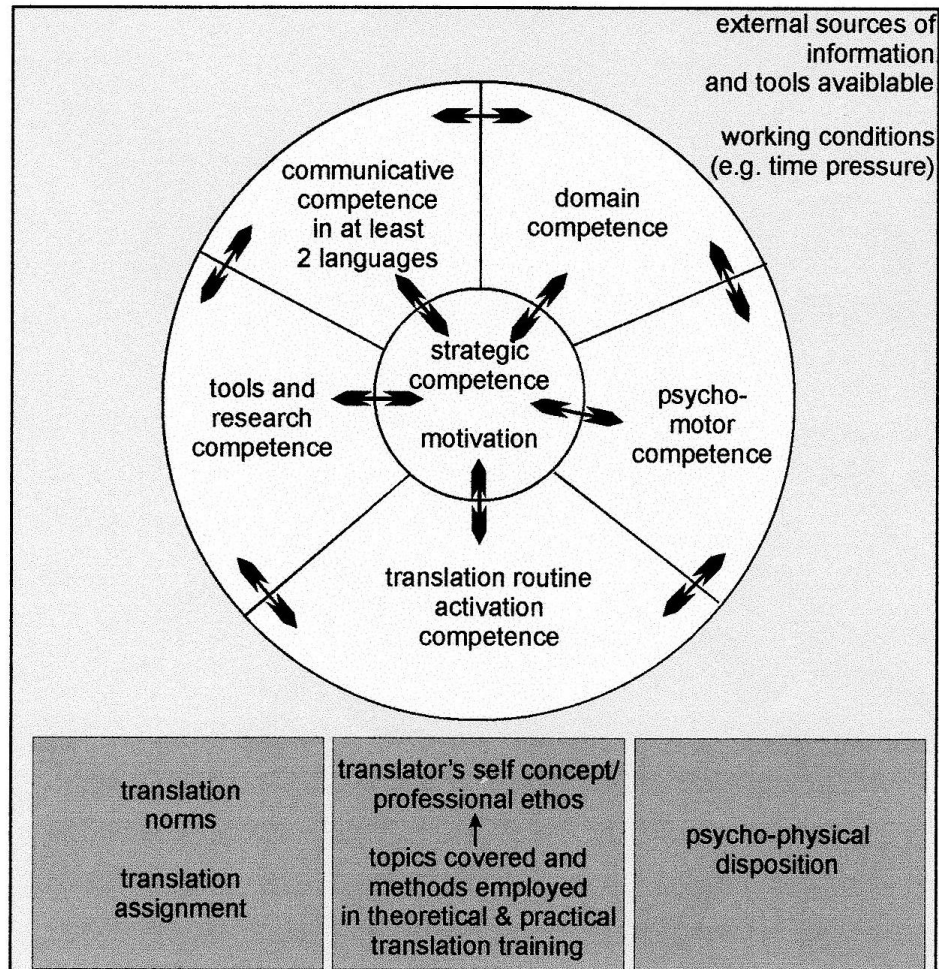

Figure 2. TransComp translation competence model (Göpferich 2009:20)

Fig. 2, s. 184, "Göpferich's translation competence model" i
*"Process Research into the Development of Translation Competence:
 Where are we, and where do we need to go?"*, Susanne Göpferich et al.

Bilag 4 – Hönig's model of an ideal translation process

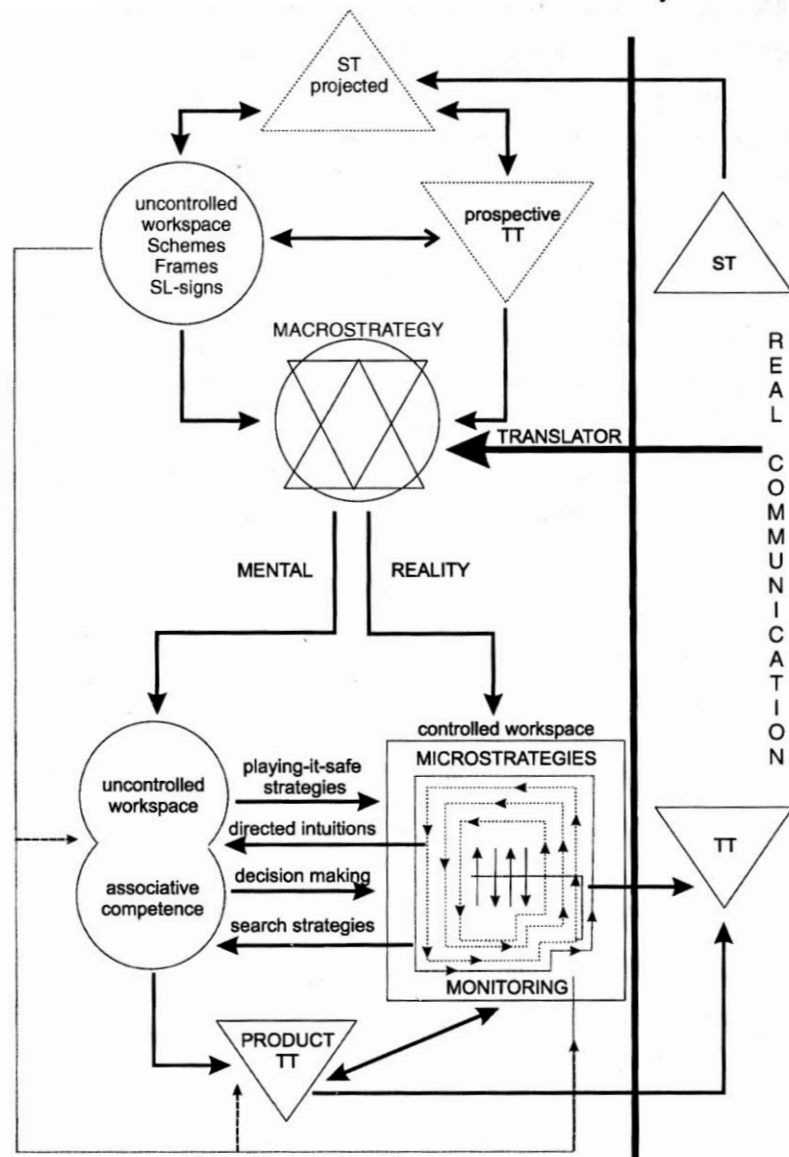

Figure 1. Hönig's model of an ideal translation process (Hönig 1991: 79; terminology adapted to Hönig 1995: 51)

Fig. 1, s. 14, "Hönig's model of an ideal translation process" i "Behind the mind", Susanne Göpferich et al.

Bilag 5 a-e, Forsøgsudskrifter

(a) Respondent 1

- 00:21-00:26: "Jeg prøver lige at læse teksten først. Eller ikke det hele, men lige den første sætning."
- 01:00-01:20: "Det er lidt svært lige at finde ud af, hvordan jeg skal oversætte det, fordi jeg er vant til at oversætte fra engelsk til dansk – eller nej, undskyld – fra dansk til engelsk som regel, så jeg skal lige tænke mig lidt ekstra om. De fleste tekster jeg arbejder med, de er på engelsk. Og så skal jeg lige have sammenhængen med i forhold til ordet "management"."
- 01:30-01:36: "Jeg læser lige den første bid tekst, før det jeg skal oversætte, for at se, om jeg kan få noget kontekst med."
- 03:09-03:42: "Så skal jeg lige prøve at slå op i ordbogen her [ordbogen.com], om jeg kan finde "fecal incontinence". Det lyder rigtig lækkert. ... Hmm – prøver at søge på "afføring" og se om det kan give lidt inspiration." [søger på Google.dk].
- 03:56-04:00: "Fæcesinkontinens" – hurra. Man kan finde ud af meget ved at søge på Google."
- 05:58-06:04: "Jeg skal lige have slået ordet "intervention" op." [ordbogen.com]
- 06:25-06:28: "Og jeg har slået "divert" op." [ordbogen.com]
- 06:51-07:04: "Lige nu sidder jeg og kigger på det afsnit, der hedder "Therefore, interventions divert and contain feces ..", og jeg skal lige finde ud af, hvordan jeg oversætter "divert"."
- 07:16-07:34: "Jeg prøver lige at finde en til ordbog, der måske kan inspirere mig lidt. Det er "The free dictionary.com", og jeg skal se, om jeg kan finde nogle synonymer til det engelske ord, som jeg kan lade mig inspirere lidt af."
- 08:02-08:04: "Det blev jeg ikke så forfærdelig meget klogere af."
- 08:30-08:36: "Jeg kan ikke lige finde noget, der er godt nok til oversættelse af "interventions", så nu tager vi lige den lettere og siger "interventioner"."
- 08:55-09:05: "Jeg er heller ikke helt tilfreds med min oversættelse på "divert". Jeg har valgt "afhjælper", men jeg må se, om jeg kan finde på noget bedre, når jeg kommer lidt længere hen."
- 09:28-09:33: "Jeg prøver lige at slå "essential" op for at se, om jeg kan finde noget, der er lidt bedre end bare "essentiel"."
- 09:46-09:47: "Jeg har valgt "afgørende"."
- 10:03-10:08: "Jeg slår lige "dermatitis" op. [ordbogen.com]. "Dermatitis", hurra."
- 10:39-12:50: "Vi prøver at søge på Google ... på "perineal dermatitis". – Vi fandt noget på sundhed.dk. Næ, det er måske ikke helt det rigtige. Jeg prøver lige at søge på en lidt anden måde [sætter perineal dermatitis i citationstegn i Google-søgefelt] .. og så tilføjer jeg lige søgekriteriet site:dk for at se om vi bliver klogere på det. Der er ikke så forfærdelig mange resultater på det her. Så prøver jeg lige at søge På ordbogen [ordbogen.com] kunne jeg se, at perineal betyder "mellemkød", så nu prøver vi at søge på "mellemkødsdermatitis" [i Google]. Neej, ikke rigtig. Der kommer nogle andre interessante, men ikke lige ..."
- 13:15-13:21: "Nu prøver vi lige at se, om jeg kan finde et bedre dansk ord for dermatitis, for det ved jeg, der er, men jeg kan bare ikke huske, hvad det er."
- 13:38-15:05: "Vi er kommet ind på "sundhedsguiden.dk", den kender jeg ikke lige. Det kan være, at de har et godt bud på "dermatitis". Det ser ud som om, at det i høj grad er eksem, det bør dække over. Jeg prøver at se, om jeg kan få lidt mere her ved at søge på eksem [på Google]. Jeg søger på "eksem i mellemkødet". Det hjælper ikke så meget. Så må jeg bruge snydeløsningen og bibeholde det latinske."
- 15:33-15:56: "Jeg starter lige bagfra med den her sætning og rykker lidt rundt på ordstillingen. Jeg starter med "it becomes a priority" og flytter det op i starten af sætningen og oversætter til "Det bliver derfor vigtigt"."
- 16:33-17:01: "Chemical damage" kunne man selvfølgelig godt oversætte direkte bare med "kemiske skader", men jeg ved ikke, om jeg er helt tilfreds med det Det må jeg lige blive nødt til."
- 17:24-17:25: "Så skal jeg lige læse lidt videre."
- 17:42-17:43: "Så skal vi lige have hele det lange navn her." [skriver produktnavnet uden tøven]
- 19:05-19:19: "Nu skal jeg lige prøve at slå "indicated" op. [ordbogen.com] Okay, bare "indiceret"."
- 19:48-20:38: "Nu prøver jeg lige at se, hvordan jeg bedst oversætter "fecal management". Mit bedste bud lige i første omgang er "fæceshåndtering". Det er ikke sikkert, at det er helt optimalt. Det går min Google så

- i koma over, fedt nok. Måske "håndtering af fæces". Det prøver vi lige i citationstegn, så jeg kun søger på lige præcis den konstellation. Det lyder lidt bedre. Der var nogle flere hits på."
- 21:04-21:20: "Så skal jeg lige prøve at slå "bowel control" op. Og eftersom jeg kun har ordbogen.com, så kan jeg ikke slå det hele op, så nu slår jeg lige "bowel" op først."
- 21:29-21:47: "Jeg går også lige på "The free dictionary" og ser, om jeg kan få lidt inspiration dér. Der var ikke så meget."
- 22:07-22:55: "Jeg prøver også lige at søge på "fecal management system" [via Google] og ser, om det kan give mig noget Eller måske bare "fecal management" ... og "kontrol" ... og "site:dk" for at søge på danske sider og se, om det giver noget. Nej, det gør det ikke. Så søger vi lige på "fæcesinkontinens" og ser, om det giver noget mere [stadig på Google]."
- 23:11-23:15: "Så prøver jeg lige at se, om jeg kan finde en paralleltekst og hente lidt inspiration frem."
- 24:10-25:23: "Så prøver jeg at skrive "tarmkontrol" ["fæcesinkontinens" tarmkontrol via Google]. Nej. Så prøver vi endnu en paralleltekst [sundhed.dk]. Fedt, det bliver jeg ikke særlig meget klogere af. Så prøver vi at søge på sundhed.dk [skriver "fæcesinkontinens" i søgefeltet på hjemmesiden]. Nej, det hjalp ikke. Så prøver vi at se, om den kan finde det i patienthåndbogen [på samme hjemmeside]. Det er ikke nogle sider, jeg kender, men derfor kan man jo godt være heldig at finde noget, som kunne inspirere."
- 26:08-26:15: "Fedt nok [har skrevet "kontrol med afføringen" på Google], så får man lidt inspiration."
- 26:36-27:30: "Nu så jeg lige noget her før [på Google ved ovennævnte søgning]. "Manglende kontrol over afføringen". Det kan godt være .. Jeg prøver lige at søge [igen på Google] .. Det kan godt være, at det er noget, man kan få nogle hits på. Jo mere jeg tænker på "manglende" overfor "ingen". "Manglende" er måske lidt bedre. Nu prøver jeg bare at søge på lidt forskellige måder for at se .. Jeg tror, vi ændrer det fra "ingen" til "manglende"."
- 27:46-27:57: "Jeg skal lige prøve at søge på "semiliquid" [via ordbogen.com]. Der er selvfølgelig heller ikke lige noget."
- 28:27-28:44: "Det er virkelig nogle spændende tekster, man får frem, når man søger på "afføring" [via Google]. Flydende eller halvflydende afføring, den køber jeg."
- 28:56-29:31: "Så skal jeg lige søge på "device", for der synes jeg, at det er lidt svært at finde et godt dansk ord for [via ordbogen.com]... Så skal jeg lige læse teksten ... Jeg ved, at "devices" er medicinsk udstyr, men det hænger ikke så godt sammen med den her tekst."
- 29:55-31:43: "Nu prøver jeg bare lige at tænke mig om og se, hvad det kan hedde, om der er en af de muligheder, de kommer med i ordbogen.com, der giver mest mening. ... Det er lidt svært at finde ud af. Jeg vakler lidt imellem "apparat", "aggregat" og "anordning". Jeg tror, at jeg prøver med "aggregat" og ser, om det giver mening. ... Det gør det ikke helt, men jeg kan ikke lige finde på noget bedre lige nu. ... Nej, jeg tror faktisk, at jeg vil tillade mig at være en lille smule fri i oversættelsen og kalde det "et hjælpemiddel". Narh, det er måske heller ikke helt godt. ... Jeg tror, at jeg holder mig til "aggregatet". Ellers så kunne man også vælge bare at snyde lidt – eller snyde? – og bare referere til det med FMS og tage den forkortelse, der står længere oppe i teksten."
- 31:58-32:10: "Jeg skal lige slå "cannular" op [i ordbogen.com]. Det står garanteret ikke herinde. Jo, det gør det sørme. Der var jeg heldig. "Kanyle", okay."
- 32:37-32:44: "Så skal jeg lige prøve at slå "annular" op [ordbogen.com]. "Ringformet", okay."
- 32:58-33:04: "Jeg er lidt i tvivl om, hvordan "low pressure" det lige skal oversættes – hvad det egentlig betyder."
- 33:28-35:31: "Jeg prøver at slå "low-pressure" op [ordbogen.com] op for at se .. nej, ups der var en bindestreg ["low pressure"] Det er jeg lidt i tvivl om ... hvordan jeg bedst får inkluderet "low pressure" i den her sammenhæng. ... Jeg får ikke så meget hjælp af ordbogen.com i hvert fald ... Mon man kan finde lidt på thefreedictionary.com? Ja. [tjekker "lavtryk ballon" på Google] ... Det er et skud i tågen, men som jeg tænkte – hvis man søger på "lavtryk" og "ballon", så får man noget med meteorologi op. Det var ikke lige det Den er godt nok lidt svær at greje."
- 36:21-39:40: "Det er lidt svært at finde ud af, hvordan jeg bedst får det grejet, så jeg kan indarbejde det i teksten. Særligt fordi jeg ikke helt ved, hvad det egentlig betyder. Det kunne være, at jeg skulle prøve at søge på "low pressure balloon" [via Google]. Så må vi se, om det giver mere. Så jeg kan finde ud af, hvad det rent faktisk er. Jeg prøver lige at søge i citationstegn. Måske hvis der var nogle billeder. Jeg prøver lige at finde lidt paralleltekster for at se, om det kan ... være inspiration. Jeg prøver at søge på nogle danske sider for at se, om det kan hjælpe noget. Næh. ... Nu prøver jeg at søge på "silikone ballon lavt tryk" for at se, om den sammenhæng måske kan Nåååh, der var måske lidt. Der står noget her fra Johnson & Johnson. "Indse Band er lavet af fleksibel silikone", og bandet er foret med et lavt tryk."

- Det kunne godt være, at det var noget, der var interessant. ... Det er så bare ikke lige den allerbedste oversættelse det her."
- 40:19-40:22: "Prøver at se, om den her den giver lidt mere mening."
- 40:55-40:57: "Det kommer jeg ikke særlig langt med det her, desværre."
- 41:29-41:42: "Nu prøver jeg bare med den laveste fællesnævner, fordi ellers så kan jeg ikke rigtig komme videre. Jeg skal lige prøve at slå "distal end" op." [ordbogen.com]
- 42:05-42:41: "Jeg må se, om jeg kan slå "distale yderpunkter" op. [via Google]. Nej. Nå, okay – lidt inspiration kunne man altså godt få der."
- 43:00-43:16: "Nu giver det mig lidt problemer det der dumme "low pressure", fordi jeg tror, at det kommer til at få en lidt anden betydning. Men nu oversætter jeg sætningen færdig, og så må jeg se, om jeg kan finde på en konstruktion."
- 43:29-45:21: "Nu skal jeg lige slå et par ord mere op [tjekker "pouch" og "flange" via ordbogen.com]. Om jeg kan bruge ordet "flange" for "flange". ... Jeg prøver lige at søge på "pouch flange" [via Google]. Og så er der lidt billeder, så jeg kan forstå, hvad det egentlig er. ... Okay ... Det ligner mest nogle stomi-posere. Måske tilpasningsstykke – nej, "adapter" er bedre."
- 45:39-: "Jeg skal lige prøve at slå "pouch" op igen" [via ordbogen.com].
- 46:26-46:32: "Jeg prøver lige at søge på "flange adapter".
- 47:13-47:37: "Prøver at søge på danske sider [via Google, "flange adapter" site:dk]. .. Der er da nogle. ... Prøver at se, om jeg kan søge på stomi-pose ... om det gav noget mere."
- 48:06-48:17: "Så prøver jeg at søge på freedictionary for at se, om jeg kan finde noget, der kan hjælpe mig lidt videre."
- 49:14-49:38: "Den er jeg heller ikke helt glad for. Det er lidt svært at få en god konstellation .. Tænker lidt over om man kan få den der flange indbygget. Det er bare et åndssvagt ord på dansk, synes jeg."
- 50:12-50:35: "Nu laver jeg en direkte oversættelse, for jeg kan ikke finde på noget bedre. .. Jeg skal lige have "proximal" slået op [via ordbogen.com]. ...Det bliver man også rigtig klog af."
- 51:26-51:35: "Lige nu kigger jeg på ordet "connect". Lidt i tvivl om, om jeg også skal sige "der kan sluttes til" eller bare "tilsluttes". Ja, "der tilsluttes".
- 51:42-51:46: "Jeg prøver lige at læse det igennem for at se, om jeg kan forbedre nogle steder."
- 52:07-52:09: "Nu kigger jeg på den første sætning."
- 52:24-52:27: "Jeg prøver lige at læse og se, om der er noget, man kan gøre bedre."
- 52:45-53:06: "Her laver jeg lige lidt om på sætningskonstruktionen. – Øøøh, hvad var det nu, jeg ville der. Øøøh, nå, det kan jeg ikke lige huske, hvad det var, jeg ville der. Jeg synes lige, jeg havde en god løsning inde i hovedet, men den stak af [havde slettet starten af 2. sætning: "Årsagen til", men bibeholdt det]."
- 54:00-54:27: "Nååh, det er måske dét, det betyder. Lige nu kigger jeg på "interventions that divert and contain feces", og jeg tror måske, at "contain" betyder noget lidt andet end "indeholder". Jeg tror måske snarere, at det betyder, at det "opsamler". Det giver i hvert fald mere mening i konteksten."
- 54:44-54:56: "Og vi tager lige og skriver "hos indlagte patienter" og ikke "i indlagte patienter", så vi ikke bare snupper den engelske præposition."
- 55:22-55:25: "Ja, jeg har ikke så meget mere."

(b) Respondent 2

- 01:04-01:17: "Jeg har lige læst den første sætning her og orienteret mig om, at det er noget med inkontinens, og så er jeg startet på at oversætte til dansk."
- 01:32-01:38: "Jeg skal lige læse den sidste sætning igennem [sætningen før det afsnit, der skal oversættes] for at danne mig et overblik over, hvad det egentlig drejer sig om."
- 1:52-03:02: "Jeg skal lige slå et enkelt ord op for at være helt sikkert på, at jeg har forstået det rigtigt, og jeg prøver lige medicinsk ordbog fra Gyldendal. Det har den ikke forstået, så jeg går lige ind i en anden ordbog for at tjekke det. Der er jeg sikker på, at det står [Gyldendals Røde Ordbøger]. Det er ordet "fecal", som jeg er lidt i tvivl om. – Det er mærkeligt, at det ikke stod i den medicinske ordbog, men jeg prøver lige at stave det på en anden måde. Der bliver foreslået en anden stavemåde, men der står det så ikke. Men jeg bruger ordet "fækal", som stod inde i Gyldendals Røde Ordbøger. Det er det ord, jeg vælger. Så går jeg videre med den næste sætning."
- 03:12-03:21: "Der er lige noget med ordstillingen, så jeg skal hen i den anden ende af sætningen for at have fat i, hvordan jeg skal gå videre med verbet her."
- 05:19-05:30: "Nu har jeg fået oversat den der sætning, som var lidt kringlet, så nu læser jeg lige den engelske igennem igen, og så læser jeg den danske for at være helt sikker på, at jeg har forstået det rigtigt."
- 05:52-05:57: "Jeg retter lige et forholdsord, som jeg ikke er tilfreds med." [Rettede "på indlagte patienter" til "hos indlagte patienter"].
- 06:08-06:22: "Og så tror jeg lige, at jeg indsætter et par tankestreger rundt om noget, hvor der på engelsk er kommaer [ved "– især på intensiv afdelingen –"], ja, og så går jeg videre til næste sætning."
- 06:47-07:01: "Ja, så kommer der en lidt vanskeligere sætning med nogle ord, som jeg nok kommer til at slå op for at få helt styr på, men jeg laver lige en foreløbig oversættelse af den, så jeg ligesom har fod på, hvordan den skal vendes."
- 07:20-07:23: "Ja, vi tager lige et opslag her." [tjekker "divert" i Gyldendals Røde Ordbøger].
- 07:40-08:09: "Slår "divert" op. Hmm – "omlægge". Må se om medicinsk ordbog er mere rigtig. Den foreslår hele tiden "omlægge" eller "omlede". Vi prøver lige at skrive "omlægge", og så ser vi, hvordan det ser ud, når sætningen er færdig."
- 08:48-09:13: "Øh, ja. Nu stod der noget på latin her ["perineal dermatitis"], som måske, måske ikke, kan bruges på samme måde på dansk eller i en dansk oversættelse. Men det slår jeg lige op for at se, om det er i den medicinske ordbog fra Gyldendal, som jeg har på min pc."
- 09:23-09:39: "Perineal som har sammenhæng med bækkenbunden", ja, det kan vi i hvert fald bruge på latin, og "dermatitis som er hudbetændelse" kan vi også bruge. Så den tager vi."
- 09:54-10:43: "Og jeg ved ikke rigtig, om det her skal være "omlægger" eller "omleder". Det kan man ikke rigtig se af indholdet. Nu har jeg ikke læst hele teksten, og det ville jeg nok have gjort, hvis jeg havde lidt mere tid. Ofte er det sådan, at jeg bare går i gang med at oversætte, men da det her er et afsnit lidt længere nede i teksten, så ville jeg jo have startet forfra og have orienteret mig lidt og måske også have kigget i nogle paralleltekster, men det har jeg ikke indtil videre givet mig tid til, fordi det er jo et spørgsmål, om man "omlægger" eller "omleder" noget her. Vi lader den stå foreløbig."
- 10:53-10:55: "Og går videre til den næste sætning."
- 11:27-11:58: "Ja, den er jeg vist kommet afsted med ret hurtigt. Så vi går videre til den næste sætning, og her står der noget, som er et navn på et firma og noget adresse, og det skal jo ikke oversættes, så det skriver jeg af, som det står – dog vil jeg undlade "The" i starten af det."
- 12:08-12:24: "Her kunne man også overveje at oversætte det her system i parentes til dansk, men det vil jo afhænge lidt af målgruppen."
- 12:36-13:11: "Da målgruppen, kan jeg læse her, er nogle, der i forvejen beskæftiger sig med inkontinens, og da det er et seminar i Danmark, hvor deltagerne i forvejen er bekendt med produktet, beslutter jeg mig for ikke at oversætte det. Hvis det havde været en anden målgruppe, fx den videnskabsetiske komité i Danmark, hvor der også er lægfolk, så ville jeg have oversat det, men det vælger jeg så ikke at gøre her."
- 13:51-13:55: "Og jeg går over på side 2 i afsnittet, eller over på næste side her."
- 14:36-14:43: "Jeg har lige oversat en sætning her, som der ikke har været nogle videre problemer med, såvidt jeg kunne se, men jeg skal lige have læst den igennem."
- 14:56-14:58: "Ja, men så kigger jeg lige på den næste sætning."

- 15:01-15:07: "Nu kommer der noget forklaring på, hvad det her udstyr egentlig består af. Det skal jeg lige læse igennem."
- 15:20-15:32: "Ja, det har jeg nu gjort, og jeg går i gang. Der er vist nok et til ord, jeg skal have slået op lidt senere hen, men jeg går straks i gang med at oversætte og prøver at danne mig et indtryk over sætningen."
- 16:05-16:39: "Jeg kommenterer lige noget her. Det er altid det, der er problemet med, at på engelsk der stiller man alle mulige ord foran [navneordet] som adjektiver, og det kan man ikke på samme måde på dansk, så derfor laver jeg om på en måde her. Der står "an annular silicone low pressure balloon", og det laver jeg så om, fordi det der "low pressure", det kan jo ikke stå her, og "silikoneballon" skal være ét ord, så derfor skriver jeg "silikoneballon med lavt tryk".
- 17:14-17:39: "Ja, nu er jeg sådan set færdig med afsnittet, men der var lige noget her med "a pouch", som jeg lige skal have slået op. "A pouch flange adapter" – jeg skal lige have det der "pouch ..forslag til oversættelse, så jeg går lige ud i Gyldendals den røde ordbog og kigger på det."
- 18:00-18:53: "Her kan jeg nok ikke ... Jeg får en oversættelse her, der hedder "en pose", men jeg har lidt problemer med det, fordi der længere henne i sætningen står "collection bag", og det vil jeg også oversætte med "en indsamlingspose" ... Ja, så jeg læser lidt videre ned i teksten, og det hjælper mig ikke noget videre, såvidt jeg kan se ... så jeg prøver lige at slå "pouch" op i en anden medicinsk ordbog, jeg har, for at se, om der er et andet udtryk, eller der er en anden forklaring, som jeg kan bruge til noget."
- 19:21-21:10: "Ja, her står der "sæk" for "pouch", men altså det er jo ... det kan jeg ikke bruge i hvert fald, så jeg vælger noget andet her og laver det lidt om og skriver i stedet for "en flangeadapter til posen i den proksimale ende", og så er der "en indsamlingspose" her, dvs. at "pouch" og "bag" bliver her oversat ens. Jeg slår lige "bag" op og ser, om der skulle være noget andet til det. [i Gyldendals Røde Ordbøger] ... og her kommer den også med "sæk" og "pose". Man kunne jo selvfølgelig også overveje simpelthen at beholde "pouch", og man kunne også vælge at gå ud i Google og se, om der derude er noget, der hedder en "pouch flange adapter". Det kunne vi godt prøve. Jeg prøver lige."
- 21:46-24:52: "Ja, det jeg så .. der står en masse om det herovre også, men det jeg faktisk gør her, det er, at jeg lige prøver at se, om der måske skulle være sider på dansk, hvor man bruger "pouch flange adapter" for at se, om vi kan finde noget her ... og det er ikke tilfældet. Jeg prøver at gå tilbage engang. Og her har jeg faktisk fundet lige den her tekst, som vi sidder med. Jeg prøver lige at gøre noget frækt her ... Noget frækt som Anne Mette nu får at se, som man ellers ikke gør. ... Man kan sommetider gøre det, at man tager sin engelske oversættelse og sin engelske tekst, og så sætter den ind i Google og ser, hvad den kommer ud med på dansk, fordi sommetider så indeholder Google faktisk nogle forslag, som godt kan bruges, men det kommer altså stadigvæk ud med "pose", og det kunne vi jo ikke bruge her. Så jeg vælger at beholde det, som vi foreslog. Det jeg så altid gør i sådan noget som det her, det er, at jeg laver jo altid stavekontrol, og så læser jeg det igennem igen. Og "fekal", den vil altså have, at der skal stå "fækal", det kan man selvfølgelig også gøre i stedet for, det er da i orden. Her kommer den med noget, og det er da meget fint, at det skal være ét ord. Jeg er kommet til at skrive "intensivafdelingen" i to ord, det skal være i ét ord. Og så siger den, at nu er der ikke mere [stavekontrollen], og når der nu ikke er mere, så gør jeg selvfølgelig det, at nu læser jeg det hele nøje igennem igen og sammenligner det med den engelske tekst. Hvis det her nu havde været noget, jeg skulle aflevere til en kunde, så havde jeg jo haft mere tid og havde gået det hele lidt nøjere igennem, men i det her tilfælde så tager jeg det oplæg, jeg har fået, og så læser jeg det nøje igennem én gang til for at være nogenlunde sikker på, at jeg har fået rigtigt fat i det."
- 26:20-26:28: "Jeg finder lige et lille ord hernede, som jeg ikke har fået slået op, nemlig "an annular", så det skal jeg også lige have slået op."
- 26:39-26:59: "Ja, jeg skal lige have slået "annular" op. Vi tager lige den medicinske ordbog først, og det betyder "ringformet", og det skal faktisk ifølge den her ordbog være med et "æ" ["annulær"], og det retter jeg så."
- 27:20-27:22: "Det tror jeg – det var det."
- AMG: Må jeg lige spørge til "fækal"? Hvad var det, der gjorde, at du rettede det fra "e" til "æ"?
- RESP.: Fra "e" til "æ"? Det var kun, fordi da jeg lavede stavekontrol, så protesterede den mod det, og så får vi en rød streg, men jeg har set begge stavemåder. Ude i den medicinske ordbog står det med "e", og i Gyldendals står det også med "e". Så det er ligegyldigt, om det er det ene eller det andet. Hvis jeg nu ville være meget pernitten med det her, så ville jeg gå ud og slå det op i retskrivningsordbogen. Det

kunne man så gøre. Det er så ikke altid, at ordene står der, men det her står der uden tvivl, så der ville man få en afgørelse, men det gjorde jeg så ikke lige.

(c) Respondent 3

- 00:22-00:59: "Jeg plejer jo at oversætte indlægssedler, så der er nogle andre ... hvad hedder det ... opslagsværker, som jeg vil bruge, end jeg sikkert vil bruge her, og det er det der Korpus, Lægemiddel korpus, som jeg har logget på, og jeg tror ikke, at jeg kan bruge det her, men nu er jeg logget på, og så bruger jeg nogle gange Gyldendals ordbøger, og så bruger vi ... eller bruger jeg ... Google Translate, og det bruger jeg ikke sådan, hvor jeg kopierer teksten, og så sætter oversættelsen over og ikke forholder mig til det, men det gør jeg, fordi nogle gange så kan der være nogle vendinger, som man så kan arbejde videre på, og det er faktisk meget smart, hvis man er gået i stå, synes jeg."
- 01:47-01:59: "Det første jeg plejer at gøre, inden jeg går i gang med at oversætte er at læse teksten igennem, for ellers har jeg meget svært ved at forholde mig til tekstens kontekst, så det bruger jeg lige lidt tid på .."
- 02:46-02:49: "Og så tænker jeg, når jeg sidder med sådan en tekst her: Hvem er målgruppen?"
- 02:50-02:53: AMG: "Ja, det må du så ikke vide desværre. Det er derfor, der sidder den seddel henover".
- 02:53-03:33: "Okay, godt, fordi at jeg vil så sige, at det gør det lidt sværere for mig at oversætte, fordi der er jo nogle ord, fx "inkontinens" og det der "fecal", hvor jeg tænker, at havde det så været lægmandens gruppe, så havde jeg anvendt nogle andre termer, som fru Jensen ude i Valby ville kunne forstå, og hvis det havde været fagpersoner, så havde jeg ligesom bibeholdt den terminologi, så det vælger jeg at gøre nu, fordi jeg ikke aner, hvem målgruppen er, og fordi at jeg ved, at hvis det så er læger, der skal læse det, så ved de jo 100%, hvad de her termer, de ... altså hvad de betyder."
- 04:05-04:19: "... Det er fordi, at nu er jeg kommet til "management", og det er jeg lidt i tvivl om, hvordan jeg skal oversætte, om jeg skal omformulere sætningen helt, eller ... Det er det, jeg sidder og tænker over nu, så ..."
- 04:33-04:44: "Fx så vælger jeg at udelukke "step", fordi jeg vil bare skrive: "Det første, der skal foretages .."
- 05:28-05:43: "Og så vælger jeg fx at oversætte "eliminate" med "eliminere". Jeg kunne også skrive "udelukke", men jeg tænker, at .. fordi jeg har tænkt, at målgruppen er fagpersoner, så holder jeg stilen, eller hvad man kalder det."
- 06:07-06:26: "Og så har jeg fx valgt "the source of the incontinence", der har jeg så skrevet "eliminere det eller de faktorer, der ligger til grund for inkontinens", jeg kunne fx også skrive "kilden", men jeg synes bare, at det lyder bedre, og det handler selvfølgelig også om, hvordan man synes, at sproget det kommer til at flyde. Det kan også være, at jeg ændrer det, når jeg læser teksten igennem til sidst."
- 06:38-06:58: "Og så slår jeg det der "fecal incontinence" op. Jeg ved godt, hvad det er, men jeg er lidt i tvivl om, der er nogle bestemte måder, man oversætter det på, og jeg tænker, at det er sådan lidt en term, der godt kan blive misforstået, så den vælger jeg at kigge på, hvordan man evt. i Lægemiddelkorpus har oversat."
- 07:15-07:18: "Og det var der. Det er jo altid fantastisk."
- 07:20-07:44: "Og så i Lægemiddelkorpus, der er sådan en hel .., sådan en hel kontekst, hvor det her det indgår i, og så plejer jeg at læse dem igennem, sådan hurtigt, for at se, om det er noget, jeg kan bruge i min oversættelse, og det ser det ud til her, for jeg kan se, at det er noget, som er oversat med nogle fagtermer, hvor de ikke er omformuleret til lægmandstermer, og det er jo det, jeg har valgt at gøre med min oversættelse her, så jeg tænker, at det kan jeg også bruge her."
- 07:53-07:55: "Så jeg skriver "fækal inkontinens"."
- 08:26-08:37: "Det er så et eksempel på, at jeg har glemt at læse sætningen helt igennem, for nu skulle jeg til at oversætte ordret, men så ser jeg så, at på dansk der vil det lyde bedre at sætte noget af det, der står til sidst i den engelske sætning foran i den danske."
- 09:23-09:43: "Og så tænker jeg på "intensive care" nu, altså om jeg skal oversætte det med "intensivafdeling", eller om der er andre og bedre termer, så det vælger jeg også at slå op .. og det har jeg også valgt Lægemiddelkorpus til."
- 10:02-10:21: "Og det har de så oversat på Lægemiddelkorpus med "intensivafdeling", og den term, den vælger jeg at bruge, fordi det var også det, der kom til mig ved første indskyldelse, og det er noget, jeg også har brugt tidligere. Hvis ikke jeg havde valgt at bruge det, så var jeg gået videre på fx Google eller havde søgt på nogle paralleltekster."
- 11:01-11:15: "Og det vælger jeg lige at markere [TEKST: "i særdeleshed på intensivafdeling"] med gult, fordi at der er noget med syntaksen, jeg synes, at der virker lidt .. det kunne jeg godt kigge på igen, og så vælger jeg altid at markere det, for så ved jeg, at så er det noget, jeg lige skal kigge på en ekstra gang."
- 12:01-12:04: "Nu læser jeg lige teksten igen for lige at se, at jeg ikke misforstår noget."

- 13:02-13:30: "Når jeg oversætter, så har jeg det faktisk bedst med og komme med sådan en råskitse, og så kan jeg godt finde på .. og ofte så går jeg tilbage i sætningen, og så redigere den løbende, fordi så føler jeg, at jeg arbejder ... altså at det er i min hukommelse, at sætningen er i hukommelsen, og så kommer der ofte nogle bedre forslag ud af det, hvis jeg sådan sidder og modellerer lidt med det.
- 14:15-14:35: "Så har jeg valgt at bruge .. i den engelske tekst der står der "or the result of another treatment that cannot be discontinued", og der kunne man så vælge at skrive "en behandling, som ikke kan seponeres", og jeg har så valgt at bruge "seponeres", fordi at jeg tænker, at målgruppen er fagpersoner."
- 15:14-15:42: "Så er jeg faktisk lidt i tvivl om, hvad sætningen overhovedet betyder ... så jeg vælger faktisk først at putte den ind i Google Translate, fordi så kan det være, at jeg kan udlede en betydning, selvom jeg godt ved, at de ofte laver nogle forkerte oversættelser, men jeg kan ofte finde ud af, hvad det betyder, og det jeg er lidt i tvivl om, det er "Therefore, intentions that divert and contain feces often are essential to reduce ..." bla bla bla."
- 16:28-16:36: "Og havde jeg siddet med en tekst, som her på mit arbejde, så havde jeg bare kunnet kopiere den, så havde jeg ikke siddet og skrevet den selvfølgelig [i Google Translate]."
- 17:30-17:39: "Og det får jeg så ingenting ud af overhovedet, så det vælger jeg at se helt bort fra, og så må jeg lige læse lidt videre i teksten, for at se om jeg kan finde ud af, hvad det betyder det her."
- 17:59-18:18: "Nu vælger jeg, og det ville jeg selvfølgelig aldrig slippe afsted med ... nu vælger jeg at oversætte sætningen med noget, jeg tror, det er, fordi når jeg så har hele teksten oversat, så kan jeg gå ind og undersøge i dybden, hvad er det her, hvad betyder det her, fordi det er altid farligt at gætte."
- 18:35-18:47: "Og nu vælger jeg at bruge, og det kan man så sige, at det er banalt, men nu vælger jeg at slå "divert" op i Gyldendals Ordbøger, og det er fordi, det er også et ord, der kan have alle mulige forskellige betydninger."
- 19:56-20:04: "Og så hvis jeg er lidt i tvivl om, hvad den her term, den skal bruges til, så skriver jeg den ned på et stykke papir, for så kan det være, at det giver bedre mening, når jeg slår nogle af de andre termer op."
- 20:29-20:33: "Og jeg ved godt, at "contain" betyder "indeholder", men jeg tror, at det betyder noget andet her."
- 20:40-20:43: "Se, det er nok noget med at "behersker", "kontrollerer."
- 20:53-21:01: "Og så vælger jeg også lige at tjekke i Lægemiddelkorpus for at se, om der er en sætning, hvor det her indgår ["divert"]."
- 21:18-21:21: "Og det er der ikke, så nu vælger jeg at lave en gætte-oversættelse, og så kigger jeg på den."
- 21:39-22:43: "Og allerede igen, nu har jeg skrevet: "Derfor er det ofte nødvendigt med tiltag, der kontrollerer feces", og så bliver jeg utilfreds med "tiltag", fordi sætningen har arbejdet i mit hoved, og jeg vil hellere bruge "foranstaltninger" ... så jeg ser det egentlig mere som sådan .. den tekst som et slags kunstværk, at man sådan oparbejder den, og derfor så ville jeg aldrig kunne gøre den færdig i løbet af 5 min., for den bliver en råskitse, og så er der noget, der arbejder oppe i hovedet på mig, og så kommer man sådan løbende – eller jeg kommer løbende i tanke om bedre termer. – Fordi man kunne sige, at man kunne også have valgt en strategi, hvor jeg tager ord for ord, og så siger jeg, at jeg oversætter det, men det skal også give mening for den, der læser, og derfor så tror jeg, at det er rigtig vigtigt, at man ligesom prøver at modellere sætningerne, så de også .. altså ikke kun passer til målgruppen, men også ind i hele teksten som helhed ... at man ser den som sådan et stykke kommunikation og ikke bare ord."
- 23:06-23:18: "Så er jeg lidt i tvivl om et ord, jeg ikke kan udtale, men ... "perineal dermatitis" tror jeg, det er .. jeg slår det i hvert fald op, det er et eller andet hudting ..."
- 23:50-24:01: "Og det er så et ord, jeg ikke rigtig ved, hvordan jeg skal oversætte, så derfor så skriver jeg det på engelsk, og så lader jeg det stå, og så ser jeg, om jeg måske kan finde en paralleltekst ["perineal dermatitis"]."
- 25:53-26:06: "Og nu slår jeg "stool" op, det har jeg mine tvivl om, og det gør jeg på Gyldendals Ordbøger, for jeg tænker, det er sådan et bredt opslagsværk, som måske kan hjælpe mig."
- 26:50-26:57: "Jeg er lidt i tvivl, om det der "stool", fordi at det kan betyde rigtig mange forskellige ting."
- 27:28-27:40: "Og så igen, så lader jeg lige det der "stool" stå, fordi jeg er lidt i tvivl om, hvad jeg skal bruge det til, så det markerer jeg også med gult, og så kigger jeg på det til sidst."
- 27:46-28:00: "Og så kommer der så et ord "Flexi-Seal Fecal Management System". Det vælger jeg at lade stå, for jeg tror, at det er et trademark eller et eller andet bestemt system, som man bruger, så det oversætter jeg ikke."
- 29:02-29:04: "Og så bliver jeg lidt nysgerrig."

- 29:23-29:42: "Det jeg tænker, at jeg vil gøre, det er, at jeg kunne godt tænke mig at se, hvad det her, det var for noget, det der Flexi-Seal Fecal Management System, så det prøver jeg lige at google, det er jo altid så dejligt med Google, for at se om jeg kan se billeder af den, eller jeg kan se en beskrivelse."
- 30:20-30:31: "Og så ser jeg, at der er et link, øverste link er fra det der Convatec, som er den, der er producenten af det her system, så det går jeg selvfølgelig lige ind på, for at se om jeg kan finde ud af, hvad det er for noget."
- 30:47-31:03: "Og der kan jeg jo så se, at det er noget, man kan bruge til at beskytte huden i forbindelse med en infektion. Jeg går lige ind og ser, hvad det er for noget."
- 31:37-31:58: "Så man kan sige, at når jeg oversætter, altså, så synes jeg egentlig, at jeg er meget pragmatisk, når jeg gør det. Jeg tænker ikke bevidst over alle de strategier, jeg nu har lært på CBS, men der er selvfølgelig nogle strategier, men jeg synes, at det kommer sådan løbende til mig, alt efter hvad det er for en tekst, jeg oversætter, så vælger jeg derudfra, og alt efter hvor meget tid jeg har selvfølgelig."
- 32:35-33:06: "Og faktisk – hvis nu det her havde været i professionel sammenhæng, så ville jeg have læst hele rapporten igennem, så jeg kunne se, hvad er det, det her det drejer sig om, og så ville jeg have søgt på en lignende tekst på nettet og så set, hvad kunne jeg finde af danske tekster, hvor jeg kunne hugge – simpelthen bare tyvstjæle og selvfølgelig forholde mig kritisk til det, men det ville jeg have gjort, hvis jeg havde 5 timer, men det har jeg ikke nu, men det er det, jeg ville have gjort."
- 33:12-33:33: "Det er i hvert fald et apparatur, kan jeg se, og det er nok til mig. Det er noget, som man bruger på hospitaler for at kunne beskytte huden. Lige nu er det nok, men igen – var det noget i mit job, så havde jeg selvfølgelig gået videre med det."
- 34:46-35:19: "Liquid or semi-liquid stool". Og den der "stool", jeg synes, at den er farlig, fordi jeg kan godt se, at det kan betyde afføring, men prøv at tænke, hvis det ikke gør det, og man så afleverer sådan en tekst, så kan man komme vældig galt i byen. Og så ville jeg nok lige præcis her have konsulteret en af vores læger og så have talt med ham om, hvad kan det her være for at være helt sikker, for det er et sådan lidt ømtåleligt emne faktisk også med afføring, det vil være lidt træls, hvis man kommer til at lave noget, der var forkert."
- 35:30-35:35: "Vandige afføringer" [tjekker "liquid stool" i Lægemiddelkorpus]. Okay, så det er det."
- 35:49-36:04: "Og så ved jeg, at jeg før – det kan jeg huske – at jeg ikke kunne oversætte det der "stool", og det har jeg så markeret med gult, så er jeg helt sikker på, at det er afføring."
- 37:08-38:26: "Nå, så er der det her dejlige ord "device", som jeg kan huske, at vi har haft i undervisningen. Hvad vil jeg kalde det ... ikke "apparat", jeg vil kalde det ... "apparaturet", det sidder lige på tungen, hmm Jeg ved, at der er to småoversættelser for "device", og jeg leder efter et, og jeg kan ikke huske, hvad det er, så jeg slår det op i Google og håber på, at der kommer andre end "apparat" – eller ikke i Google, på Gyldendals. ... "Anordning", nej ... det synes jeg er noget andet. Jeg bruger "apparat". Det er ikke det ord, jeg ville vælge, tror jeg, men nu skriver jeg det for at komme videre i teksten."
- 39:00-39:06: "Jeg tror, at det der "cannula" er et rør, men jeg er ikke sikker, så jeg bliver lige nødt til at kigge igen."
- 39:37-39:49: "Se, det er en kanyle, og så ved jeg jo, at jeg havde det billede herinde, og så vil jeg lige kigge, om jeg nu også synes, at det ligner en kanyle, eller jeg synes, at det ligner noget andet."
- 40:43-40:51: "Og så kigger jeg lidt på det her billede [www.convatec.com], og så kan jeg se, at det er sådan en slags kanyle. Det er fint nok til at starte med i hvert fald."
- 41:38-42:04: "Og nu kan jeg se, at nu er det så en beskrivelse af den her anordning eller det her apparat, som ... og der ved jeg, at .. nu prøver jeg bare at oversætte det sådan lidt ordret, og så kigger jeg på det igen, sådan flere gange, og så laver jeg lidt om på det løbende, så jeg kan se, at det bliver oversat rigtigt, men det er simpelthen for at få alle ordene med, og så kan jeg bytte lidt om på det bagefter, så det er det, jeg gør nu."
- 42:31-42:40: "Og nu er der nogle ord, jeg ikke kan oversætte ["pouch flange adapter"], så skriver jeg dem på engelsk, fordi så er det min intention at gå ind og google dem, for jeg tænker, at der kan jeg måske finde en produktbeskrivelse af det her på dansk."
- 43:42-43:59: "Og se, så ved jeg jo, er jeg ret sikker på, at der er nogle fagtermer, som bruges i forbindelse med beskrivelse af sådan et apparatur der, så det vil jeg så prøve at se, om jeg kan finde på Google, så jeg er sikker på, at jeg bruger de rigtige termer."
- 44:08-44:22: "Og der vil jeg prøve at gå ind og skrive produktets navn i Google-søgefeltet, og så skriver jeg "site dk" bagefter for at se, om jeg kan få nogle danske sider frem om det her."

- 45:31-48:39: "Og så kan jeg se, at den også bliver kaldt "Abviser", så det prøver jeg lige at skrive. Og så skriver jeg site dk for at se, om der er nogle danske beskrivelser af det her. Og det er der, der er ConvaTec DK, så den side vælger jeg at gå ind på, hvis jeg kan komme ind. ... Og så vil jeg se, om Her er så rigtig mange ting, jeg kan bruge, kan jeg se. Så vil jeg vælge at revidere nogle af mine termer i hvert fald, hvis jeg kan bruge det tekst, jeg kan finde herinde. Så kan jeg se, at det er et katetersystem, og se, dét var jo rigtig dejligt det her. En silikonekateterslange .. det erstatter jeg så. Jeg havde først skrevet "silikonekanylen" .. det erstatter jeg. .. Så kigger jeg lige i den engelske tekst. .. Jeg plejer faktisk at arbejde med 2 skærme, fordi så kan jeg have den engelske tekst på den ene og den danske tekst på den anden, men nu gør vi det her ... "Low pressure balloon" .. "opsamlingspose" ... Jeg leder efter det der "low pressure balloon", om jeg kan finde ud af, hvad det hedder. ... Og det kan jeg så se, at det hedder en "lavtrykscuff", som de så har valgt ikke at sætte i ét ord. Det gør jeg her, fordi det er rigtigt. Og der kan man sige, at det der "lavtrykscuff", altså det er jo kun fordi, at jeg tænker, at det er til fagpersoner. Hvis ikke det var, så ville jeg vælge at være nødt til at beskrive det. Jeg ville nok skrive "lavtrykscuff", og så ville jeg lave en parentes: "(som er .. bla bla bla)"."
- 48:55-49:06: "Det er jo fantastisk det her. Det ser ud som om, det er taget herfra, eller, det ved jeg ikke, om det er, men det ligner ..., og så kopierer jeg simpelthen bare, for det er så tæt på oversættelsen."
- 49:54-50:00: "Nu læser jeg det lige højt for mig selv. Jeg kan bedst ... godt lide at læse det højt, hvis ikke der er nogle, jeg forstyrrer."
- 50:07-50:22: ""Apparatet" ... jeg skal lige se, hvad de kalder det ... "systemet". Jeg synes, "apparat" henleder tanker på et tv, hvis nu jeg skriver "systemet"."
- 51:28-53:45: "Så sletter jeg det her ["Posen forbinder opsamlingsposen"], fordi man kan sige, i den engelske tekst der har man ligesom valgt at beskrive apparatet med tre forskellige ting, altså en lavtrykscuff, og så den der "pouch flange adapter", som "connects to the collection bag", og jeg har så valgt at skrive "en blød silikonekateterslange med en lavtrykscuff i den ene ende og en tilslutning til påsætning", så der er de egentlig kombineret i ét ord. Dét er så min oversættelse. Så ville jeg så, altså hvis jeg så skulle arbejde videre på teksten, så ville jeg så begynde at finde paralleltekster og så se hvad, altså jeg ville kigge nærmere på det her system, der ligger herinde, og så se, er der noget andet, jeg kan bruge. Og så ved jeg, at jeg har det der ... "perineal dermatitis", og jeg tænker, at det kan være, at jeg kan finde noget om det inde den her side også. .. (Tjekker i Gyldendals Røde Ordbøger). .. Og fordi vi ikke her på kontoret har nogle medicinske ordbøger, jeg kan slå op i, så er det lidt Aah, det hedder bare "perineal" ... og så igen, hvis jeg så havde haft noget mere tid, så ville jeg gå ind og se, hvad er det her "perineal dermatitis", men jeg kan så regne ud, men det er jo kun gætværk, og det er jo rigtig farligt at begynde at gætte, at det jo er ... at det er noget med noget irritation omkring endetarmen pga. afføringen, som ikke er normal. Men det ville jeg aldrig bare lade stå, jeg ville altid tjekke det, så det er det."

(d) Respondent 4

- 00:03-00:23: "Så vil jeg starte med at sige, at det så er noget anderledes, end jeg plejer, fordi jeg plejer at have en tekst, jeg får leveret som fil, og så plejer jeg at have den liggende i Trados. Og så plejer jeg at have en TM. Det får jeg næsten altid, når det er medicin, fordi det er medicinbureauer, og bureauet sender en TM med."
- 00:24-00:25: AMG: "Okay. Må jeg spørge dumt: Hvad er en TM?"
- 00:26-00:52: "Det er en Translation Manual. Det er den der hukommelsesfil, hvor deres tidligere oversættelse ligger i. Fordi specielt i medicin der er der typisk en del krav til terminologien. Det kommer fra en virksomhed, der har bedt mig oversætte. De har deres egne ønsker til noget bestemt terminologi. Det ligger så i en TM."
- 00:56-01:20: "Udover det så er der jo masser af myndighedskrav. Det kommer helt an på, hvad det er for noget tekst, men der kan så være en ordliste – en elektronisk ordliste, hvor man hele tiden kan slå op i en oversættelsesform ... Så på den måde så er den der [tekst] lidt anderledes."
- 01:25-01:51: "Jeg plejer at kigge på, hvad det i hele taget er for noget. Nu kan jeg så se her, at det er en opgave, og der står noget om kommunikationssituationen ..., og det er noget, der skal bruges på et seminar."
- 02:13-02:42: "Og så vil jeg godt vide, om det er noget tekst, som de her seminardeltagere de får udleveret eller det bliver præsenteret i en tale – altså noget som en oplægsholder står og siger .. men jeg vil mere gå ud fra, at det er et stykke papir, som de får udleveret."
- 02:46-02:58: "Så har jeg ligesom kommunikationssituationen – at det er et stykke papir, som de får stukket i hånden, mens de sidder til et seminar. Godt."
- 03:02-03:05: "Så skal jeg lige se, hvad teksten handler om, fordi det var jo så noget om inkontinens."
- 03:23-03:31: "Okay. Det ser ud til at være noget med noget nyt, et firma har fundet på, som de nu skal præsentere."
- 03:42-03:52: "Nu vil jeg så bare lave oversættelsen i Word. Det er jo så ret usædvanligt for mig. Det gør jeg aldrig. Men det bliver jeg nødt til."
- 04:08-04:14: "Og så starter jeg så sådan set bare fra en ende af, og så ser jeg, hvad der sker undervejs."
- 04:23-04:27: "Management", det plejer at være "behandling", så det sætter jeg det til indtil videre."
- 04:34-04:36: "Identify" det betyder "identificere".
- 05:19-05:26: "Så kommer jo det der"fecal incontinence ... hospitalized patients" ... det starter vi lige med."
- 05:30-05:33: "Gyldendals Røde Ordbøger – det er altid et godt udgangspunkt."
- 05:42-06:05: "Fecal". Så slår jeg op i engelsk-dansk. Arh – "fækal", selvfølgelig. Det er jo fordi, at når jeg ser noget med "inkontinens", så tænker jeg, at det er noget med "urin inkontinens".
- 06:14-06:17: "Nu skal jeg lige se – nu kommer der en ret lang sætning, så skal jeg lige læse den igennem først."
- 06:30-06:43: "However", det kan jeg sige, at det er "imidlertid", og så kan jeg se, at vi skal lige have subjekt først ..."
- 06:51-06:58: "In" er "hos", "hospitalized" er "indlagte patienter".
- 07:02-07:12: "Og så skal jeg have et verbum. Næ, det skal jeg ikke."
- 08:58-09:12: "Discontinue" – man kan godt sige "seponere", men det bruger man mest ved medicin ...
"som ikke må afsluttes", tror jeg, at jeg bruger her."
- 11:36-13:47: "Dermatitis" det er i hvert fald ... "dermatitis" bruger man. "Perineal" kan jeg lige slå op [tjekker Gyldendals Røde Ordbøger] .. her med "æ" i "perinæal". .. Tjekker lige en medicinsk ordbog. Medicinordbogen.dk. ... Så skriver vi "%perineal%", for så får vi det hele med. ... Nå med "e" ["perineal"]. Den stoler jeg altså noget mere på, end den der med æ'et. ... "for at nedsætte perineal dermatitis hos indlagte patienter". Jeg forstår ikke helt sammenhængen med perineal dermatitis og inkontinens, men det kan være, at det viser sig senere."
- 15:25-15:27: "Det der "eksponering", det vender jeg tilbage til senere."
- 15:55-16:18: "Så vil jeg godt lige vide, hvad det er for et fantastisk udstyr [Flexi-Seal osv.]. ... Det er et eller andet slags kateter ..."
- 16:35-16:41: "Flexi-Seal Fecal Management ..", det er et navn, så det skriver vi bare."
- 17:36-17:43: "Division of" det vil jeg oversætte – "en afdeling af" .."
- 18:23-18:27: "Så er der det med "management". Det kan være "håndtering" eller "behandling".
- 18:43-18:46: "Jeg tror, jeg må tage "behandling". Det skal jo være sådan, at modtageren kan forstå, hvad det er, man siger."
- 20:06-20:18: "Så er der "device". "Device", det er jo "medical device", udstyr. Så jeg skriver "udstyr".

20:35-20:48: "Se, det er jo altid en lidt andet slags rør, hvis der er hul i det. Jeg tror, at jeg skriver "slange" ["en blød silikoneslange"]."

21:35-21:43: "Jeg tror, at jeg laver en relativsætning – "som er ca. 1 m. lang"."

21:53-22:25: "Annular", det ord kender jeg ikke. Det må jeg slå op. [Gyldendals Røde Ordbøger]. "Ringformet" Jeg synes, at "ringformet" lyder bedst i den her sammenhæng."

23:17-24:23: "Low pressure balloon" ... det hedder en ballon på dansk også. En "lavtryksballon af silikone" ... Det vil jeg godt vide med det samme [tjekker lavtryksballon på Google. Ser Flexi-Seal-systemet på Google]. Det er lige præcis det jeg sidder med."

26:14-26:18: "Jeg sidder og tænker på, at jeg også skal lave omvendt ordstilling, men det gør jeg bagefter." [I sætningen: "Udstyret består af en blød silikoneslange med en ca. 1 m lang ringformet lavtryksballon af silikone"].

26:52-27:11: "Og så kommer der en "adapter", en "pouch flange adapter". Så skal vi lige finde ud af, hvad kommer først "en adapter med en ...". Det går jeg ud fra, at det hedder på dansk – "en adapter"."

28:34-29:33: "Måske der findes noget på dansk. [tjekker på Google, søger på "Flexi-Seal", finder sider fra ConvaTec] .. Der var nogen, der havde skrevet om det på dansk først. Jeg troede bare – fordi der stod, at det var et nyt produkt, så gik jeg ud fra, at ... Se, der er jo faktisk det firma, som har skrevet noget om det på dansk i mellemtiden. ... Det er jo også smart. Så kan vi se, hvad de bruger af terminologi, som de er vant til at bruge... Så skal vi bare have en beskrivelse. "

30:00-30:02: "Nej, der er et billede af det. Jamen, det bliver bedre og bedre."

30:28-30:31: "En opsamlingspose" – der har vi" a collection bag". "

30:42-30:46: "Den der "pouch flange adapter". Hvorfor står den der ikke?"

31:07-31:10: "En "adapter". Det er sådan et eller andet samlingsled."

33:26-33:46: "Så ved jeg ikke, hvor lang tid vi skal blive ved her. Hvor lang tid vi har. For normalt ... jeg sidder jo ikke normalt og oversætter sådan et lille afsnit her. Jeg har jo mange sider, og så går jeg ind i emnet og finder ud af, hvad er det her for noget. Det kan der jo gå meget tid med, hvis jeg skal til at forske."

33:47-:

AMG: "Altså, det er helt op til dig. Hvis du synes, at det er sammenhængende, som det er. Altså, jeg er godt klar over, at det under de her forudsætninger så kan det ikke blive, som du gerne vil have det."

RESP.: "Jeg ville ikke aflevere teksten, som den er nu. Overhovedet ikke. Jeg ville lave noget research på det, på emnet, sådan så jeg får de fagtermer, der er rigtige, og så ville jeg selvfølgelig læse det igennem og se, om sproget hænger sammen, sådan så de mennesker der sidder med det hurtigt kan forstå, hvad det her er for noget. Så vil jeg lave almindelig stavekontrol og kommakontrol osv.

(e) Respondent 5

[starter med at skrive overskriften, slår straks "management" op i medicinordbogen.dk, går i gang med at oversætte første sætning].

- 02:32-02:36: "Jeg kan ikke huske, hvad "fecal incontinence" er. Jeg ved, at det er noget med afføring.... Det er konkurrenter til Coloplast, hvor jeg har arbejdet – ConvaTec."
03:03-03:05: "Ja, det hedder vist bare "fækal"."
03:11-03:23: "Jeg tjekker lige på Google – "fækal inkontinens" ... Det vil den da godt kendes ved."
03:49-: "Jeg slår lige "hospitalized" op ... om det bare er "indlagt" [tjekker medicinordbogen.dk og EU's termbase IATE + Gyldendals Røde Ordbøger – vælger "hospitalsindlagte"].

[tjekker "discontinued" i medicinordbogen.dk – vælger "ikke kan afbrydes"]

- 07:20-07:22: "Jeg læser lige sætningen igennem igen." [Anden sætning]
07:33-07:37: "Jeg tjekker lige et ord: "intensive care". [i medicinordbogen.dk]
07:56-08:00: "Det er ikke "pleje", kan godt være at det er "behandling". [vælger "intensiv behandling"]
08:46-08:48: "Interventions". [tjekker i medicinordbogen.dk]
09:23-09:24: "Divert". [tjekker i medicinordbogen.dk + EU-termbasen IATE] [vælger "omleder"]
10:07-10:10: "Jeg ved ikke, om man kan bruge ordet her om afføring."
10:31-10:38: "Jeg tjekker lige "contain". [tjekker i medicinordbogen.dk] ... "inddæmmer".
11:02-11:10: "Feces" [tjekker i medicinordbogen.dk], "den vil de ikke kendes ved".
11:32-11:35: "Det lyder også lidt pænere at sige "fæces".
12:22-12:23: "Essential" [tjekker i Gyldendals Røde Ordbøger].
13:03-14:05: "Perineal dermatitis" [tjekker i medicinordbogen.com + EU-termbasen IATE]. ... Mon ikke det hedder det samme? Sådan er det tit. [tjekker Google]. Ja, de bruger det samme på dansk. Plus ConvaTec."
15:00-15:01: "Exposure to" [tjekker Gyldendals Røde Ordbøger + medicinordbogen.dk] [vælger "udsættelse for"]
16:57-16:59: "Stool". Det kan jeg ikke huske, hvad betyder. [tjekker medicinordbogen.dk + Gyldendals Røde Ordbøger + EU-termbasen IATE] [vælger "fæces"]
17:57-18:04: "Så er det spørgsmålet, om de også kalder produktet det samme på dansk, Flexi-Seal Fecal Management System."
18:13-19:00: [Tjekker på Google: Flexi-seal fecal management system inkontinens convatec]. Det ser det ud til, når man søger på Google. Det er det samme. Flexi-Seal er et beskyttet navn."
20:16-20:21: "Indicate" – det prøver jeg lige at finde ud af, hvad betyder i denne her sammenhæng." [tjekker medicinordbogen.dk + Gyldendals Røde Ordbøger] [vælger "er nødvendig for"]
21:38-21:47: "Bowel" – hvad er det nu lige, det er her [tjekker i medicinordbogen.dk]. "Tarm" selvfølgelig."
22:21-22:25: [Tjekker "liquid" og "semi-liquid" i medicinordbogen.dk] [vælger "flydende" og "tyktflydende"]
23:14-23:15: "Silikone" [tjekker i Gyldendals Røde Ordbøger]
23:23-23:32: "Cannular". Det kan jeg ikke huske, hvad betyder. [tjekker medicinordbogen.dk]. "Kanyle".
24:10-24:35: "Annular". [tjekker i medicinordbogen.dk + Gyldendals Røde Ordbøger]. "Ringformet".
25:00-25:22: "Low pressure". [tjekker medicinordbogen.dk]. "Undertryksballon".
25:41-25:43: "Jeg tror lige, jeg skal tjekke på Google."
28:19-28:51: AMG: "Må jeg spørge dig her? Hvad tænker du, når du søger på den her?" ["low pressure balloon"]
RESP.: "Jeg tænker, at jeg godt kunne tænke mig at se billeder af den."
AMG: "Ja, okay."
RESP.: "Men jeg synes bare ikke, at der kommer så meget frem, når jeg søger på det her." ["flexi-seal ballon tarmkontrol"]
AMG: "Der er den her hjemmeside". [viser convatec.dk-hjemmesiden på sidste side i oplægget som kildeangivelse]. Så kan du se på deres hjemmeside."
29:05-: RESP.: "Jeg kan ikke helt finde ud af den ballon, de snakker om. Hvordan den er udformet."
AMG: "Det er også svært at forestille sig."
29:24-29:26: [går ind på hjemmesiden convatec.dk]
30:10-30:12: "Kanyle". [tjekker på EU-termbasen IATE]
31:00-31:03: "Gad vide, om det så er den der tingest." [er på convatec.dk, ser på billede af systemet]

- 32:01-32:28: "Synes godt nok det er lidt svært at udlede, hvad der er hvad i den her tekst. Om det er den ene eller den anden. Kan forestille mig at det var det der silikonekateter i stedet for en kanyle. Det lyder heller ikke særlig rart at skulle have en kanyle stukket op i endetarmen."
- 33:01-33:17: "Annular". "Ringformet". "Silikonelavtryksballon", kalder de den. Her kalder de den godt nok en "cuff". [tjekker "cuff" på medicinordbogen.dk]
- 33:43-33:57: "Jeg kan ikke gennemskue, om det er det samme, de snakker om. [tjekker EU-termbasen IATE]. Her er det engelske ord "cuff", det betyder også ballon, så det kan godt være, at jeg bare skal kalde det "ballon"."
- 35:33-35:35: "Nå, troede lige at jeg var ved at være færdig med sætningen. Håbede lige."
- 35:54-35:55: "Distal" [tjekker medicinordbogen.dk + Gyldendals Røde Ordbøger]

[skriver xxx i teksten, når hun ikke har løsningen på et ord og vender tilbage til det]

- 37:34-37:36: "Proksimal" er nok med "k" og ikke "x". Hvis det skal være dansk, skal det nok være "ks".
- 39:06-39:19: "Pouch flange adapter". Det kunne jeg godt tænke mig at vide, hvad det var. ... Jeg kan ikke huske, hvad en "flange" er." [tjekker medicinordbogen.dk]
- 41:18-41:22: [slår "pouch" op i medicinordbogen.dk] "En sæk. Jeg synes ikke, at det er en sæk."
- 41:40-41:42: "En pose." [tjekker i EU-termbasen IATE].
- 43:16-43:20: "Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre [mht. "pouch flange adapter"]. Må være kreativ." [vælger "posekanttillpasning"]
- 44:03-44:05: "Jeg er nødt til at læse det forfra for at få en sammenhæng på det."
- 45:35-46:20: AMG: "Kan du sige lidt om, hvad det er, der irriterer?"
RESP.: "Det der "pouch flange adapter". Jeg tror godt, at jeg godt nogenlunde kan gætte, hvad det er. At det er noget, der skal tilsluttes den der opsamlingspose, men jeg kan ikke finde det rigtige ord for det." [vælger "et posekantforbindelsesstykke"]
- 47:52-48:16: "Ja, jeg tror, at jeg siger, at det er det bedste bud. Der ville jeg nok også sige til dem, jeg oversætter for, at jeg er lidt i tvivl, og hvis det var kunden selv, ville jeg nok spørge: "Hvad kalder I sådan en dims? Man skal helst ikke kalde det noget forkert her."

Bilag 6 a-e, Interviewudskrifter

(a) Respondent 1

AMG: *Jeg har lige nogle indledende spørgsmål.*

Hvor længe har du arbejdet som oversætter?

RESP.: Jeg har arbejdet hos Lægemiddelstyrelsen i i alt 7 år. Tre år mens jeg stadig var studerende herude, men sådan 2 dage om ugen, og mit eneste job det var at oversætte Lægemiddelstyrelsens hjemmeside fra dansk til engelsk. Så har jeg arbejdet 4 år på fuld tid, deraf dog 1 år på barsel, som oversætter, stadigvæk hos Lægemiddelstyrelsen med deres hjemmeside.

AMG: *Har du kun arbejdet med medicinske tekster som oversætter?*

RESP.: Nej. Jeg har i ½ år arbejdet i bilindustrien.

AMG: *Det har været noget helt andet.*

RESP.: Det var noget helt andet, ja.

AMG: *Generelt, når du oversætter, læser du så teksten igennem, før du begynder at oversætte?*

RESP.: Nej, det gør jeg ikke. Det kan godt være – altså, det afhænger selvfølgelig lidt af, hvad det er for en tekst, men som regel starter jeg bare fra en ende af, men hvis det er en lidt længere tekst, så kan det godt være, at jeg lige bladrer den lidt igennem for at danne mig et overblik, men jeg læser den ikke som sådan. Jeg starter egentlig bare fra en ende af.

AMG: *Kan du huske, om du gjorde dig nogle overvejelser, inden du begyndte at oversætte?*

RESP.: Altsååå?

AMG: *Sådan indledende overvejelser i forhold til teksten?*

RESP.: Nej, ikke specielt. For at komme i gang med den første sætning blev jeg lige nødt til at have en lille smule kontekst. Ellers så var det lidt svært at få særligt ordet "management" der ... det drillede mig lidt. Der blev jeg nødt til at have en lille smule kontekst for at kunne oversætte, men ellers var det lige her ikke så vigtigt, præcis hvad konteksten var, men jeg kom i tanke om det undervejs, at det kunne måske egentlig have været meget rart at vide, hvad det egentlig var for en tekst, og hvem der skulle læse den [formålet blev ikke oplyst]. Den ligner enten en beskrivelse af et stykke medicinsk udstyr eller en patentansøgning eller sådan noget i den dur.

AMG: *Det er simpelthen med vilje, at du ikke har fået formålet at vide her.*

RESP.: Ja.

AMG: *Det er noget værre snyd.*

RESP.: Ja, men det er fint nok.

AMG: *Synes du, at du havde nogle problemer undervejs i oversættelsen?*

RESP.: Ja, der var nogle ord, der drillede mig lidt. Nu har jeg heller ikke nogen ordentlig medicinsk ordbog til rådighed.

AMG: *Det gør det selvfølgelig ikke nemmere.*

RESP.: Nej, det hjælper ikke, så der var ... men du kunne godt høre undervejs, hvad for nogle ord der voldte mig lidt problemer.

AMG: *Ja. Hvis jeg lige må sige nogle af de steder, jeg sådan lagde mærke til. Så vil jeg bare høre, om du kan huske, hvad du sådan tænkte undervejs, de steder du havde lidt problemer? Hvad tænkte du sådan, når du havde problemer med ordstillingen, når du ville vende rundt på den? Der var noget i anden sætning, hvor du startede?*

- RESP.: Med "Therefore, inventions that divert and contain feces are central to reduce perineal dermatitis in hospitalized patients", var det den?
- AMG: *Ja, jeg tror, det var den, du snakkede om der.*
- RESP.: Nå nej, det var "However, fecal incontinence ..." Det var fordi, da jeg startede med at læse den igennem, så kunne jeg godt se, at jeg syntes, at det gav bedre mening, hvis jeg hev det der med at "årsagen er ukendt" - det gav bedre mening på dansk, hvis jeg hev den lidt tidligere op i sætningen.
- AMG: *Der var det her med den lavtryksballon.*
- RESP.: Jamen, i og med at jeg ikke sådan helt ved, hvad det er, så er det sådan ret svært at lave en reel oversættelse af det.
- AMG: *Kan du huske, hvad du sådan havde ... sådan tænkte undervejs, hvordan du kunne løse det bedst?*
- RESP.: Jaaa, men jeg havde sådan flere idéer i hovedet, men jeg prøvede ligesom først at se, om jeg kunne finde ud af – først: Er der en let løsning? Det var der ikke. Og så prøvede jeg ligesom at se og undersøge: Okay, kan jeg finde ud af, hvad det er? Kan jeg sådan ud fra nogle billeder måske se, om jeg kan finde lidt inspiration til, hvad det er? Kan jeg se, om jeg kan finde noget tilsvarende på dansk i nogle paralleltekster eller et eller andet, men jeg synes ikke rigtig, at jeg fandt noget, der lige hjalp mig. Så derfor har jeg lavet sådan en lidt obskur, direkte eller halvdirekte oversættelse. Så ordene optræder, men de er ikke nødvendigvis i den rette sammenhæng.
- AMG: *Til allersidst der ville du læse teksten igennem og så tror jeg at det var i anden sætning at du ville ændre på sætningskonstruktionen, hvor den gode løsning du sagde du havde i hovedet den forsvandt. Har det noget at gøre med at du snakkede højt imens, eller var det meget svært at få styr på den?*
- RESP.: Lige der tror jeg, at den røg, fordi jeg talte højt, men den kunne også godt være røget alligevel. Og så var det også ... nogle gange så får man lige en hurtig indskydelse, som når man prøver, så var det alligevel ikke helt så godt.
- AMG: *Var der noget i teksten, hvor du udelod noget?*
- RESP.: Ikke bevidst. Jeg overvejede lidt at udelade ordet "flange", for jeg var ikke sikker på, at det bidrager sådan positivt til forståelsen lige her, men jeg tænker, at der er nok en grund til, at det er der, og det er ret nøjagtigt beskrevet i den engelske tekst, hvad det her det er. Så jeg tænker, at det må være en vigtig information, så derfor så har jeg skrevet det på, selvom det måske ikke giver så meget mening på dansk. Fordi det er vigtigt, at informationen er der. Det kan godt være, at den ikke helt lige er knivskarp, men den er der.
- AMG: *Var der noget, du syntes var let ved teksten?*
- RESP.: Altså det med patienter og intensivafdeling. Min mor har arbejdet på intensivafdeling, så det har jeg hørt lidt om, så sådan noget med indlagte patienter - altså hospitalized, indlagt osv., det synes jeg ... det faldt mig rimeligt nemt. Det samme med det afsnit ... hvad hedder det nu – med hvor meget kontrol patienten har over afføringen, det synes jeg egentlig også var relativt nemt.
- AMG: *Var der ellers nogle teoretiske overvejelser, du sådan havde mht. grammatik eller strategi undervejs?*
- RESP.: Ikke så .. Ja, jo, det kan man sige. Man kan sige, nogle steder som fx med – jeg har jo valgt at bibeholde "perineal dermatitis" på latin, fordi jeg ikke kunne finde nogen god oversættelse, og jeg tænker – altså, det kunne man muligvis godt finde et bedre dansk udtryk for, måske, men ellers så er det en relativ teknisk tekst på engelsk, så derfor så tænker jeg også, så er det også okay at bibeholde en nogenlunde, eller en relativ teknisk løsning på engelsk. Eller nej, omvendt: Det er en relativ teknisk tekst på engelsk, så derfor så giver det også mening, at man bibeholder nogle af de tekniske udtryk sådan ... ja.
- AMG: *Vil du sige, at du havde ... Hvad vil du sige, at du havde mest fokus på undervejs i oversættelsen? Var det på afsenderen eller modtageren?*
- RESP.: Mmm, ja.

- AMG: *Eller havde du ikke fokus på nogen?*
- RESP.: Jeg tænkte egentlig ikke så meget over afsender og modtager. Jeg tænkte mere på budskabet, og hvad det egentlig var, der stod, og hvordan. Altså. Så hvis jeg endelig skal sige noget, så har jeg nok haft mest fokus på modtager, fordi jeg tænkte mest på, hvordan kan jeg formidle den her information, så det giver mest mulig mening.
- AMG: *Var der nogle ting, du ikke forstod i teksten overhovedet, som du syntes var helt umulige at have med at gøre?*
- RESP.: Mmmjaa – den der "low pressure", det forstod jeg faktisk ikke rigtig. Øøøh, den der "annular silicone low pressure balloon". "Ringformet silikoneballon", så langt er jeg med, men jeg er ikke helt med på, hvad det egentlig helt betyder med det der "low pressure".
- AMG: *Hvad valgte du så at gøre der?*
- RESP.: Mmja, jeg har taget det, der gav mening, nemlig "ringformet silikoneballon", og så har jeg tilføjet, "der har et lavt tryk", fordi jeg kan jo godt se, at "low pressure", altså det er et adjektiv, der beskriver den her ballon, men hvordan det lige fungerer, det ved jeg faktisk ikke. Jeg burde nok i virkeligheden have sat et ekstra komma efter tryk, men skidt pyt med det.
- AMG: *Hvilken strategi vil du sige, at du anvender mest, når du oversætter? Er det ord for ord, eller det sådan mere frit tilpasset til målteksten?*
- RESP.: Det er nok lidt mere frit tilpasset. Det er nok også lidt i kraft af det, jeg har siddet og oversat hos Lægemiddelstyrelsen, hvor – jamen, det var tekster, der skulle på en hjemmeside, så det var ikke så vigtigt, at det var sådan ... Jo, selvfølgelig så skulle der stå det samme, men der har været lidt større frihed omkring ... der har ikke rigtig været nogen, der har dikteret, om noget skulle være det ene eller det andet, så det har været vigtigere, at betydningen blev fundet ordentligt, så derfor har jeg nok mere fokus på, at det lyder fornuftigt på målsproget, end at det er ord for ord.
- AMG: *Så du vil sige, at det er sådan generelt for den måde, du oversætter på?*
- RESP.: Ja, det er det nok. At det er lidt friere, men selvfølgelig med det forbehold, at når det er noget, der er medicinsk-teknisk, så skal det selvfølgelig være relativt nøjagtigt, og der kan man .. Ja, der skal man passe lidt på med at rykke for meget rundt på det.
- AMG: *Nu går vi lige tilbage til det med formålet. Nu hvor du ikke kendte det her formål med teksten, var det så noget, du syntes gjorde det svært for dig undervejs i oversættelsen? Og er det noget, du normalt plejer at tænke over?*
- RESP.: Ja, det gør jeg faktisk lidt. Hvis jeg havde vidst, at det var fx en patentansøgning, så skal det jo være fuldstændig knivskarpt: Hvad er det her for noget? Hvis det er noget, som der er noget personale på sygehuset, der skal bruge til noget, så skal de jo selvfølgelig også vide, hvad det er, men så skal det nok være knap så teknisk og mere forklarende. Hvis det bare er en ... ja, en .. Det kunne også være, at det bare var, at man lige skulle kunne orientere sig i, hvad er det her for noget. Så ville jeg nok bruge lidt forskellige strategier.
- AMG: *Vil du sige, at der var noget, du tilføjede i teksten undervejs, mens du oversatte, eller noget du udelod?*
- RESP.: Så vidt muligt har jeg prøvet at få alle oplysninger med, men det kan godt være, at jeg har oversat noget, men så har det formentlig ikke været bevidst. Så jeg tror ikke, at jeg har udeladt noget. Så er det i hvert fald ikke bevidst, og jeg har heller ikke umiddelbart tilføjet noget, tror jeg. Jo, så skal det være for at komme rundt om den der med "low pressure", men det har mere været, at jeg har ændret i konstruktionen. Det har ikke været ... Eller det kan man selvfølgelig også sige, at det er en måde at tilføje informationer eller præsentere dem på en lidt anden måde, men udover at lave om på ordstillingen osv., så har jeg ikke bevidst tilføjet. Eller jo, det er ikke helt rigtigt. Fordi i første linje har jeg tilføjet ordet "inkontinens". "Det første skridt til at håndtere inkontinens". Det var lidt, fordi jeg havde problemer med "the first step in management is to identify". Så derfor har jeg skrevet "inkontinens", og det står så selvfølgelig også længere nede i sætningen, men der har jeg tilføjet et ekstra ord, ellers så .. Fordi der manglede jeg en kontekst.
- AMG: *Så vil du sige, at du har ændret ved meningsforståelsen i den her tekst, eller har du fulgt den meget præcist?*

RESP.: Hvad mener du?

AMG: *At du har været lidt mere fri selv?*

RESP.: Altså, jeg har jo været lidt fri, i og med at jeg ikke har kunnet finde de måske lidt mere præcise tekniske betegnelser. Der har jeg været lidt fri. Så der er det måske lidt mere en fortolkning på nogle punkter. På den anden side er det jo ikke helt så frit, fordi jeg har brugt ... eller, ja bare har taget nogle af de engelske og latinske ord og brugt dem i den danske.

AMG: *Vil du, hvis du sådan selv skal prøve at sige det, vil du sige, at du arbejder mere bevidst eller ubevidst, når du laver nogle ændringer?*

RESP.: Altså i forhold til de valg jeg træffer?

AMG: Ja.

RESP.: Ja, det er svært at sige. Altså nogle steder laver man bevidst om på noget, fx den sætning 2, der er bevidst lavet om på konstruktionen. Andre steder så er det nok bare måske lidt erfaringen, der siger, at man bedre kan angribe visse ting ved at lave lidt om på noget. Så det er nok en blanding.

AMG: *Så du vil sige, at erfaring gør en stor forskel?*

RESP.: Det gør nogen forskel i hvert fald. Det er klart, jo mere man arbejder med noget, jo mindre bevidste valg træffer man på nogle punkter. Eller – man er selvfølgelig bevidst om, hvorfor man gør, som man gør, men man tænker ikke over det.

AMG: *Syntes du, at du havde brug for nogle pauser for at få afstand til teksten undervejs i arbejdet?*

RESP.: Næ, men jeg ville også bare gerne være færdig.

AMG: *Plejer du at holde nogle små pauser eller lægge arbejdet fra dig, når du arbejder til daglig?*

RESP.: Ja, det gør jeg. Det gør jeg. Både fordi det er meget intenst at sidde og oversætte og sidde og kigge og forholde sig til, og særligt hvis det er sådan lidt mere teknisk. Så vil jeg lige tage en pause, lige få tankerne lidt væk og så komme tilbage og kigge på det, fordi så nogle gange så er det sådan lidt: Nå ja, det skal jo være sådan her. Så det gør jeg tit.

AMG: *Plejer du, når du arbejder til daglig, sådan at konsultere nogen undervejs, nogle kolleger eller andre?*

RESP.: Meget gerne. Ja. Altså, som jeg har skrevet til dig – jeg arbejder ikke med oversættelse til daglig, men jeg arbejder stadig med medicinske tekster, og hvis der er noget, jeg er i tvivl om, så spørger jeg mine kolleger, og det samme har jeg gjort, da jeg sad hos Lægemiddelstyrelsen og sad og oversatte. Vi sad to translatører, så vi havde hinanden, vi kunne spørge. Vi havde Trados, så der havde vi selvfølgelig også en stor base, og så var der et helt hus fyldt med farmaceuter og læger, man også kunne spørge. Der gik jeg ofte tilbage og spurgte, hvis kildeteksten var lidt uklar: "Okay, sig mig engang, hvad mener du egentlig her? Eller hvad betyder det her?" Og hvis jeg ikke kan forstå det, så kunne det være, at vi skulle overveje helt at ændre teksten, både kildeteksten men også målteksten.

AMG: *Så det har været accepteret i dit arbejde, at du godt måtte konsultere folk?*

RESP.: Ja, helt klart.

AMG: *Når du arbejdede, eller nu siger du, at du ikke arbejder med oversættelse lige nu, men når du ellers har gjort det, har det så været nogle hårde deadlines, du har haft?*

RESP.: Nej.

AMG: *Det har ikke været under tidspres på den måde?*

RESP.: Nej, det har det ikke. Det har det faktisk næsten ikke. Det har kun været den korte periode, jeg har været i bilindustrien. Ellers så har det ... Jeg har siddet og oversat tekster til hjemmesiden, men det har ikke været noget krav, at der skulle være det, og en sjælden gang imellem ... eller en sjælden gang, måske en gang om måneden har der været en tekst, som er kommet fra Den Europæiske Lægemiddelmyndighed, EMA. Der er kommet en pressemeddelelse fra dem, som vi så har skullet have på vores hjemmeside både på dansk og på engelsk. Det skulle helst foregå sådan relativt hurtigt, men den var så blevet konverteret til dansk, og så skulle vi så oversætte den tilbage til engelsk, og der kunne man selvfølgelig hente rigtig meget, dog lidt tilpasset til de danske forhold og med informationer om ... ja, danske forhold, ikk'? Men ellers så er jeg faktisk ikke særlig vant til at arbejde med deadlines i forhold til oversættelse.

AMG: *Det må være meget rart, egentlig.*

- RESP.: Ja, både og. Det er jo også frustrerende, at der ikke rigtig er nogen, som har en holdning til det, man laver, og at man ikke er sikker på, om der er nogen, der nogensinde læser de tekster, man oversætter.
- AMG: *Vil du sige, at normalt når du har oversat, har du så været tilfreds med det, du har lavet?*
- RESP.: Som regel ja.
- AMG: *Og når du siger som regel, har det så været, fordi du ikke har følt, at du har haft nok tid, eller har der været andre grunde til det? Har teksten været for svær?*
- RESP.: Der er bare nogle tekster, som er åndssvage. Hvis kildeteksten den er dårligt skrevet ... Jeg vil til hver en tid prøve at forbedre eller gøre oversættelsen bedre sprogligt end kildeteksten, så det er også det, jeg mener med, at jeg nogle gange er lidt fri, at jeg prøver at gøre det bedre.
- AMG: *Med fokus på modtageren?*
- RESP.: Lige præcis. Men nogle gange så er kildeteksten bare dårlig. Hvis du har en sætning, der strækker sig over 4-5 linjer, så er det altså rigtig svært at gøre det godt.
- AMG: *Ja, det er rigtigt.*
Vil du sige, at du er tilfreds med den her oversættelse?
- RESP.: Neej, ikke helt. De overordnede linjer er jeg sådan set tilfreds med, men jeg ville først have været tilfreds, hvis jeg kunne have fundet de rigtige oversættelser til de termer, som jeg havde vanskeligt ved at finde.

(b) Respondent 2

AMG: *Så kunne jeg godt tænke mig at høre: Hvor længe har du arbejdet som oversætter?*

RESP.: Jeg har arbejdet som oversætter siden 1996.

AMG: *Ja, og hvor længe har du arbejdet som selvstændig?*

RESP.: Jeg har jo sådan set haft mit firma lige siden, jeg blev færdig fra Handelshøjskolen. Så har jeg kun arbejdet hos mig selv, om man så må sige. Jeg startede firma med det samme og har haft firma lige siden da.

AMG: *Arbejder du kun med medicinske tekster?*

RESP.: Nej, jeg startede ud – det var sådan en ren tilfældighed, at jeg kom i gang med medicin, fordi jeg blev kontaktet af Medtronic i Holland på et meget tidligt stadie, efter at jeg var blevet færdig på Handelshøjskolen og begyndte så at arbejde for dem, og det var faktisk på dén måde, at jeg kom til at beskæftige mig med medicin. Men jeg har også oversat rigtig meget finansielle tekster, og jeg har også undervist på Handelshøjskolen, og der var det det, der hed økonomisk engelsk, jeg underviste i. Det var min store interesse, men i den senere tid er der sket nogle forskellige ting, som lovgivningsmæssigt med EU gør, at der ikke er så meget oversættelse inden for de tekster, som der var en overgang, og derfor har jeg koncentreret mig mere om medicin de senere år.

AMG: *Inden du startede med at oversætte den her tekst, læste du da hele teksten igennem?*

RESP.: Nej, det gjorde jeg ikke, og der kan jeg lige så godt sige, at hvis jeg får en meget stor opgave, da vil jeg nok orientere mig lidt mere, end jeg gjorde i dag. Det kommenterede jeg også undervejs, og jeg begyndte også at læse lidt i teksten i forvejen, efter og undervejs, men jeg læser ikke hele teksten igennem, og årsagen er simpelthen, at det er der ikke tid til. Jeg bliver presset på tiden hele tiden, og jeg kan simpelthen ikke nå det. Jeg får tit tilsendt en hel masse referencemateriale, som jeg skal kigge igennem, og jeg bruger det også, hvis jeg er i tvivl, eller hvis jeg måske mener, at der i noget af det står oversættelse til et ord, som jeg ikke kan finde oversættelse til, men i det store og hele er tiden ikke til det. Jeg får ikke brug for det.

AMG: *Hvor lange oversættelser er det som regel, du får?*

RESP.: Jeg kan rigtig godt lide at få lange oversættelser, men nu om dage er det tit sådan, at det er gamle oversættelser, jeg får tilsendt, som skal rettes i, desværre. Jeg vil meget hellere have en sammenhængende tekst, hvor jeg selv har fat i det. Jeg har oversat rigtig mange forsøgsprotokoller, men de skal desværre ikke oversættes til dansk mere. Nu skal der kun oversættes et resumé. Det er jeg rigtig ked af, for det var så en anden indtægtskilde, jeg havde, som var rigtig rigtig god, som jeg satte mig meget ind i, men den er desværre også skåret væk ligesom de finansielle tekster.

AMG: *Kan du huske, om du havde nogle overvejelser, inden du begyndte at oversætte den her tekst?*

RESP.: Ja, jeg skulle bare lige .. jeg så, at det handlede om inkontinens, og jeg skulle lige orientere mig om, hvad emnet var, og det gjorde jeg lige hurtigt, og så gik jeg i gang.

AMG: *Synes du, at du havde nogle problemer undervejs i oversættelsen?*

RESP.: Nej. Der hvor jeg sad og tænkte mest over det, det var, at jeg var sådan lidt ... "pouch" og "bag" var oversat begge dele med "pose", og der ville jeg godt have fundet et andet udtryk for "pouch", men jeg fandt det ikke umiddelbart og valgte derfor så stadigvæk at bruge "pose".

AMG: *Var der noget, du undlod at gøre undervejs i din oversættelse?*

RESP.: Nej, det tror jeg ikke. Det kan man jo så sige, at hvordan staver man "fækal"/"fekal"? Jeg fik ikke slået op i retskrivningsordbogen. Det ville jeg måske under andre omstændigheder, når jeg sidder med, at det kan staves med "e" eller "æ" lige have gjort for at få det her afklaret.

AMG: *Var der noget, du syntes var let i oversættelsen?*

RESP.: Ja, men den var ikke særlig svær i det hele taget, synes jeg ikke.

AMG: *Gjorde du dig nogle teoretiske overvejelser i forhold til grammatik undervejs?*

- RESP.: Altså de her teoretiske overvejelser ... det som meget tit er et problem, når man oversætter fra engelsk til dansk, det er, at de tager en hel masse substantiver og adjektiver og sætter foran .. ja, det egentlige substantiv, og man kan ikke se, hvordan det hænger sammen. Det altid et problem, når man oversætter engelsk, og derfor skal man meget ofte lave en eller anden omskrivning med et forholdsord for at få det til at passe på dansk. Der er så mange oversættere, som ikke gør det, og hvor man har en hel række af ord foran det egentlige substantiv til sidst, og man overhovedet så slet ikke ved, hvordan det hænger sammen. Det må jo også være et problem på engelsk, men det kan være et stort problem som oversætter at få det der rigtigt, fordi hvis man nu har misforstået, hvordan det hænger sammen, så kan man jo gøre ondt værre. Så derfor kan det jo godt være, at man sommetider vælger at lade alle de her substantiver stå foran alligevel, hvis man ikke er klar over, hvordan de skal splittes op.
- AMG: *Vil du sige, at du havde fokus på modtageren eller afsenderen?*
- RESP.: Jeg havde fokus på modtageren. Ja, det havde jeg, fordi at der var navnet på produktet her, og der var jeg lidt i tvivl om, hvorvidt jeg skulle oversætte det her navn. Ikke om jeg skulle oversætte navnet som sådan, men have en parentes med oversættelsen, og så gik jeg så op og læste den målgruppe, der var, og da målgruppen var fagfolk, som har med det her emne at gøre til hverdag, og som skulle på seminar om det her emne, så valgte jeg ikke at oversætte systemet.
- AMG: *Tænkte du over afsenderen undervejs?*
- RESP.: Nej, det må jeg så indrømme, det gjorde jeg ikke. Det synes jeg ikke var relevant, men jeg fik jo så, da jeg gik op for at se, hvem målgruppen var, så fik jeg jo også lidt at vide om afsendere.
- AMG: *Hvilken strategi vil du sige, at du anvender mest, når du oversætter? Er det ord for ord eller er det mere frit tilpasset?*
- RESP.: Nu kommer det jo an på, hvad man oversætter, og hvis man oversætter medicin, så skal man jo også passe på ikke at tilpasse alt for meget, men der kommer det så også an på, hvem målgruppen er, fx de her resuméer af kliniske protokoller. Der kan jeg godt finde på at bruge et ordvalg, som jeg ved, at lægmand vil kunne forstå i stedet for at bruge det eller de udtryk, som ellers svarede til det engelske ord, altså det lægefaglige udtryk, fx Hvis vi nu taler om fx tilbagefald af kræft for at give et eksempel, så kan man bruge ordet "residiv", eller man kan bruge ordet "tilbagefald", og der vil jeg nok vælge at bruge ordet "tilbagefald", fordi det ikke er alle og enhver, der ved, hvad "residiv" betyder, så sådan nogle overvejelser ville jeg gøre mig i den sammenhæng.
- AMG: *Tænker du mest på at få kildeteksten overført, så du får det hele med, eller tænker du mest på at få målteksten mere flydende for at gøre det nemmere for læseren at læse den?*
- RESP.: Jeg prøver at gøre begge dele, men hvis det er en medicinsk tekst, og jeg ikke kan få den til at lyde særlig mundret på dansk, så er det altså vigtigt ... så omskriver jeg den ikke særlig meget, for det er meget vigtigt, at den medicin, der står i den her tekst, kommer over i det danske, måske mere end at det er mundret dansk. Altså at det medicinske udtryk bliver bevaret, frem for at det er mundret dansk.
- AMG: *Tænkte du under arbejdet over, hvordan oversættelsen skal bruges?*
- RESP.: Ja, men det tænkte jeg så først over, da jeg kom ned til, at jeg skulle overveje, om jeg skulle oversætte det der system til dansk, da tænkte jeg over, hvordan det skal bruges. Det er jo som oversætter ikke altid, at man får at vide, hvor teksten skal bruges, fordi hvis man fx får den gennem et oversættelsesbureau, er det ikke altid, at de kan svare på det, desværre.
- AMG: *Hvad gør man så?*
- RESP.: Så stiller man spørgsmål, hvis man er i tvivl, og hvis de heller ikke kan svare på det, så har man stillet spørgsmålet, og så må man sende sin oversættelse. Så bliver den jo sendt til en proofreader, det gør den altid i dag, og så gør jeg sommetider det, at jeg siger: De og de problemer har jeg haft, vær venlig at kontakte kunden om det eller gør proofreader opmærksom på, at der er de og de problemer i den her oversættelse. Simpelthen.
- AMG: *Der må man ikke snakke med kunden direkte?*
- RESP.: Nej, det får man ikke lov til, for så kunne man jo finde på at nuppe kunden. Så det får man ikke lov til.

- AMG: *Var der noget i den her oversættelse, hvor du udelod noget af teksten eller tilføjede noget ekstra? Tænkte du over det undervejs?*
- RESP.: Jeg mener ikke, at jeg har udeladt noget, nej, det mener jeg ikke, og jeg har heller ikke tilføjet noget. Jeg har omskrevet lidt, så det blev mere dansk.
- AMG: *Kan du komme med et eksempel på, hvor du har omskrevet?*
- RESP.: Ja, der var fx den her ved "with an annular silicone low pressure balloon". Det kan man jo ikke skrive sådan på dansk, og der omskriver jeg det så ved at skrive "annulær", som er et adjektiv, så silikoneballon bliver så til ét ord, selvom der står "silicone low pressure", så "low pressure" det kommer så bagefter og bliver til "med lavt tryk".
- AMG: *Følte du, at du var bevidst om de ændringer, du lavede undervejs, den måde du oversatte på, eller foregik det mere ubevidst?*
- RESP.: Det foregår meget ubevidst, og derfor er det så uvant at skulle til at fortælle højt, hvad det er, man gør. Det er meget ubevidst, for jeg tror, at når man har arbejdet i så mange år, som jeg har, så går man jo bare til det. Man kigger på sin sætning, og så gør man det, man mere eller mindre plejer. Det er meget ubevidst, det der foregår. Det bliver man klar over, når man bliver bedt om at tale højt. Så er man klar over, hvor ubevidst det egentlig er.
- AMG: *Så du trækker meget på den erfaring, du har fra tidligere?*
- RESP.: Ja.
- AMG: *Bruger du Trados, når du oversætter?*
- RESP.: Ja, det gør jeg. Jeg bruger flere forskellige oversættelsessystemer. Det forlanger kunderne jo i dag, at man kan.
- AMG: *Hvad er det for nogle fx?*
- RESP.: Det er Trados og Wordfast for det meste, og desværre er det også sådan, at mange kunder .. mange store virksomheder udvikler deres eget system, som meget tit er meget uhensigtsmæssigt, men kunden insisterer på, at man skal bruge det. Hvis jeg har tid til det, og det betyder, at oversætteren hver gang skal sætte sig ind i et nyt system, og hvis man kun arbejder for den kunde hvert halve år, så har man glemt, hvordan systemet fungerer. Mange af de store oversættelsesfirmaer har deres eget system, som man skal sætte sig ind i, og det er et stort minus, når man er freelancer som mig, fordi så skal man hele tiden sætte sig ind i nogle nye systemer. Det siger jeg så af og til nej til, og så ved jeg så godt, at så får jeg ikke noget fra den kunde mere, men sådan er betingelserne. Men jeg kan godt blive helt rundtosset, når jeg skal jonglerer mellem 4-5 forskellige systemer på én gang.
- AMG: *Følte du, at du havde brug for pauser undervejs, mens du oversatte den her tekst?*
- RESP.: Nej.
- AMG: *Plejer du, når du oversætter normalt for en kunde, at lægge oversættelsen fra dig i nogen tid for at holde afstand til teksten?*
- RESP.: Hvis der er tid til det, er det jo bedst at lade teksten ... fx her til sidst så læste jeg teksten igennem. Det ville have været ideelt at have tid til at lægge den væk og læse den igennem i morgen. Det er der ikke tid til i verden mere. Der er så stort tidspres på det her arbejde, at vi har erfaret, at mens vi har siddet her, så ringer der en kunde og skælder ud over, at jeg ikke er gået i gang med vedkommendes opgave her til morgen. Sådan er betingelserne. Jeg har ikke tid til det. Jeg har tid til det, især hvis det er en marketingtekst fx, er det ekstremt vigtigt, at den får lov til at ligge til næste dag. Men der sker jo det i dag, at den bliver sendt videre til en proofreader, som så faktisk sidder og gør det her, og så bliver det alligevel ikke den oversættelse, som jeg gerne vil have, det skal være.
- AMG: *Er du normalt tilfreds med din oversættelse, når du så afleverer? Eller ville du gerne have haft mere tid?*
- RESP.: Jeg ville gerne have haft mere tid, men jeg afleverer ikke noget, jeg ikke er tilfreds med, for det kan jeg personligt ikke leve med.
- AMG: *Er du tilfreds med oversættelsen af denne tekst?*
- RESP.: Nu er det jo sådan en lidt kunstig situation, så ja, det er jeg vel under omstændighederne.

- AMG: *Normalt når du oversætter, plejer du så at konsultere én eller anden undervejs, hvis du har et problem med en oversættelse? Nu har du jo ikke nogle kolleger, du kan snakke med.*
- RESP.: Jo, det har jeg da, og da jeg før var medlem af Danske Translatører, så havde vi sådan et netværk, hvor vi stillede spørgsmål til hinanden, og det var rigtig rigtig godt. Desværre er jeg ikke medlem af Danske Translatører mere, og så snart jeg meldte mig ud, så blev netværket cuttet. I Translatørforeningen har vi også netværk, men det er næsten altid jura, og jeg oversætter meget sjældent jura, så derfor har jeg ikke så meget glæde af det netværk, desværre.
- AMG: *Er der andre, du kan få hjælp fra, hvis ... Nu sagde du, at du godt må kontakte bureauet?*
- RESP.: Det får man ikke meget hjælp fra, for det er en eller anden project manager, som ikke ved noget om oversættelse, og som ikke kan svare på noget. Men selvfølgelig – hvis jeg kan se, at der er fejl i den engelske sætning .. det er der jo sommetider ... , så skriver jeg det selvfølgelig tilbage, og hvis der er så mange fejl i det, så det er uforståeligt, så foregår det, som jeg sagde før, så siger jeg: Spørg kunden. Hvis så svaret ikke kommer før min deadline, så afleverer jeg det, og så skriver jeg igen: Husk at proofreader skal have svar fra kunden, før jeg afleverer det. Men ellers, ja, jeg har selvfølgelig kolleger, som jeg kan ringe til, det har jeg også.
- AMG: *Dine deadlines – hvor lange deadlines har du normalt?*
- RESP.: Sommetider et par timer. Det kommer jo helt an på, hvor langt eller hvor svært det er. Med proofreading er det tit et par timer, og ved oversættelse der kommer det jo an på tekstens længde, men jeg får sommetider noget, som er helt hul i hovedet, hvor jeg skal oversætte 3.000 ord på en dag, og efter min bedste overbevisning så kan man ikke gøre det ordentligt, så det siger jeg nej til. 2.000 ord om dagen kan man oversætte, så det er ok, men mere bliver man ofte presset til, og så er det ikke ok. Jeg siger nej.

(c) Respondent 3

AMG: *Hvor længe har du arbejdet som oversætter?*

RESP.: Altså, jeg blev færdig i 2010, og så arbejdede jeg først i et patentbureau som oversætter i 1½ år, og så har jeg arbejdet her i 1½ år, så 3 år.

AMG: *Arbejder du kun med medicinske tekster?*

RESP.: Ja, og det er kun en speciel type. Altså, det er kun indlægssedler og produktresuméer. Så er der nogle gange noget reklamemateriale i forbindelse med fx til astmapatienter og sådan noget. Så derfor er sådan en tekst her også lige pludselig svær for mig at forstå.

AMG: *Læste du hele teksten igennem, før du begyndte at oversætte?*

RESP.: Nej, jeg læste kun det stykke, jeg skulle oversætte, igennem. Men igen, hvis jeg så havde haft mere tid, så havde jeg læst det hele igennem. Det gør jeg altid.

AMG: *Hvilke overvejelser havde du, før du startede med at oversætte?*

RESP.: Altså, jeg tænkte – det første jeg tænkte var, hvad er det her for en tekst, og hvem er målgruppen? Fordi især med medicinske tekster, hvor der er så mange fagtermer, så synes jeg, at det er vigtigt at klargøre eller i hvert fald gøre sig klart, hvem er det, man skriver til, fordi det vil blive en helt anden tekst med kortere sætninger og med omskrivninger af ord, hvis det var til lægpersoner.

AMG: *Er det nogle overvejelser, du plejer at gøre, inden du oversætter?*

RESP.: Ja, det er det jo faktisk, kan man sige. Indlægssedlerne, de er jo altid tiltænkt brugeren, så det er jo altid lægpersoner, men der er alligevel nogle overvejelser, man skal gøre sig i forbindelse med fx diabetes. Det er jo egentlig et fagudtryk, men det bliver mere og mere velkendt, så skal man blive ved med at skrive "sukkersyge", eller skal man gå over til at skrive "diabetes", og vil Lægemiddelstyrelsen acceptere det, og hvad skaber det af forandringer i vores sprogbevidsthed? Af dem jeg tit taler med ... så begynder man at se ned på patienterne ved at skrive "sukkersyge", så selvfølgelig er der nogle ting, man skal tænke over, selvom man godt kender målgruppen. Så er der nogle ord, som forandrer sig, som kommer ind i vores bevidsthed og lige pludselig bliver lægmandstermer, fordi vi bliver mere oplyste og går ind og søger på nettet om alle mulige ting. Så det gør jeg altid. Og også med produktresuméer, som er til læger, der er jeg også nødt til at tænke over, jamen kunne jeg omskrive det her, fordi det engelske er ofte mere komplekst med sammensatte navneord, og der skal vi omskrive til relativsætninger, eller det gør jeg ofte for at gøre det mere læsevenligt.

AMG: *Hvilke overvejelser havde du ellers undervejs i din oversættelsestekst her?*

RESP.: Jamen, jeg tænkte egentlig sådan, at skulle jeg oversætte det hurtigt og så kigge på teksten bagefter og så gå ind og søge på de elementer i teksten, som jeg havde svært ved at oversætte, så jeg kunne forstå? Eller skulle jeg sådan gå slavisk frem og prøve at oversætte det perfekt fra starten? Der tænkte jeg, at jeg ville vælge det første, fordi jeg synes, at det er sådan et lidt ømtåleligt emne det her, og selvfølgelig skal man altid sørge for, at alle oversættelser og alt hvad man laver af oversættelse er perfekt, men jeg tænkte, at her kan man nemt gå galt i byen, hvis man kommer til at vælge et eller andet lidt skævt ord, så jeg tænkte, at det ville være bedst for mig i hvert fald, og forhåbentlig også for læseren, at lave en hurtig skitse og så arbejde med den her tekst, som jeg sagde, som et stykke kunstværk på en eller anden måde, fordi jeg kan ikke arbejde sådan, at jeg finder frem til den forkromede løsning første gang, jeg oversætter, så derfor er min tekst, som den står her, jo selvfølgelig heller ikke 100%, som jeg gerne vil have, den skal være. Så jeg tænker, at det jeg ville have gjort, og det der var min plan, det var at gøre det her og så lægge den væk og tage den frem igen og lave noget research på, hvad er det her for noget, og hvad er det for behandlingsområder, hvad er det for et system? Det er mange af de overvejelser, hvad er det for et apparat det her? Igen det der med emnet. Det er sådan lidt ... afføring, altså, Man kan hurtigt komme til at gå galt i byen med det.

AMG: *Er det sådan nogle overvejelser, du typisk har, når du oversætter?*

RESP.: Altså, jeg vælger næsten altid at gøre det på den der måde med, at jeg oversætter det hurtigt, og jeg ved, at der er nogle af mine kolleger, de gør det på en anden måde, men hvor jeg oversætter det hurtigt, læser det igennem og tager nogle noter til den der tekst, hvor jeg tænker, det her det kunne

godt laves om, men jeg ved ikke, hvad det kunne laves om til, men jeg lægger det væk og tager en anden oversættelse, og så arbejder det på en eller anden måde inden i én, og så tænker jeg rigtig meget på, hvordan jeg kan gøre det læsevenligt, fordi jeg synes, at der er rigtig mange af især indlægssedler, som jeg synes ikke er i orden, så for mig er det lige så vigtigt at gøre det læsevenligt uden at overskride grænserne, altså forstået på den måde, at jeg ikke skriver noget, der ikke er der, uden at tolke for meget i det, men at læsevenligheden er der, fremfor at det bliver sådan ordret oversættelse af ting. Så det er sådan meget det, jeg tænker over, når jeg oversætter.

AMG: *Nu nævnte du, at dine kolleger arbejder på en anden måde. Ved du, hvordan de arbejder?*

RESP.: Altså, jeg ved, at Anne, min kollega, hun arbejder sådan meget mere systematisk med en sætning ad gangen. Altså, hun læser selvfølgelig også teksten igennem og sådan nogle ting, men så gøre den 100% klar, og så går hun videre, så hun faktisk måske bliver hurtigere færdig, tror jeg, eller ikke har gang i så mange opgaver ad gangen, og det er jo også en god måde at gøre det på, tror jeg. Så der ikke er så meget redigeringsarbejde, og det er der jo rigtig meget af for mig, fordi jeg japper det igennem med første indskydelse til at starte med, og så går jeg først i gang med at arbejde med teksten bagefter.

AMG: *Det er jo en smagssag, hvordan man arbejder.*

RESP.: Lige præcis, og man kan jo også lære rigtig meget af hinanden, fordi hvis der er noget, jeg virkelig er tvivl om, så kan jeg hurtigt spørge Anne, og så er hun meget god til sådan hurtigt at finde ud af, jamen det er sådan det her, det hænger sammen, hvor jeg skal bruge længere tid på det.

AMG: *Ja, hvor man arbejder forskelligt.*

RESP.: Ja, lige præcis.

AMG: *Synes du, at du havde nogle problemer undervejs med den her tekst?*

RESP.: Ja. Men det var mere nogle termer, og det var simpelthen i forhold til emnet, men det er mere, hvor der var sådan nogle heavy "compounds"/"nouns"-agtige ting. Nu kan jeg ikke lige huske, hvad det var, men ... Jo, jeg havde den der "Protection of the skin from exposure to moisture and chemical damage from stool becomes a priority". Man kan sige, at det er en nem sætning, og man kan nemt analysere den, men det var det der "stool", hvor jeg tænkte: "Hvad kan det betyde?" Er det afføring? Prøv at tænke, hvis det ikke er afføring. Hvad kan det så være? Og så havde jeg problemer med det der apparatur eller anordning, fordi det er ikke noget, jeg kender til, og derfor så er det jo rigtig svært at finde ud af, hvordan man oversætter det, så folk, der ved noget om det, også forstår det. Det var sådan det primære, jeg tænkte over.

AMG: *Hvordan vil du sige, at du valgte at løse de problemer, du så havde?*

RESP.: Jamen, jeg synes, at jeg så, som jeg tror, at jeg også sagde i løbet af min oversættelse, jeg har sådan en meget pragmatisk tilgang til det, så den er ikke så akademisk, at jeg sætter mig ned og tænker, at der er de her oversættelsesstrategier at vælge imellem, og jeg vælger den her, men jeg er meget pragmatisk, forstået på den måde, at jeg går på Google, og så ser jeg, hvad er der her? Og hvordan kan det lyde godt i den kontekst? Så undersøger jeg selvfølgelig, om der er nogle danske tekster, der kan bruges her.

AMG: *Var der noget, der var let ved teksten?*

RESP.: Jamen, jeg synes, at den var let at forstå, hvis man tænker på sådan et overordnet plan, så kunne jeg jo sagtens forstå, hvad er det her? Hvad er det, det handler om? Så det var ikke fordi, at det sådan var et højt lix-tal, tror jeg på den, men når man så går i dybden med den og begynder at grave i det, så er der jo nogle termer, der er vigtige at få oversat korrekt, som gør den svær, men jeg synes, at sådan selve forståelsen af den var egentlig ikke helt vildt svær. Den var ikke svær at forstå.

AMG: *Du siger, at du har sådan en meget pragmatisk tilgang til det, når du arbejder. Vil du sige, at du tænker ikke sådan bevidst over, hvilke fx grammatiske overvejelser du gør dig undervejs?*

RESP.: Altså, tænker du, sådan om min tekst er grammatisk rigtig?

AMG: *Ja, om du tænker, at nu er du meget fokuseret på modtageren, nu er det de her grammatiske strategier, du bruger?*

RESP.: Altså, jeg tænker på syntaksen. Jeg tænker fx på både sådan generelt .. her der tænkte jeg .. der gjorde det ikke noget, at sætningen bliver lang, og det gjorde heller ikke noget, at der var mange indskud, og

det gjorde heller ikke noget, at det blev nogle lidt tungere konstruktioner, fordi jeg jo antog, at målgruppen var fagpersoner. Havde det været lægmandspersoner, så ville den have været sværere at lave, fordi selve teksten her jo er skrevet af fagpersoner, tror jeg. Så ville jeg jo gå ind og sige sætningerne bliver nødt til at være kortere, og jeg bliver nødt til at lave nogle lidt lettere konstruktioner, måske nogle flere relativsætninger og med forklaringer, så jo, det gør jeg. Det gør jeg også i mit arbejde.

AMG: *Så du vil sige, at du havde mere fokus på modtager end på afsender?*

RESP.: Øøøh ja. Ja. Det jeg synes, der er min fokus, det er egentlig kommunikationen mellem modtager og afsender. Jeg synes ikke, at man kan sige, at jeg fokuserer kun på det ene eller kun på det andet eller mere på den ene eller den anden. Jeg tænker, hvad er det for et stykke kommunikation, der skal leveres her, og man skal jo ligesom være tro mod begge parter. Jeg bliver nødt til at levere det budskab, som afsenderen har lyst til at ... eller vil afgive og så også tænke på, jamen hvordan bliver det modtaget hos modtageren, så jeg synes, at man skal være lige tro mod begge parter. Men man skal selvfølgelig ... jeg er personligt af den overbevisning, at jeg synes ikke, at man skal være så tro, at man holder sig sådan ordret til teksten, for så synes jeg heller ikke, man er tro mod modtageren, fordi så er der noget i kulturen omkring teksten i den kultur, den fungerer i, som ikke bliver vedkommende, så jeg synes, at det er selve kommunikationsprocessen, der er vigtig.

AMG: *Så hvad du vil sige, nu du snakker om ordret – anvender du den strategi, der hedder ord for ord, eller vil du sige, at du mere frit tilpasser?*

RESP.: Jeg er fri tilpasser, helt sikkert. Altså, det kommer selvfølgelig også an på .. altså, fordi ... Man må jo ikke gå ind og tolke i noget, som er faktuel, vel? Jeg tænker, at jeg ville godt kunne gå ind og sige: "Den her sætning, den er simpelthen for lang, så jeg deler den op", eller: "Her er noget, jeg synes, der skal forklares" eller: "Her er noget, som ikke passer ind i vores system", altså vores sprogsystem og vores kultur, så jeg er helt klart en tilpasser.

AMG: *Det at du ikke kendte formålet med teksten, vil du sige, at det havde nogle indvirkninger på dine oversættelsesvalg?*

RESP.: Ja, det havde det. For jeg blev nødt til at antage, at der var et formål. Jeg blev nødt til at sige, at det her det er formålet, fordi ellers så ville jeg ikke kunne oversætte den. Jeg bliver nødt til at antage, at det er modtageren, fordi ellers så ville det være rigtig svært.

AMG: *Vil det så også sige, at du så også overvejede, hvordan oversættelsen den skulle bruges?*

RESP.: Ja. Jeg tænkte, at det må være på et hospital. Jeg tænkte, at det måtte være et hospitalsprodukt, noget som man bruger på hospitaler og på de afdelinger, så det må være sygeplejersker og læger, som skulle kunne forstå det her. Det var min antagelse.

AMG: *Vil du sige, at der var noget, du udelod eller tilføjede i teksten undervejs?*

RESP.: Ja. Jeg udelod noget til sidst. Der udelod jeg noget af beskrivelsen af det her "device". .. Nu skal jeg lige finde det ...: "Der står ... den her "pouch flange adaptor". Den udelod jeg som en selvstændig oversættelse, og hvor jeg bare skrev "tilslutning til påsætning", fordi det fandt jeg inde på den hjemmeside, og jeg kunne se, at det var sådan, de beskrev det, så det gjorde jeg. Og så var der et andet sted, hvor ... jo: "Therefore, interventions that divert and contain feces ..." – der har jeg skrevet: "med foranstaltninger". Så synes jeg, at jeg har inkluderet det, og det var sådan en ting, jeg ville gå videre med og så sige: De her foranstaltninger, hvad er det? Er det noget, der tilbageholder eller kontrollerer afføring? Er det noget, der gør, at den ikke bliver tynd .. eller hvad man kalder det? Eller så den bliver normal, altså ... Jeg ville blive nødt til at gå ind og arbejde mere, men nu valgte jeg "foranstaltninger", og jeg gulmarkerede det også. Så lavede jeg den så hvid bagefter, fordi nu var forsøget færdigt.

AMG: *Var der noget, du tilføjede til meningsforståelsen eller ændrede ved i meningsforståelsen?*

RESP.: Det kan jeg faktisk ikke ... Det tror jeg ikke. Jeg overvejede, om jeg skulle tilføje noget i forbindelse med det der navn, det der produktnavn, og så undlod jeg at gøre det, fordi jeg tænkte, at det er et hospitalspræparat, eller hospitalsdevice, eller hvad man nu kalder det, så jeg ville ikke ... jeg gjorde det ikke.

- AMG: *Vil du sige, at du var bevidst om det, mens du lavede de her ændringer, eller var det mere ubevidst?*
 RESP.: Jeg var i hvert fald bevidst på den måde, at jeg forstod, at her er noget, jeg skal overveje, men jeg var ikke helt bevidst om, hvad det var, jeg skulle overveje. Fx her med produktnavnet der var jeg sådan en lille smule i tvivl. Hvad er det, jeg skal gøre her? Men jeg vidste, at der skulle gøres noget, fordi jeg havde det der i mente med selve kommunikationssituationen.
- AMG: *Følte du, at du havde brug for pauser undervejs for at få afstand til teksten?*
 RESP.: Ikke lige nu. Nej.
 AMG: *Er det noget, du normalt gør – holder pauser?*
 RESP.: Ja. Mange af de der produkter – de er over 100 sider, så det jeg ofte gør, det er, at jeg har gang i 5 tekster ad gangen, fordi så kan jeg arbejde på den måde, der er bedst for mig, med at jeg laver hurtig oversættelse, lægger den væk og går i gang med en ny og så går tilbage. Så det gør jeg.
- AMG: *Bliver det ikke nogle gange lidt uoverskueligt, når du har gang i så mange oversættelser på én gang?*
 RESP.: Nej. Det synes jeg ikke, fordi jeg kan godt glemme den tekst, i hvert fald bevidst, men jeg ved af erfaring, at jeg glemmer den ikke sådan ubevidst, fordi det sidder Altså, der er alligevel nogle ting, der arbejder inde i mit hoved, for jeg kan se, at anden gang jeg tager den frem, så kan jeg ændre rigtig mange ting i den.
- AMG: *Så du kommer hurtigt ind i den igen?*
 RESP.: Ja, det gør jeg.
- AMG: *Synes du, at arbejdet med den her tekst gled nogenlunde af sig selv, eller skulle du sådan tænke meget over processen i det?*
 RESP.: Jeg synes, at jeg skulle tænke meget over nogle af termene, fordi jeg var en lille smule ude på glatis, fordi det ikke var noget, jeg sådan normalt havde oversat, og fordi jeg tænkte, at jeg skulle passe på, at jeg ikke kom til at falde i her med noget, så det var både og, ikk'? For jeg synes, at rent syntaktisk, der synes jeg ikke, at der var de store problemer i det, men terminologisk der havde jeg nogle udfordringer.
- AMG: *Ville du gerne have snakket med nogen undervejs, konsulteret nogle af dine kolleger?*
 RESP.: Ja. Det ville jeg. Her ville jeg helt klart have talt med nogle af vores læger og hørt, hvad er det her for en sygdom, og hvad er det for nogle termer, man bruger?
 AMG: *Er det også noget, du plejer at gøre?*
 RESP.: Ja, det er det.
 AMG: *Hvad med kolleger, altså andre oversættere? Plejer I også at snakke sammen?*
 RESP.: Ja, vi plejer at have korrektur. Altså, hvis jeg har en oversættelse, så er Anne 2. korrektur på dén, og hvis hun har én, så jeg er 2. korrektur på den, og så har vi en 3. korrektur, så ja, det har vi, og vi taler tit om, fordi ... mange af sektionerne, de er jo ens i de der indlægssedler, men nogle gange så taler vi selvfølgelig om det, og er der noget, som vi skal .. også sådan rent opsætningsmæssigt, skal man bruge bullet points? Og det lyder virkelig åndssvagt, men det er faktisk ret vigtigt, så der bruger vi sparring rigtig meget.
- AMG: *Plejer du at have nogle deadlines, som er meget korte?*
 RESP.: Ja, det gør jeg. Der er altid deadlines på de der tekster, og så tight er det heller ikke, hvis det er. Men vi plejer at kunne finde ud af det. Det er ikke sådan, at vi er ved at dø over det altid. Der er nogle perioder, hvor man virkelig er spidsbelastet, og så må jeg gå på kompromis med kvaliteten. Så tænker jeg faktisk ... det bliver jo sendt til godkendelse ved Lægemiddelstyrelsen, og så har de nogle kommentarer. Og så tænker jeg, at det er vigtigere at få det sendt afsted, så har de kommentarerne, og så kan jeg så arbejde videre med teksten. Så det er den strategi, jeg nogle gange er nødt til at lave.
- AMG: *Ja, det kan man blive nødt til.*
- AMG: *Er du så normalt tilfreds med de oversættelser, du laver i dit arbejde?*
 RESP.: Omstændighederne taget i betragtning, så synes jeg, at jeg er. For det er jo klart, kunne jeg bruge 2 timer mere på en oversættelse, så ville den blive bedre, men jeg tænker ... jeg synes faktisk selv, at jeg er ret god til at prioritere, og jeg er god til sådan at få det ud af min tid, jeg har, men det er ikke altid,

jeg sådan rent indholdsmæssigt og sprogligt ... hvor jeg tænker, det kunne godt blive bedre, men nu må det komme afsted, og så må den komme det.

AMG: *Sådan er det vel normalt, når man arbejder som oversætter?*

RESP.: Lige præcis.

AMG: *Er du tilfreds med teksten her, du har oversat?*

RESP.: Ikke endnu. For jeg er på pkt. 1 i min oversættelse, som er, at nu har jeg lavet en råskitse, og så vil jeg så lægge den væk, og så ville jeg sikkert redigere den 2-3 gange mere, før jeg er tilfreds med den. Men jeg er tilfreds med, at nu har jeg sådan forstået lidt af, hvad det handler om.

(d) Respondent 4

AMG: *Hvor længe har du arbejdet som oversætter?*

RESP.: Jeg blev uddannet i ... nu skal jeg prøve ikke at gøre det til en lang historie. Jeg blev uddannet til translatør i 1990, og så har jeg arbejdet 1 år i en bank, lige da jeg var færdig, og så har jeg arbejdet i mange år med noget helt andet. Med international organisation i internationale sammenhænge med en sekretær-, assistent-, koordinatorrolle. Så har jeg taget en uddannelse i kommunikation i starten af 0'erne. I 2004 startede jeg med at oversætte igen som freelancer, på deltid, pga. mine børn. Så hvis vi siger 1 år i banken, og hvis vi så regner fra 2004 frem til nu, så bliver det jo 10 år.

AMG: *Arbejder du kun med medicinske tekster, eller oversætter du andet?*

RESP.: Nej, mit firma hedder "Med and Tech Translation", og det har jeg kaldt det, fordi det er mine specialer. Det er al mulig teknik inden for ingeniørområdet, byggeri, elektronik. Tidligere har jeg haft meget oversættelse inden for IT og software. Det er jeg så gået væk fra, for de vil ikke betale, hvad det koster. Så nu er det mest medicin, og det er selvfølgelig ud fra en økonomisk overvejelse, at jeg gør det, men det er også min interesse.

AMG: *Læste du hele teksten igennem, før du begyndte at oversætte?*

RESP.: Altså, hele denne her følgetekst? Nej, det gjorde jeg ikke.

AMG: *Hvor meget læste du ca.?*

RESP.: Jeg læste hovedet heroppe. Jeg skulle se, hvad er det for noget tekst. Overskriften. Jeg kunne se, at det var en gammel eksamensopgave. Og den der communication situation, den læste jeg først. Så havde jeg ligesom kommunikationssituationen, og hvem det er, der skal have teksten. Det er det vigtigste for mig. Selvfølgelig så også hvem det er, der har bedt om opgaven, og krav til terminologi og sådan noget. Det vil jeg også gerne have taget med ind også.

AMG: *Det er noget, du plejer at gøre? En fast procedure, den måde du starter på?*

RESP.: Ja. Det allerførste det er ... altså, selvfølgelig – jeg har fået opgaven, og så giver det jo sig selv: Hvem er det? Det er tit nogle kunder, jeg kender: Nå, det er dem og dem, og de skal have det og det. Og det næste det er så: Hvem er modtagergruppen? Det er det allervigtigste for mig at få klarlagt.

AMG: *Hvilke overvejelser havde du undervejs med teksten? Var der nogle steder, hvor du havde nogle problemer/udfordringer?*

RESP.: Ja. Der var jo den der "pouch flange adapter". For jeg syntes jo ellers, at det kørte så godt, men så kom den jo. Jeg har jo stadig ikke rigtig fundet ud af, hvad det er. Jeg ved så nogenlunde, at det er noget, der skal sættes sammen med hinanden, men den der "pouch", det kan jeg altså ikke helt forstå. Det irriterer mig. Jeg sidder jo her og vil så gerne finde ud af det. Jeg bliver så nysgerrig. Hvad er det for noget?

AMG: *Så det var sådan noget, du ville gøre, hvis det var i det virkelige liv, eller hvad man skal kalde det – at bruge meget mere tid på det?*

RESP.: Ja, jeg havde jo så i den her situation besluttet at forske lidt i det, og så fandt jeg så ud af, at nej, det tager nok længere tid at finde ud af, hvad det er. Så vil jeg hellere skrive noget og så komme tilbage til det. Så er det jo også sådan nogle gange – nu har jeg jo netop ikke læst teksten. Hvis nu jeg skulle oversætte hele teksten, så kunne det jo godt være, at det gav sig selv, hvad det egentlig er for noget. Så ville det jo være dumt at bruge en masse tid på det.

AMG: *Så hvordan vil du sige, at du forsøgte at løse problemet? Det var simpelthen via Google eller andre muligheder?*

RESP.: Ja, hvad var det, jeg gjorde?

AMG: *Du var inde på Google.*

RESP.: Jamen, det var jeg. Ja, jeg havde jo søgt på noget andet tidligere, og jeg kunne se, at der var nogle paralleltekster på dansk. Det havde jeg jo ligesom ikke forventet fra starten, fordi jeg havde læst, at det var noget helt nyt. Så forsøgte jeg at finde noget, og så forsøgte jeg, om jeg lige hurtigt kunne finde nogle paralleltekster. Nogle gange kan man være heldig, at der godt kan være noget. Det kan godt være en konkurrent ... de kan have beskrevet et tidligere problem. Så ja, det var Google.

AMG: *Var der noget, du lod være med at gøre i oversættelsen? "Det tager jeg ikke med?"*

- RESP.: Nej, det synes jeg ikke. Man skal være tro mod teksten. Man skal finde en løsning. Specielt inden for medicin. Så kan man sige, i den her situation der kan man godt afvige lidt. Men i nogle medicinske tekster der skal det simpelthen bare være 100% som udgangsteksten. Jeg forsøger at få alle ... Jeg vil sige, at jeg tænker meget i betydning. Jeg forsøger at få alle betydninger med i teksten. Også hvis der er nogle modificeringer, altså adverbier og sådan noget. Det kan godt være, at jeg udtrykker det på en anden måde, men jeg forsøger at få den samme betydning.
- AMG: *Vil du sige, at du er meget koncentreret om også det grammatiske i oversættelsen?*
- RESP.: Jeg tænker grammatisk også. Der er nogle strategier, man kan hive frem. Det er fx typisk det med lange nominalgrupper, som er splittet op i relativsætninger. Der kommer den automatisk. Når jeg ser en lang nominalgruppe, så tænker jeg: Nå, der er en. Den skal brydes op i relativsætninger. Så på den måde tænker jeg grammatisk.
- AMG: *Er det noget, der er mere pr. automatik, eller er det noget, du er virkelig koncentreret om – at nu skal du huske at kigge efter dem?*
- RESP.: Nej, det er jeg ikke. Det kommer automatisk. Det er ligesom, når jeg ser nogle ting i teksten, så ved jeg godt, at rent grammatisk så kan det løses på den og den måde. Det er ikke noget, jeg har mest fokus på, fordi jeg jo ikke er medicinsk uddannet, så har jeg mest fokus på terminologien. Det er den, jeg bruger mest.
- AMG: *Du sagde før, at du var opmærksom på modtageren. Tænker du på afsenderen undervejs i oversættelsen?*
- RESP.: Nej, kun med hensyn til ... Selvfølgelig, hvis de specifikt har bedt om, at nogle ting skal skrives på den og den måde. Og så var der jo den situation ... hvor jeg kom ind på en dansk hjemmeside, hvor jeg så overvejer, at så kan jeg jo lige så godt, hvis der ikke er andet, der taler imod, så kan jeg lige så godt bruge deres måde at sige tingene på. Altså, der hvor jeg står i en valgsituation, så kan jeg lige rette til deres sprog.
- AMG: *Hvilken strategi vil du sige, at du anvender mest? Er det mest ord for ord, eller det mere frit tilpasset?*
- RESP.: Af de to er det frit tilpasset. Jeg sidder selvfølgelig og læser ord for ord, fordi jeg vil have betydningen af alle ord med. Jeg læser én sætning ad gangen, og det er så også meget oversættelsesværktøjerne, der lægger op til det, fordi de cementerer tit teksten i sætningen. Så prøver jeg at få overblik over sætningen. Hvad er det, den her sætning vil sige? Det gik så lidt i kludder her, hvor det var en anden sætning, hvor jeg var meget fokuseret på et ord. Så må jeg jo gå tilbage og sige: Hvor er sammenhængen? Hænger det sammen i det hele taget? Giver det mening? Der hvor jeg går ned på ord-niveau, det er så, hvor jeg skal se, hvad det betyder.
- AMG: *Tænkte du under arbejdet med oversættelsen på, hvordan og hvor den skal bruges?*
- RESP.: Ja, det tænker jeg meget på. Jeg tænker meget på kommunikationssituationen. Det kan godt være, fordi mange af os gamle translatører vi har bare lært at oversætte og er uddannet til, at det meget har været udenadslære, dengang jeg lærte faget. Men jeg har jo så taget kommunikationsuddannelsen i dansk virksomhedskommunikation som et universitetssidefag, og der lærer man alle de her ting med afsender, modtager, budskab og også meget med at putte nogle billeder på, hvad er det for en situation, som modtageren sidder i, når de læser teksten. Så det prøver jeg at se for mig. Der sidder nogle mennesker til et seminar, og de får så stukket den her tekst i hånden. Måske har de haft den med hjemmefra, eller hvad ved jeg. Jeg forestiller mig, at de får den dér, og så skal de læse det og så ret hurtigt kunne finde ud af, hvad det egentlig er for noget.
- AMG: *Undervejs i oversættelsen var der så noget, du tilføjede til teksten?*
- RESP.: Ja, der var jo et sted Nu kan jeg ikke lige finde det
- AMG: *Jeg tror, at det var "behandling af fækal inkontinens hos patienten", hvor du sagde, at du lavede det lidt om, for at modtageren skulle kunne forstå det.*
- RESP.: Ok, det kan jeg ikke engang huske Nå ja, jeg skrev "inkontinens", for der står bare "fecal management". Så har jeg skrevet "behandling af fækal inkontinens". Ja, det gjorde jeg.
- AMG: *Men det har du også tidligere nævnt, det der med at du tilpasser. – Vil du sige, at når du arbejder med det, så er du bevidst hele tiden om din strategi mht. modtager og tilpasser?*

- RESP.: Ja, det synes jeg, at jeg er. Jeg er meget bevidst om modtageren. Det er jeg altså. Ja.
- AMG: *Det er ikke noget, du sådan kører lidt pr. automatik, hvor du bagefter kan sige: "Hov?"*
- RESP.: Nej. – Jo, jeg kan jo godt, når jeg så læser teksten igennem, så kan jeg jo godt nogle gange få nogle nye idéer til, hvordan ... at modtageren mere skal sige sådan og sådan i stedet for ...Jeg kan godt forbedre det bagefter, men det ligger sådan i baghovedet hele tiden, mens jeg oversætter, det gør det.
- AMG: *Havde du brug for nogle pauser undervejs for at få afstand til teksten?*
- RESP.: Nej, det synes jeg ikke. Nu var det jo så også en lille kort tekst. Når jeg sidder med en længere tekst, så kan jeg måske arbejde koncentreret i 3 kvarter eller sådan noget i den retning, og så kan jeg mærke, at så har jeg brug for lige at få afstand. Så går jeg nedenunder og får en kop kaffe eller et eller andet.
- AMG: *Hvor lange er de oversættelser i gennemsnit, du har?*
- RESP.: De er meget forskellige. Det er altid mere end det her. Hvis vi tager de lange – det kan være 10-15.000 ord. Det er sjældent mere end 15.000. Og så er der mange, hvor jeg sidder og laver ændringer – jeg oversætter ændringer til produktinformationer. Det er sætninger og ord hist og pist i en tekst, der allerede er lavet, som skal føjes ind eller ændres. Så kan man sige, ordmæssigt er det ikke så meget, men det tager lang tid. Det er et pillearbejde.
- AMG: *Så der har du som regel mere brug for pauser?*
- RESP.: Nej, det synes jeg egentlig ikke. Nej, det er det sædvanlige. Jeg har nogle rutiner, hvordan jeg skal trykke med tasterne, så det bliver systematisk. Det er nogle rettelser, der er lavet i de engelske tekster, som man ikke må videreføre på dansk. Det er nærmest en dødssynd. Der skal man helst have nogle rutiner.
- AMG: *Ville du gerne have haft mulighed for at spørge nogle undervejs? En kollega eller andre?*
- RESP.: Der er jo altid tidspres på, men det kunne jo være ideelt med sådan nogle opgaver, hvis man havde mulighed for at tale med Altså nu denne her – hvis jeg kunne have fået et navn på én fra ConvaTec, som jeg kan ringe til og sige – meget gerne en dansk medarbejder – "fortæl mig lidt om jeres produkter. Fortæl mig lidt om Flexi-Seal. Hvordan fungerer den?" For så har vi deres egne ord på dansk, men sådan er det aldrig.
- AMG: *Du plejer heller ikke at ringe til kunden?*
- RESP.: Nej, det må jeg ikke. Med medicin er det altid bureauer, og jeg må ikke for bureauet få kontakt til kunden. Jeg kan stille spørgsmål til projektlederen hos bureauet, og så sender projektlederen ... Hvis ikke bureauet kan svare på det, så sender projektlederen det videre til kunden, men så går der jo en dag eller mere, inden svaret kommer. Ved de store opgaver kan det lade sig gøre, men de der små, som måske er 3 timers arbejde, så kan man ikke. Hvis der er noget, hvor jeg synes, at det er helt galt, eller kildeteksten er simpelthen noget vrøvl, så skriver jeg en kommentar ved siden af, hvis det er sådan en opgave, hvor der bare ikke er tid til at spørge. Så skriver jeg en kommentar ved siden af, så må de tage stilling til det.
- AMG: *Er dine deadlines normalt meget korte?*
- RESP.: Ja. Som regel et par dage. Bureauet spørger typisk: "Hvornår kan vi have det?" Eller nogle gange siger de: "Vi vil gerne have det til den og den deadline", men jeg lægger altid noget buffertid ind, både af hensyn til mit eget stressniveau og også selvfølgelig fordi det skal være realistisk. Der kan jo være et eller andet problem. Der kan også være nogle tekniske problemer med softwaren. Der kan være mange ting. Jeg giver dem en så hurtig og realistisk tid, som jeg kan, men jeg skaber noget luft til mig selv.
- AMG: *Er du tilfreds med den tekst, du har oversat her?*
- RESP.: Som jeg forklarede, så er det, det jeg vil kalde en rå-oversættelse, det jeg har lavet nu.
- AMG: *Normalt når du arbejder, er du så tilfreds, når du er færdig med en oversættelse, eller synes du, at du godt ville have haft mere tid?*
- RESP.: Nej, jeg synes som regel ... Altså, der hvor jeg skærer, hvis der er noget, der bare ikke er tid til, så bliver det lige den sidste finpudsning. Som sagt terminologien kigger jeg meget på, så den er jeg som regel - den er jeg faktisk altid sikker på og kan sige, at nu er den på plads. Jeg sidder ikke tilbage med nogle terminologispørgsmål, jeg ikke ved, hvad er. Men hvis jeg havde brug for mere tid, så kan det være til det sidste ved gennemlæsningen, eller jeg får ikke sat alle kommaerne rigtigt. Men så kan

man sige, at bureauerne har tit korrekturlæsere på. Selvfølgelig skal det ikke være en sovepude, men så må de tage sig af det.

(e) Respondent 5

AMG: *Hvor længe har du arbejdet som oversætter?*

RESP.: Det har jeg jo så i 5 år fra 2008 som selvstændig oversætter og ellers lidt små-oversætterier som sekretær tidligere.

AMG: *Arbejder du kun med medicinske tekster?*

RESP.: Ikke udelukkende, men meget af tiden, ja.

AMG: *Læste du teksten igennem, før du begyndte at oversætte?*

RESP.: Det gjorde jeg, ja.

AMG: *Plejer du at gøre det?*

RESP.: Ja, eller i hvert fald brudstykker af teksten for at få en idé om, hvad det handler om, og i hvilken kontekst det her det foregår. Hvilket niveau teksten er på, eller hvad man skal sige. Om det er højtravende, eller for normale danskere.

AMG: *Plejer du at læse hele teksten grundigt, eller skimmer du lidt og springer lidt rundt i den?*

RESP.: Normalt så skimmer jeg og springer rundt i den. Normalt er det også måske nok en længere tekst eller en manual eller et eller andet. Ja, og så læser jeg den bare lidt mere grundigt lige der, hvor man er og oversætter nu og her. Det er lidt rundt omkring.

AMG: *Hvad tænkte du, før du startede med at oversætte? Havde du nogle overvejelser der?*

RESP.: Jeg tænkte i hvert fald, hvem målgruppen var, og det lød som om, det var nogle, der i hvert fald kender til emnet, og det var et internt seminar hos ConvaTec. Ja, det var nok mest det, tror jeg.

AMG: *Gjorde du dig ellers nogle overvejelser om selve teksten med indholdet i det her afsnit?*

RESP.: Nej, det synes jeg faktisk ikke. Jeg tror bare, at jeg kastede mig ud i det, og så var der lige det sidste, der drillede der, med .. jeg kan ikke lide, at jeg ikke har helt de rigtige ord på for produktet, for det skal helst være rigtigt.

AMG: *Kan du nævne, hvad du havde af problemer undervejs, som du syntes var svært?*

RESP.: Ja, jeg skulle lige tjekke i hvert fald, om produktnavnet .. om det skulle oversættes, og det skulle det ikke, fandt jeg ud af, og ellers så var det sådan lige de der specifikke udtryk som "fæces" og sådan noget, man lige skulle have på plads, om det nu også var det, det hed. "Fækal inkontinens" og så var det så til sidst, at det voldte mig lidt problemer, hvordan den her "pouch flange adapter" er, og hvordan posen er, og hvordan kateteret er bygget op.

AMG: *Hvordan valgte du at løse de her problemer, du havde undervejs?*

RESP.: Ja, det var jo primært medicinordbogen.dk, EU's termbaser IATE og så Google og så Gyldendals Røde Ordbøger. Det var dem, jeg søgte i der. Jeg bruger også nogle gange noget, der hedder EUR.lex, som også er alt, hvad der er oversat inden for EU, der ligger der. Men da jeg ikke sådan med mit problem fandt noget der på IATE, så tænkte jeg, at der nok heller ikke var noget der. Det var meget specifikt mit problem. Der kan man tit søge på et eller andet og så finde paralleltekster, og faktisk kan man bede om at få det på engelsk eller dansk. Det er meget smart.

AMG: *Så du bruger meget paralleltekster, når du oversætter?*

RESP.: Ja, det gør jeg. Til det sprog jeg oversætter til helst.

AMG: *Var der noget, du lod være med at gøre undervejs i oversættelsen, som du egentlig tænkte, at det ville du gøre, og så valgte du ikke at gøre det alligevel?*

RESP.: Ikke andet end at jeg nok ville have sat mig lidt mere ind i produktet og læst meget mere om det. Måske på nettet hos ConvaTec. Ja, det var selvfølgelig primært ConvaTec. Det ville jeg nok have gjort, tror jeg. Hvis jeg skulle lave noget større for dem.

- AMG: *Var der noget, du syntes var let i den her tekst?*
 RESP.: Ja, jeg synes, at starten var sådan rimelig let derudaf. Også fordi jeg kender en lille smule til inkontinens og sådan noget fra Coloplast.
- AMG: *Hvor meget var starten for dig der i teksten? Hvor langt ned i teksten er det sådan ca.?*
 RESP.: Det var lidt over halvvejs, indtil det med produktet kommer med produktnavnet og beskrivelsen af det.
- AMG: *Hvad tænkte du om henholdsvis afsender og modtager undervejs i din oversættelse? Var det noget, du tænkte over?*
 RESP.: Det burde jeg i hvert fald have gjort, men må jeg indrømme, at jeg glemte lidt at tænke på det, for jeg blev grebet af det problem, jeg havde. Det skulle bare løses. Det har jo selvfølgelig ligget lidt i baghovedet, tror jeg. Man beslutter sig fra starten, hvilket niveau skal det være på.
- AMG: *Så hvad vil du sige, at du fokuserede mest på der?*
 RESP.: At det var ansatte hos ConvaTec, altså nogle, der godt vidste, hvad man talte om og godt ved, hvad "fæces" er .. for "afføring" osv.
- AMG: *Så du vil sige, at du havde mest fokus på modtageren?*
 RESP.: Ja, det havde jeg nok.
- AMG: *Var der nogle ting, du slet ikke forstod i teksten?*
 RESP.: Der var den der "pouch flange adapter". Den tog mig noget tid at forstå, hvad det lige var. Så var der også nogle af de andre ord. Der var "cannular", jeg også var lidt i tvivl om. Jeg fik frem, at det var "kanyle", men jeg tænkte, at det kunne ikke passe. En megalang kanyle .. og så kom jeg frem til, at det måtte være det der kateter.
- AMG: *Hvilken strategi vil du sige, at du anvender mest? Er det mest ord for ord, når du oversætter – også her: Var det mest ord for ord, eller tilpassede du det mere frit til teksten?*
 RESP.: Jeg tror, at når det er lidt lettere for mig, så tilpasser jeg mere frit, og når det så bliver lidt svært, så tror jeg, at jeg tager meget ord for ord og forholder mig til de enkelte ord.
- AMG: *Hvordan kan det være, at det er sådan, tror du?*
 RESP.: Det ved jeg ikke. Det flyder nok mere naturligt, når man kan ordene og forstår sammenhængen fuldstændig, i stedet for når man er lidt i tvivl om det ene og det andet. Så bliver det lidt staccato, eller hvad det hedder. Og så tænker jeg også, at så kan man i hvert fald starte med det, og så kan man altid, når man så læser det igennem 2. gang, måske få det til at lyde lidt mere flydende end det der ord for ord.
- AMG: *Tænkte du undervejs i oversættelsen på, hvordan den her oversættelse skal bruges?*
 RESP.: Lige i starten tænkte jeg på det, og så tror jeg, at jeg glemte det lidt faktisk. Det bør man jo selvfølgelig have i baghovedet.
- AMG: *Synes du, at der var noget, du udelod eller tilføjede undervejs i din oversættelse i forhold til kildeteksten her?*
 RESP.: Nej, det synes jeg ikke umiddelbart. Jeg håber bare, at jeg har fået det rigtigt, kan man sige, med beskrivelsen af det. Jeg håber ikke, at jeg har udeladt noget, som ikke skulle udelades. Det skulle jeg helst ikke have i hvert fald. Jeg må indrømme i lige det her tilfælde, der sad jeg ikke og dobbelttjekkede i teksten, om jeg nu også lige havde fået det hele over. Det ville jeg selvfølgelig nok gøre, hvis det var, at det skulle sendes til en kunde, tjekke den 47 gange.
- AMG: *Følte du, at du var bevidst om de ting, de valg, du foretog undervejs, eller var det lidt mere ubevidst?*
 RESP.: Det følte jeg mig rimelig bevidst om, tror jeg, ja. Det synes jeg. Det tror jeg i hvert fald, at det var. Nogle gange ved man det jo ikke, når det er ubevidst. Men jeg følte mig bevidst om de ting, jeg gjorde.
- AMG: *Følte du, at du havde brug for nogle pauser undervejs i den her oversættelse?*
 RESP.: Ja, det kunne jeg nok godt lige have haft brug for.
- AMG: *Er det noget, du plejer at gøre, når du oversætter, at holde pauser og sådan lægge det fra dig?*
 RESP.: Ja, det kan jeg godt. I hvert fald hvis jeg støder på et problem. Lige gå en tur og tænke lidt over det. Nogle gange kommer det bare lettere anden eller tredje gang, man kigger på det.

AMG: *Når du plejer at oversætte, er det så nogle hårde deadlines, du har? Har du tid til at holde de her pauser?*

RESP.: Som regel har jeg tid til lidt pauser, men der kan godt være deadlines, hvor jeg føler, at jeg skal sidde og knokle på hele tiden. Jeg ved godt, at jeg burde holde pauser, men hvor jeg så kommer til at sidde lidt for lang tid måske.

AMG: *For at kunne nå det?*

RESP.: Ja, føler man, men i virkeligheden så ville man måske nå det lige så hurtigt ved at holde nogle pauser, så man havde fornyet energi og ser på det med nogle andre øjne i stedet for. Det har jeg da lært lidt henad vejen. Så tror jeg, man lige skal slibe kniven, så den er skarp igen.

AMG: *Plejer du, når du oversætter, at konsultere nogle undervejs?*

RESP.: Jeg har nogle gange en projektleder, som sender opgaven til mig. Da kan jeg godt finde på, hvis jeg er meget i tvivl om et eller andet: Hvad kalder I det her? Ved I .. har I overhovedet nogen idé om, hvad det er?

AMG: *Du har ikke nogle kolleger her, har du så nogle andre, du kan spørge udover en projektleder?*

RESP.: Nogle gange, hvis det er en større opgave, så kan vi godt være flere oversættere på opgaven faktisk, som sidder med hver vores del af manualen, og der kan vi godt maile til hinanden: Hvad kalder du det og det? Ellers, som jeg også fortalte, den der pros.com, der kan man også spørge andre oversættere, når man har et eller andet tvivlsspørgsmål. Om de kan byde ind med, hvis de ved noget.

AMG: *Er du tilfreds normalt, når du oversætter, med resultatet?*

RESP.: Ja, det synes jeg som regel, jeg er. Hvis jeg ikke er, så siger jeg det. Så siger jeg, at jeg har været i tvivl om det og det afsnit. Gider I lige være ekstra opmærksomme på det? Og så er der også altid en korrekturlæser på det, når jeg sender det ind til dem. Så kan de lige være ekstra opmærksomme der. Så er der i hvert fald flere, der kigger på det.

AMG: *Er du tilfreds med det her afsnit, du har oversat her?*

RESP.: Jaa, jeg vil nok sige, at det sidste der med produktet, det synes jeg ikke, at jeg er helt tilfreds med. Det drillede for meget. Så der er jeg nok mere i tvivl, om det er det rigtige ord, jeg har brugt. Jeg synes selv, at det lyder okay, men det er så lige, om det er rigtigt også.

Bilag 7 – Oversigt over respondenter

Person	Køn	Uddannelse	Erfaring som oversætter	Specialisering	Ansættelse	Oplyst om tekstens formål
Resp. 1	F	Cand.ling.merc., translatør og tolk	7 År	Medicinsk sprog	Medicinal-industrien	Nej
Resp. 2	F	Cand.ling.merc., translatør og tolk	17 År	Medicinsk sprog	Freelance	Ja
Resp. 3	F	Cand.ling.merc., translatør og tolk	3 År	Medicinsk sprog	Medicinal-industrien	Nej
Resp. 4	F	Cand.ling.merc., translatør og tolk	10 År	Medicinsk sprog	Freelance	Ja
Resp. 5	F	Cand.ling.merc., translatør og tolk	5 År	Medicinsk sprog	Freelance	Ja

Bilag 8 – Instruktionsbrev til respondenter

INSTRUKTIONSBREV:

FORMÅL:

Formålet med dette forsøg er at undersøge, hvilke oversættelsesstrategier, der anvendes, bevidstheden herom og selve arbejdsprocessen.

FORSØGSOPSTILLING:

Forsøget foregår således, at der installeres et screen recorder program på pc'en til registrering af oversættelsesvalgene undervejs i arbejdet. Samtidig vil der ske lydoptagelse via programmet.

Jeg vil være til stede under forsøget og observere dine valg.

Til sidst vil der være et interview.

Du må bruge følgende hjælpemidler: Elektroniske ordbøger, Google og paralleltekster.

OPGAVE:

Der vil blive udleveret en medicinsk tekst, hvori der er et kort afsnit, der skal oversættes fra engelsk til dansk.

Mens du arbejder med oversættelsen, bedes du hele tiden tænke højt omkring alt, hvad du foretager dig, samt hvad du har af overvejelser. Fx: "Nu slår jeg op i Gyldendals ordbog for at tjekke ..." osv.

Spørgsmålene du vil blive stillet under interviewet efterfølgende vil handle om dine overvejelser før, under og efter oversættelsen.

Bilag 9 – Forsøgstekst

CBS - HANDELSHØJSKOLEN

CLM

Eksamensterminen december 2011/januar 2012

Engelsk

Prøve 1 (T&T): Teknisk sprog

1. semester (2009 studieordningen)

Oversættelse til og/eller fra engelsk eller

en tekstproduktionsopgave til og/eller fra engelsk på basis af en kort casebeskrivelse

Eksamens varighed: 24-timers skriftlig, individuel hjemmeopgave

Hjælpemidler: Alle

Communication situation: Translate the English text below from the AJCC into Danish. The translated text is to be used at an internal seminar at a Danish pharmaceutical company. The purpose of the text is to inform the Danish seminar participants about the latest research in incontinence management.

CLINICAL EVALUATION OF A FLEXIBLE FECAL INCONTINENCE MANAGEMENT SYSTEM

Diarrhea is a common problem that complicates treatment and may worsen patients' outcomes. In a prospective study, 33% of hospitalized patients had fecal incontinence during hospitalization, including more than twice as many patients in the intensive care unit (ICU) compared with acute care units (58% vs 24%). A total of 79% patients had liquid or semiliquid stool, and these patients were 11 times more likely than patients with hard or soft formed stool to have fecal incontinence. Fecal incontinence is an established risk factor for pressure ulcers, which increase morbidity, mortality, length of hospital stay, and treatment costs. It is also a risk factor for transmission of nosocomial infection. Therefore, management of fecal incontinence is a priority in ICUs and acute care units.

[The first step in management is to identify and, if possible, eliminate the source of the incontinence. However, fecal incontinence in hospitalized patients, particularly in intensive care, often is of unknown cause, the result of multiple factors, or the result of another treatment that cannot be discontinued. Therefore, interventions that divert and contain feces often are essential to reduce perineal dermatitis in hospitalized patients. Protection of the skin from exposure to moisture and chemical damage from stool becomes a priority. The Flexi-Seal Fecal Management System (FMS; ConvaTec, Division of E. R. Squibb & Sons, LLC, Princeton, New Jersey) is indicated for the fecal management of patients with little or no bowel control and liquid or semiliquid stool. The device consists of a soft silicone cannula approximately 1 m long with an annular silicone low-pressure balloon at the distal end and a pouch flange adapter at the proximal end that connects to the collection bag.]

The catheter balloon is collapsed to permit nontraumatic insertion into the rectal vault. The balloon is wrapped around the free end of the tubing and has a finger pocket for introducing the catheter

through the anal sphincter (Figure 1A). The catheter cannula is 23 mm in diameter and collapses to 8 mm in diameter for insertion.

The balloon is coated with lubricating jelly and is inserted through the anal sphincter until the balloon is well inside the rectal vault. The balloon is then inflated with 45 mL of water or saline to a diameter of about 53 mm with less than 57 mm Hg pressure supplied by a standard syringe (Figure 1B). The cannula has 2 lumens, each 1 mm in diameter, integrated with the wall. Each lumen is interconnected to its own free length of silicone tubing bifurcating from the main cannula approximately halfway between the proximal and distal ends. The free end of each piece of tubing has a standard Luer valve connector. One lumen is interconnected with the balloon and serves as an inflation-deflation line. The proximal end of the cannula is stretched over a plastic adapter that can be hung from the bed rail and used to attach the collection bag.

This study was conducted as part of the development of FMS before the system was marketed in the United States. Our primary objective was to describe the safety of the device in hospitalized patients who were experiencing diarrhea and incontinence. Secondary objectives included evaluations of FMS performance and ease of use.

Methods

Study Design

A prospective, single-arm, descriptive clinical study with 42 patients from 7 hospitals in the United States was done. Each study center had at least one physician as the investigator, and most centers had a registered nurse who was the study coordinator (see “Acknowledgments”). The study protocol was approved by an institutional review board for each study site, and the study was conducted in accordance with the principles of good clinical practice and the ethical standards set forth in the Helsinki Declaration of 1975.

Eligibility Criteria

At each site, the investigator or study coordinator selected hospitalized patients of legal consenting age for inclusion if the patients had incontinence and liquid or semiliquid stool. Key exclusion criteria included recent rectal surgery, anastomosis of the lower part of the large bowel within the preceding year, and recent cardiac event requiring hospitalization within the preceding 3 months. Each patient (or legally authorized representative) provided written informed consent.

Interventions and Assessments

Patients could be managed with FMS for up to 29 days, in accordance with the maximum duration of usage indicated in the package insert for the system.

Source: <http://ajcc.aacnjournals.org/>

www.convatec.dk

Bilag 10 a-e, Oversættelsesresultater

(a) Respondent 1

Det første skridt til at håndtere inkontinens er at identificere og, om muligt, at eliminere kilden til inkontinens. Årsagen til fæcesinkontinens i indlagte patienter, særligt på intensivafdelingen, er ofte ukendt og skyldes flere forskellige faktorer, eller det er resultatet af en anden behandling, der ikke kan afbrydes. Derfor er interventioner, der afhjælper og opsamler fæces, ofte afgørende for at reducere perineal dermatitis hos indlagte patienter. Det bliver **derfor** vigtigt at beskytte huden, **så den ikke bliver udsat for** fugt og kemiske skader fra afføring. Flexi-Seal Fecal Management System (FMS; ConvaTec, Division of E.R. Squibb & Sons, LLC, Princeton, New Jersey) er indiceret til håndtering af fæces hos patienter med begrænset eller manglende **kontrol over afføringen** og flydende eller halvflydende afføring. Aggregatet består af en blød silikonekanyle, **der er** ca. 1 m lang med en ringformet silikoneballon, **der har** et lavt tryk ved den distale ende, og en flangeadapter til en pose i den proximale ende, der tilsluttes til opsamlingsposen.

----- tilføjelse (*addition*)

----- omskrivning (*paraphrase*)

(b) Respondent 2

Det første trin i håndteringen er at identificere og hvis muligt eliminere kilden til inkontinens. Imidlertid opstår fækal inkontinens hos indlagte patienter - især på intensivafdelingen - ofte af ukende årsager, skyldes mange faktorer eller er resultatet af en anden behandling, som ikke kan afbrydes. Derfor er interventioner, der omlægges og indeholder faeces ofte væsentlige for at reducere perineal dermatitis hos hospitalsindlagte patienter. Beskyttelse af huden fra eksponering for fugtighed og kemisk skade fra afføring bliver en prioritet. Flexi-Seal Fecal Management System (FMS, ConvaTec, Division of E.R. Aquibb & Sons, LLC, Princeton, New Jersey) er indiceret til fækal håndtering af patienter med kun lidt eller ingen kontrol over afføringen samt flydende eller halvflydende afføring. Anordningen består af en blød silikonekanyle ca. 1 m lang med en annulær silikoneballon **med lavt tryk** i den distale ende og en flangeadapter til posen i den proximale ende, som tilsluttes til indsamlingsposen.

----- tilføjelse (*addition*)

----- omskrivning (*paraphrase*)

(c) Respondent 3

Det første, der skal foretages i forbindelse med identifikation af, og om muligt, eliminere det eller de faktorer, der ligger til grund for inkontinens. Men da årsagen til fækal inkontinens hos patienter, der er indlagt på hospital, og i særdeleshed på intensivafdeling, ofte er ukendt, er opstået som et resultat af forskellige faktorer, eller er opstået som et resultat af en anden behandling, som ikke kan seponeres. Derfor er det ofte nødvendigt med foranstaltninger, der kontrollerer fæces for at kunne reducere perinæal dermatitis, hos hospitalsindlagte patienter. Det er nødvendigt at prioritere beskyttelse af huden mod fugt og kemiske skader forårsaget af afføring. Flexi-Seal Fecal Management System (FMS; ConvaTac, Division of E.R. Squibb & Sons, LLC, Princeton, New Jersey) er indiceret til brug hos patienter begrænset eller manglende kontrol af tarmsystemet og hos patienter med vandige eller semivandige afføringer. Systemet består af en 1 mm lang blød silikonekateterslange med en lavtrykscuff i den ene ende og en tilslutning til påsætning af opsamlingsposen i den anden ende.

----- tilføjelse (addition)

----- omskrivning (paraphrase)

(d) Respondent 4

Det første trin i behandlingen er at identificere og, hvis det er muligt, eliminere kilden til inkontinens. Fækal inkontinens hos indlagte patienter, især ved intensiv behandling, har imidlertid ofte en ukendt årsag, **er** et resultat af flere forskellige faktorer, eller **er** et resultat af en anden behandling, som ikke må afsluttes. Derfor er interventioner, som udskiller og indeholder fæces, ofte afgørende for at nedsætte perineal dermatitis hos indlagte patienter. Beskyttelse af huden fra eksponering for fugt og kemiske skader fra afføring bliver en høj prioritet. Flexi-Seal Fecal Management System (FMS; ConvaTec, en afdeling af E.R. Squibb & Sons, LLC, Princeton, New Jersey) er indiceret til **behandling af fækal inkontinens** hos patienter med **meget** lidt eller ingen tarmkontrol og flydende eller halvflydende afføring. Udstyret består af en blød silikoneslange **med en ca. 1 m lang** ringformet lavtryksballon af silikone i den distale ende og en adapter til en slange med pose i den proksimale ende, som forbindes til opsamlingsposen.

----- tilføjelse (*addition*)

----- omskrivning (*paraphrase*)

(e) Respondent 5

CLINICAL EVALUATION OF A FLEXIBLE FECAL INCONTINENCE MANAGEMENT SYSTEM

Første trin i behandlingen er at identificere og, hvis muligt, eliminere kilden til inkontinensen. Fækal inkontinens hos hospitalsindlagte patienter, specielt i intensiv behandling, har dog ofte en ukendt årsag, et resultat af flere faktorer eller resultatet af en anden behandling, som ikke kan afbrydes. Derfor er indgreb, som omleder og inddæmmer fæces, ofte afgørende for at reducere perineal dermatitis hos hospitalsindlagte patienter. Det bliver en prioritet at beskytte huden mod udsættelse for fugt og kemisk beskadigelse **pga.** fæces. Flexi-Seal Fecal Management System (FMS; ConvaTec, Division af E. R. Squibb & Sons, LLC, Princeton, New Jersey) er nødvendig for fækal behandling af patienter med lille eller ingen tarmkontrol og flydende eller tykflydende fæces. Enheden består af et blødt silikonekateter, **som er** ca. 1 m lang med en ringformet lavtryksballon af silikone i den distale ende og et posekantforbindelsesstykke i den proksimale ende, der er tilsluttet opsamlingsposen.

----- tilføjelse (*addition*)

----- omskrivning (*paraphrase*)

Bilag 11 – Interview-spørgsmål

QUESTIONNAIRE GUIDE:

FORMÅL:

Formålet med denne undersøgelse er at se på, hvordan danske oversættere arbejder med oversættelse af medicinske tekster. I den forbindelse vil jeg fokusere på, hvilke oversættelsesstrategier oversætteren vælger at bruge undervejs (mikro- og makrostrategier), samt hvor bevidst oversætteren er om sine valg samt formålet med teksten (skopos) undervejs i arbejdsprocessen.

FØR:

Hvor længe har du arbejdet som oversætter?

Arbejder du udelukkende med medicinske tekster?

Læste du hele teksten igennem, før du begyndte at oversætte?

Plejer du at gøre dette?

Hvilke overvejelser gjorde du, før du startede med at oversætte?

Plejer du at gøre dette?

UNDER:

Hvilke overvejelser havde du undervejs? (evt. udvælge specifikke passager)

Havde du problemer undervejs?

Hvordan valgte du at løse dem?

Var der noget, du undlod at gøre?

Hvad var let ved teksten?

Hvad var svært?

Hvilke teoretiske overvejelser havde du (grammatik, strategi, modtager osv.)?

Havde du fokus på afsenderen?

Havde du fokus på modtageren?

Var du mere bevidst om den ene frem for den anden?

Var der ting, du ikke forstod i teksten?

Tænkte du nærmere over, hvilke forskellige muligheder der var undervejs?

Hvilken strategi vil du sige, at du anvender mest – ord for ord eller mere frit/tilpasset måltekst?

Tænkte du over formålet med teksten undervejs i arbejdet?

Plejer du at tænke over formålet?

Havde formålet/det at du ikke kendte formålet en indvirkning på dine oversættelsesvalg undervejs i arbejdsprocessen?

Tænkte du mest på at overføre kildeteksten eller på at få målteksten flydende?

EFTER:

Tænkte du undervejs på modtageren?

Tænkte du under arbejdet på, hvor og hvordan oversættelsen skal bruges?

Var der noget, du udelod/tilføjede i teksten undervejs?

Var der noget, du ændrede ved i meningsforståelsen?

Tænkte du over disse ændringer helt bevidst, mens du arbejdede, eller var det mere ubevidst?

Havde du brug for pauser for at få afstand til teksten?

Plejer du at holde små pauser/lægge oversættelsen fra dig i længere tid undervejs?

Følte du, at arbejdet indimellem gled af sig selv, uden at du behøvede at tænke så meget over det?

Ville du gerne have konsulteret nogle undervejs (kollega, andre?)

Har du normalt hårde deadlines?

Er du tilfreds med din oversættelse?

Er du normalt tilfreds med din oversættelse, når du arbejder?

Bilag 12 – Optagelser af forsøg og interview (vedlagt på CD)

Bilag 13 – Sammenligning af interviewene

Baggrundsoplysninger vedr. respondenterne

Ansættelsesforhold?

- Resp. 1: Ansæt i medicinalbranchen
Resp. 2: Selvstændig
Resp. 3: Ansæt i medicinalbranchen
Resp. 4: Selvstændig
Resp. 5: Selvstændig

Formålet med teksten blev oplyst?

- Resp. 1: Formål ikke oplyst.
Resp. 2: Formål oplyst.
Resp. 3: Formål ikke oplyst.
Resp. 4: Formål oplyst.
Resp. 5: Formål oplyst.

Erfaring som oversætter?

- Resp. 1: 7 år
Resp. 2: 17 år
Resp. 3: 3 år
Resp. 4: 10 år
Resp. 5: 5 år

Arbejder kun med medicinske tekster?

- Resp. 1: Ja (dog tidligere ½ år i bilindustrien og i dag kun oversættelse fra dansk til engelsk)
Resp. 2: Ja, hovedsagelig (tidligere finansielle tekster)
Resp. 3: Ja (men kun indlægssedler og produktresuméer, derfor er denne tekst svær)
Resp. 4: Hovedsagelig, men også tekniske tekster vedr. byggeri og elektronik. Tidligere IT og software.
Resp. 5: Ja, hovedsagelig.

Sammenligning af interviews

Læser du teksten igennem før oversættelse?

- Resp. 1: Nej, starter bare fra en ende af.
Resp. 2: Læser ikke igennem – ikke tid.
Resp. 3: Læser altid teksten igennem, men ikke under forsøget (føjte ikke der var tid).
Resp. 4: Læser ikke teksten igennem, men plejer at orientere sig hurtigt om kommunikationssituationen og modtagergruppen.
Resp. 5: Læser altid teksten igennem, ikke nødvendigvis det hele men så i brudstykker. Normalt skimmer hun og springer rundt i teksten.

Overvejelser før oversættelse?

- Resp. 1: Nej, ikke specielt. Kun nødvendigt med lidt kontekst først.
Resp. 2: Orienterede sig lige om emnet og gik så hurtigt i gang.
Resp. 3: Tænkte over hvad det er for en tekst + målgruppen. Sprogvalget med omskrivninger og fagtermer afhænger af målgruppen. Plejer at gøre dette og derfor svært ikke at kende formålet.

Overvejede at oversætte hurtigt og kigge på teksten bagefter eller forsøge at oversætte perfekt fra starten. Valgte sin sædvanlige fremgangsmåde med at oversætte hurtigt og bagefter søge på det, der var svært – laver en hurtig skitse og arbejder så med oversættelsen som et kunstværk, da man altid skal sørge for at al oversættelse er perfekt. Hvis mere tid her, ville hun have lagt teksten væk og holdt pause og senere have taget den frem og researchet mere, som hun plejer at gøre. Tænker rigtig meget på hvordan hun kan gøre det læsevenligt uden at det bliver for ordret oversat og for frit fortolket.

Resp. 4: Overvejede modtagergruppen – plejer at gøre dette.

Resp. 5: Tænkte over målgruppen og kastede sig så bare ud i det.

Problemer undervejs i oversættelsen?

- Resp. 1: Nogle ord drillede: "lavtryksballon". Ved ikke hvad det er, så svært at oversætte. Kunne ikke rigtig finde billeder eller paralleltekster. Valgte derfor en direkte/halv-direkte oversættelse. Ordene optræder, men ikke nødvendigvis i den rette sammenhæng.
- Ordet "management" drillede mig lidt. Der blev jeg nødt til at have en lille smule kontekst for at kunne oversætte.
- Lidt problemer med ordstillingen. Valgte omvendt ordstilling ved "However, fecal incontinence ...", fordi det gav bedre mening på dansk.
- Ville ændre på sætningskonstruktionen i anden sætning, men den gode løsning forsvandt. Måske fordi resp. talte højt??
- Resp. 2: Nej, ingen problemer. Kun lidt overvejelser ved "pouch" og "bag". Begge dele er oversat med "pose", men ville godt have fundet et andet udtryk for "pouch".
- Resp. 3: Problemer med nogle termer – "stool" og "device". Løser problemer ved at søge efter paralleltekster på Google.
- Resp. 4: Syntes det kørte godt, men havde problemer med "pouch flange adapter". Søgte efter paralleltekster på Google. Valgte at skrive noget og ville så i det virkelige liv vende tilbage til det og søge mere på det, eller måske ville det give sig selv i den videre oversættelse. Ville være dumt at bruge en masse tid på det.
- Resp. 5: Lidt problemer med oversættelsen af produktnavnet: "... jeg kan ikke lide, at jeg ikke har helt de rigtige ord på for produktet, for det skal helst være rigtigt." – om det skulle oversættes. Også problemer med specifikke udtryk som "fæces", "fækal inkontinens" og "pouch flange adapter", hvordan posen er, og hvordan kateteret er bygget op. Søgte via medicinordbogen.dk, EU's termbaser IATE, Google og Gyldendals Røde Ordbøger. Bruger meget paralleltekster.

Noget du udelod?

- Resp. 1: Ikke bevidst. Overvejede at udelade "flange", men tænkte at det var vigtig information, så beholdt ordet, selvom det måske ikke giver så meget mening på dansk.
- Resp. 2: Nej, det tror jeg ikke. Måske ville jeg undersøge nærmere under andre omstændigheder om man staver "fækal"/"fekal".
- Resp. 3: Ja, jeg udelod noget til sidst: noget af beskrivelsen af "device". "Pouch flange adaptor" udelod jeg som en selvstændig oversættelse, skrev bare "tilslutning til påsætning" – kunne se, at det var sådan, de beskrev det på hjemmesiden.
- Og et andet sted: "Therefore, interventions that divert and contain feces ..." – der har jeg skrevet: "med foranstaltninger". Normalt ville jeg have arbejdet mere med det.
- Overvejede om jeg skulle tilføje noget til produktnavnet, men undlod det.

- Resp. 4: Nej. Man skal være tro mod teksten. Man skal finde en løsning. Jeg forsøger at få alle betydninger med i teksten.
- Resp. 5: Nej, det synes jeg ikke. Håber ikke at have udeladt noget. Dobbelttjekkede ikke teksten, som jeg plejer. Ville have sat mig lidt mere ind i produktet og læst meget mere om det.

Noget der var let ved teksten?

- Resp. 1: Det med patienter og intensivafdeling. + hvor meget kontrol patienten har over afføringen.
- Resp. 2: Ja, den var let. Den var ikke særlig svær i det hele taget.
- Resp. 3: Den var let at forstå. Men når man går i dybden, er der nogle termer, som er vigtige at få oversat korrekt. Det gør den svær. Men den var ikke svær at forstå.
- Resp. 4: [Fik ikke stillet spørgsmålet].
- Resp. 5: Starten var rimelig let. Kender lidt til inkontinens osv. fra Coloplast.

Teoretiske overvejelser mht. grammatik eller strategier?

- Resp. 1: [Svarer ikke på spørgsmålet: Valgte at bibeholde "perineal dermatitis" på latin, da hun ikke kan finde en god oversættelse. Relativ teknisk tekst på engelsk, så god mening at bibeholde nogle af de tekniske udtryk].
- Resp. 2: [Svarer indirekte på spørgsmålet: Tit et problem når man oversætter fra engelsk til dansk, at der står en hel masse substantiver og adjektiver foran det egentlige subjekt. Derfor skal man meget tit lave en omskrivning med et forholdsord. Nogle gange må man lade det være, hvis man ikke er klar over, hvordan de skal splittes op].
- Resp. 3: Tænker på syntaksen. Det gjorde ikke noget, at der var lange sætninger og indskud, for jeg antog jo, at målgruppen var fagpersoner. Havde det været lægmænd, ville det have været sværere. Så jeg tænker på det, også i mit arbejde.
- Resp. 4: Ja, når der er en lang nominalgruppe, splitter jeg den automatisk op i relativsætninger. Men det grammatiske er ikke noget, jeg har mest fokus på. Det er mere terminologien.
- Resp. 5: [Fik ikke stillet spørgsmålet].

Hvad var der mest fokus på – afsenderen eller modtageren?

- Resp. 1: Tænkte ikke så meget over afsender og modtager. Tænkte mere på budskabet. Nok mest fokus på modtager, fordi jeg tænkte mest på, hvordan kan jeg formidle den her information, så det giver mest mulig mening.
- Resp. 2: Havde fokus på modtageren. Var lidt i tvivl om jeg skulle have en parentes efter produktnavnet med oversættelsen, men da målgruppen var fagfolk, valgte jeg ikke at oversætte systemet.
- Resp. 3: Mit fokus er kommunikationen mellem modtager og afsender. Jeg tænker ikke kun på det ene eller det andet. Jeg tænker, hvad er det for et stykke kommunikation. Man skal jo være tro mod begge parter. Men jeg synes ikke, at man skal være så tro, at man holder sig ordret til teksten, for så er man ikke tro mod modtageren, og så fungerer teksten ikke i sin kultur. Det er selve kommunikationsprocessen, der er vigtig.
- Resp. 4: Er fokuseret på modtagergruppen. Tænker på afsenderen hvis skrivemåden skal være, som de ønsker, og hvis der ikke er noget, der taler imod at bruge deres sprogbrug, fx på deres hjemmeside.
- Resp. 5: Jeg havde mest fokus på modtageren, men glemte lidt at tænke på det, da jeg havde problemer, jeg ville løse.

Ting du slet ikke forstod i teksten?

- Resp. 1: "Low pressure" forstod jeg ikke. Jeg har løst det ved at tage det, der gav mening, nemlig "ringformet silikoneballon" og tilføjet ", der har et lavt tryk".
- Resp. 2: [Fik ikke stillet spørgsmålet – men har tidligere svaret, at hun ikke havde problemer og syntes, at teksten var let].
- Resp. 3: [Fik ikke stillet spørgsmålet].
- Resp. 4: [Fik ikke stillet spørgsmålet].
- Resp. 5: "Pouch flange adapter". Den tog mig noget tid at forstå, hvad det lige var. "Cannula" var jeg også lidt i tvivl om.

Ordret eller mere frit tilpasset til målteksten?

- Resp. 1: Nok mere frit tilpasset. Nok mere fokus på at det lyder fornuftigt på målsproget, end at det er ord for ord. Nok generelt for min måde at oversætte på, at det er lidt friere, men selvfølgelig stadig nøjagtigt, når det er medicinsk-teknisk.
- Jeg har jo været lidt fri, i og med at jeg ikke har kunnet finde de måske lidt mere præcise tekniske betegnelser. Så der er det måske lidt mere en fortolkning på nogle punkter. På den anden side er det jo ikke helt så frit, fordi jeg har brugt ... eller, ja bare har taget nogle af de engelske og latinske ord og brugt dem i den danske.
- Resp. 2: Det kommer an på, hvad man oversætter. Hvis det er medicin, skal man passe på ikke at tilpasse alt for meget, men det kommer også an på, hvem målgruppen er. Hvis det er rettet mod lægmænd, kan jeg godt finde på at bruge et ordvalg, som jeg ved, de vil kunne forstå.
- Resp. 3: Jeg tilpasser frit – helt sikkert. Men man må jo ikke gå ind og tolke i noget, som er faktuel. Men jeg kan dele en sætning op, der er for lang, eller forklare noget, jeg synes er nødvendigt eller som ikke passer ind i vores sprogsystem og kultur. Jeg er helt klart en tilpasser.
- Resp. 4: Jeg tilpasser frit. Jeg læser selvfølgelig ord for ord, fordi jeg vil have betydningen af alle ord med. Så prøver jeg at få overblik over sætningen. Hvad er det, den her sætning vil sige? Der hvor jeg går ned på ord-niveau, det er så, hvor jeg skal se, hvad det betyder.
- Jeg er meget bevidst om modtageren. Jeg kan godt forbedre det bagefter, men det ligger sådan i baghovedet hele tiden, mens jeg oversætter, det gør det.
- Resp. 5: Jeg tror, at når det er lidt lettere for mig, så tilpasser jeg mere frit, og når det så bliver lidt svært, så tror jeg, at jeg tager meget ord for ord og forholder mig til de enkelte ord. Det flyder nok mere naturligt, når man kan ordene og forstår sammenhængen fuldstændig, i stedet for når man er lidt i tvivl om det ene og det andet. Så kan man i hvert fald starte med det, og så kan man altid, når man så læser det igennem 2. gang, måske få det til at lyde lidt mere flydende end det der ord for ord.

Havde det betydning, at du ikke kendte til formålet med teksten?

(Gælder for resp. 1 og 3)

- Resp. 1: Jeg kom i tanke om det undervejs, at det måske egentlig kunne have været meget rart at vide, hvad det egentlig var for en tekst, og hvem der skulle læse den. Jeg plejer normalt at tænke lidt over det. Hvis det fx er en patentansøgning, skal det jo være fuldstændig knivskarpt.
- Resp. 3: Ja, det havde det. For jeg blev nødt til at antage, at der var et formål. Jeg blev nødt til at sige, at det her det er formålet, fordi ellers så ville jeg ikke kunne oversætte den. Jeg bliver nødt til at antage, at det er modtageren [antog at målgruppen var fagfolk], fordi ellers så ville det være rigtig svært.

Tænkte du over formålet?

(Gælder for resp. 2, 4 og 5)

- Resp. 2: Ja, men det tænkte jeg først over, da jeg kom ned til, at jeg skulle overveje, om jeg skulle oversætte det der system til dansk, da tænkte jeg over, hvordan det skal bruges.
- Resp. 4: Ja, det tænker jeg meget på. Jeg tænker meget på kommunikationssituationen. Mange af os gamle translatører, vi har bare lært at oversætte og er uddannet til, at det meget har været udenadslære. Men jeg har jo så taget kommunikationsuddannelsen i dansk virksomhedskommunikation som et universitetssidefag, og der lærer man alle de her ting med afsender, modtager og budskab.
- Resp. 5: Lige i starten tænkte jeg på det, og så tror jeg, at jeg glemte det lidt faktisk. Det bør man jo selvfølgelig have i baghovedet.

Tilføjede/udelod du noget?

- Resp. 1: Tror ikke at jeg har udeladt noget. Måske oversat noget, men da ikke bevidst.
Umiddelbart heller ikke tilføjet noget. Jo, for at komme rundt om "low pressure" – har derfor ændret i konstruktionen. Har også lavet om på ordstillingen. Har tilføjet ordet "inkontinens" i første linje. Havde problemer med "the first step in management is to identify". Står også lidt længere nede i sætningen, men har der tilføjet et ekstra ord.
- Resp. 2: Mener ikke jeg har udeladt eller tilføjet noget. Har omskrevet lidt, så det blev mere dansk. Fx "annular" omskriver jeg til "annulær". "Low pressure" kommer bagefter og bliver til "med lavt tryk".
- Resp. 3: Ja, jeg udelod noget til sidst. Der udelod jeg noget af beskrivelsen af det her "device". "Pouch flange adaptor", den udelod jeg som en selvstændig oversættelse, og hvor jeg bare skrev "tilslutning til påsætning". Og så var der et andet sted: "Therefore, interventions that divert and contain feces.." – der har jeg skrevet: "med foranstaltninger". Jeg ville blive nødt til at gå ind og arbejde mere, men nu valgte jeg "foranstaltninger", og jeg gulmarkerede det også. Jeg overvejede, om jeg skulle tilføje noget i forbindelse med det der navn, det der produktnavn, og så undlod jeg at gøre det.
- Resp. 4: AMG: "behandling af fækal inkontinens hos patienten", hvor du sagde, at du lavede det lidt om, for at modtageren skulle kunne forstå det. RESP.: OK, det kan jeg ikke engang huske .. Nå ja, jeg skrev "inkontinens", for der står bare "fecal management". Så har jeg skrevet "behandling af fækal inkontinens".
- Resp. 5: Nej, det synes jeg ikke umiddelbart. Jeg håber bare, at jeg har fået det rigtigt, kan man sige, med beskrivelsen af det. Jeg håber ikke, at jeg har udeladt noget, som ikke skulle udelades. Det skulle jeg helst ikke have i hvert fald.

Bevidst eller ubevidst omkring valg og ændringer undervejs?

- Resp. 1: Det er svært at sige. Altså, nogle steder laver man bevidst om på noget, fx den sætning 2, der er bevidst lavet om på konstruktionen. Andre steder så er det nok bare måske lidt erfaringen, der siger, at man bedre kan angribe visse ting ved at lave lidt om på noget. Så det er nok en blanding.
Erfaringen gør nogen forskel i hvert fald. Det er klart, jo mere man arbejder med noget, jo mindre bevidste valg træffer man på nogle punkter. Eller – man er selvfølgelig bevidst om, hvorfor man gør, som man gør, men man tænker ikke over det.
- Resp. 2.: Det foregår meget ubevidst, og derfor er det så uvant at skulle til at fortælle højt, hvad det er, man gør. Det er meget ubevidst, for jeg tror, at når man har arbejdet i så mange år, som jeg har, så går man jo bare til det. Man kigger på sin sætning, og så gør man det, man mere eller mindre plejer. Det er meget ubevidst, det der foregår. Det bliver man klar over, når man bliver bedt om at tale højt. Så er man klar over, hvor ubevidst det egentlig er.

AMG: Så du trækker meget på den erfaring, du har fra tidligere? RESP.: Ja.

- Resp. 3: Jeg var i hvert fald bevidst på den måde, at jeg forstod, at her er noget, jeg skal overveje, men jeg var ikke helt bevidst om, hvad det var, jeg skulle overveje. Men jeg vidste, at der skulle gøres noget, fordi jeg havde det der i mente med selve kommunikationssituationen.
- Resp. 4: [Fik ikke stillet spørgsmålet].
- Resp. 5: Det følte jeg mig rimelig bevidst om, tror jeg, ja. Det synes jeg. Det tror jeg i hvert fald, at det var. Nogle gange ved man det jo ikke, når det er ubevidst. Men jeg følte mig bevidst om de ting, jeg gjorde.

Plejer du at holde pauser i oversættelser?

- Resp. 1: Ja, det gør jeg. Både fordi det er meget intenst, og særligt hvis det er sådan lidt mere teknisk. Så vil jeg lige tage en pause, lige få tankerne lidt væk og så komme tilbage og kigge på det, fordi så nogle gange så er det sådan lidt: Nå ja, det skal jo være sådan her. Så det gør jeg tit.
- Resp. 2: Det ville være ideelt at have tid til at lægge teksten væk og læse den igennem i morgen. Det er der ikke tid til i verden mere... Sådan er betingelserne. Jeg har ikke tid til det. Jeg har tid til det, især hvis det er en marketingtekst fx, er det ekstremt vigtigt, at den får lov til at ligge til næste dag. Men der sker jo det i dag, at den bliver sendt videre til en proofreader, som så faktisk sidder og gør det her, og så bliver det alligevel ikke den oversættelse, som jeg gerne vil have, det skal være.
- Resp. 3: Ja. ... Det jeg ofte gør, det er, at jeg har gang i 5 tekster ad gangen, fordi så kan jeg arbejde på den måde, der er bedst for mig, med at jeg laver hurtig oversættelse, lægger den væk og går i gang med en ny og så går tilbage.
- AMG: Bliver det ikke nogle gange lidt uoverskueligt, når du har gang i så mange oversættelser på én gang?
- RESP.: Nej. Det synes jeg ikke, fordi jeg kan godt glemme den tekst, i hvert fald ubevidst, men jeg ved af erfaring, at jeg glemmer den ikke sådan ubevidst... Der er alligevel nogle ting, der arbejder inde i mit hoved, for jeg kan se, at anden gang jeg tager den frem, så kan jeg ændre rigtig mange ting i den.
- Resp. 4: Når jeg sidder med en længere tekst, så kan jeg måske arbejde koncentreret i 3 kvarter eller sådan noget i den retning, og så kan jeg mærke, at så har jeg brug for lige at få afstand.
- Resp. 5: Ja, det kan jeg godt. I hvert fald hvis jeg støder på et problem. ... Nogle gange kommer det bare lettere anden eller tredje gang, man kigger på det.

Plejer du at konsultere nogen undervejs?

- Resp. 1: Ja, jeg spørger mine kolleger.
- Resp. 2: Ja, jeg har selvfølgelig kolleger, som jeg kan ringe til. Man får ikke meget hjælp fra bureauet, for det er en eller anden project manager, som ikke ved noget om oversættelse, og som ikke kan svare på noget.
- Resp. 3: Ja, jeg spørger vores læger og mine kolleger. Vi plejer at have korrektur. Vi bruger sparring rigtig meget.
- Resp. 4: Der er jo altid tidspres på, men det kunne jo være ideelt med sådan nogle opgaver, hvis man havde mulighed for at tale med én. Jeg må ikke ringe til kunden, men jeg kan stille spørgsmål til projektlederen hos bureauet. Hvis ikke bureauet kan svare på det, så sender projektlederen det videre til kunden.
- Resp. 5: Jeg har nogle gange en projektleder, som jeg kan spørge. Nogle gange, hvis det er en større opgave, så kan vi godt være flere oversættere på opgaven faktisk, som sidder med hver vores del af manualen, og der kan vi godt maile til hinanden. Eller hjemmesiden pros.com, der kan man også spørge andre oversættere, når man har et eller andet tvivlsspørgsmål.

Arbejder du normalt under et hårdt tidspres?

- Resp. 1: Nej. Jeg er ikke særlig vant til at arbejde med deadlines i forhold til oversættelse.
- Resp. 2: Ja, sommetider et par timer. Med proofreading er det tit et par timer, og ved oversættelse kommer det jo an på tekstens længde, men jeg får sommetider noget, som er helt hul i hovedet, hvor jeg skal oversætte 3.000 ord på en dag, og efter min bedste overbevisning så kan man ikke gøre det ordentligt, så det siger jeg nej til. 2.000 ord om dagen kan man oversætte, så det er ok, men mere bliver man ofte presset til, og så er det ikke ok. Jeg siger nej.
- Resp. 3: Ja, det gør jeg. Der er altid deadlines på de der tekster. Men vi plejer at kunne finde ud af det. Det er ikke sådan, at vi er ved at dø over det altid. Der er nogle perioder, hvor man virkelig er spidsbelastet, og så må jeg gå på kompromis med kvaliteten. Så tænker jeg faktisk ... det bliver jo sendt til godkendelse ved Lægemiddelstyrelsen, og så har de nogle kommentarer. Og så tænker jeg, at det er vigtigere at få det sendt afsted, så har de kommentarerne, og så kan jeg så arbejde videre med teksten. Så det er den strategi, jeg nogle gange er nødt til at lave.
- Resp. 4: Ja, som regel et par dage. Bureauet spørger typisk: "Hvornår kan vi have det?" Jeg lægger altid noget buffertid ind, både af hensyn til mit eget stressniveau og også selvfølgelig fordi det skal være realistisk.
- Resp. 5: Som regel har jeg tid til lidt pauser, men der kan godt være deadlines, hvor jeg føler, at jeg skal sidde og knokle på hele tiden. Jeg ved godt, at jeg burde holde pauser, men hvor jeg så kommer til at sidde lidt for lang tid måske. I virkeligheden ville man måske nå det lige så hurtigt ved at holde nogle pauser, så man havde fornyet energi og ser på det med nogle andre øjne i stedet for.

Er du normalt tilfreds med dine oversættelser?

- Resp. 1: Som regel ja. Men nogle tekster er åndssvage. Kildeteksten er dårligt skrevet og nogle gange bare dårlig. Hvis du har en sætning, der strækker sig over 4-5 linjer, så er det altså rigtig svært at gøre det godt.
- Jeg vil til enhver tid prøve at forbedre eller gøre oversættelsen bedre sprogligt end kildeteksten, så det er også det, jeg mener med, at jeg nogle gange er lidt fri, at jeg prøver at gøre det bedre.
- Jeg er først tilfreds, hvis jeg kan finde de rigtige oversættelser til de termer, som jeg har vanskeligt ved at finde.
- Resp. 2: Jeg ville gerne have haft mere tid, men jeg afleverer ikke noget, jeg ikke er tilfreds med, for det kan jeg personligt ikke leve med.
- Resp. 3: Omstændighederne taget i betragtning, så synes jeg, at jeg er. Jeg synes faktisk selv, at jeg er ret god til at prioritere, og jeg er god til sådan at få det ud af min tid, jeg har, men det er ikke altid, at jeg sådan rent indholdsmæssigt og sprogligt ... hvor jeg tænker, det kunne godt blive bedre, men nu må det komme afsted.
- Resp. 4: Ja, som regel. Terminologien kigger jeg meget på, så den er jeg faktisk altid sikker på. Men hvis jeg havde brug for mere tid, så kan det være til det sidste ved gennemlæsningen, eller jeg får ikke sat alle kommaer rigtigt. Men så kan man sige, at bureauerne har tit korrekturlæsere på.
- Resp. 5: Ja, det synes jeg som regel, jeg er. Hvis jeg ikke er, så siger jeg det. Så siger jeg, at jeg har været i tvivl om det og det afsnit.

Bilag 14 – Analyseskema over mikrostrategier

Respondent	Omskrivning (<i>paraphrase</i>)	Tilføjelse (<i>addition</i>)
Resp. 1	1	4
Resp. 2	1	0
Resp. 3	10	2
Resp. 4	2	4
Resp. 5	0	2

Bilag 15 – Samlet analyseskema over oversættelsesvalg

TERM	Resp. 1	Resp. 2	Resp. 3	Resp. 4	Resp. 5
"management"	håndtere	håndteringen	der skal foretages	behandlingen	behandlingen
"source of incontinence"	kilden til inkontinens	kilden til inkontinens	ligger til grund for inkontinens	kilden til inkontinens	kilden til inkontinensen
"fecal incontinence"	fæcesinkontinens	fækal inkontinens	fækal inkontinens	fækal inkontinens	fæcal inkontinens
"interventions"	interventioner	interventioner	foranstaltninger	interventioner	indgreb
"divert"	afhjælper	omlægger	kontrollerer	udskiller	omleder
"contain"	opsamler	indeholder	kontrollerer [<i>dækker både divert og contain</i>]	indeholder	inddæmmer
"perineal dermatitis"	perineal dermatitis	perineal dermatitis	perinæal dermatitis	perineal dermatitis	perineal dermatitis
"stool"	afføring	afføring	afføring	afføring	fæces
"bowel control"	kontrol over afføringen	kontrol over afføringen	kontrol af tarmsystemet	tarmkontrol	tarmkontrol
"device"	aggregatet	anordningen	systemet	udstyret	enheden
"soft silicone cannula"	blød silikonekanyle	blød silikonekanyle	blød silikonekateterslange	blød silikoneslange	blødt silikonekateter
"annular"	ringformet	annulær	[<i>ej oversat – glemt?</i>]	ringformet	ringformet
"silicone low-pressure balloon"	silikoneballon, der har et lavt tryk	silikoneballon med lavt tryk	lavtrykscuff	lavtryksballon af silikone	lavtryksballon af silikone
"at the distal end"	ved den distale ende	i den distale ende	i den ene ende	i den distale ende	i den proksimale ende
"pouch flange adapter"	flangeadapter	flangeadapter	en tilslutning til påsætning af	en adapter til en slange med pose	et posekantforbindelses-stykke
"collection bag"	opsamlingsposen	indsamlingsposen	opsamlingsposen	opsamlingsposen	opsamlingsposen
"essential"	afgørende	væsentlige	nødvendigt	afgørende	afgørende
"discontinued"	afbrydes	afbrydes	seponeres	afsluttes	afbrydes
"source"	kilden	Kilden	det eller de faktorer, der ligger til grund for	kilden	kilden
"fecal management"	håndtering af fæces	fækal håndtering	brug	behandling af fækal inkontinens	fækal behandling
"little"	begrænset	lidt	begrænset	meget lidt	lille